

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster

Borgmästarinnan

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1909.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga begränsningar. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/KuylenstiernaE/titlar/Borgmästarinnan/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1615025-faksimil>

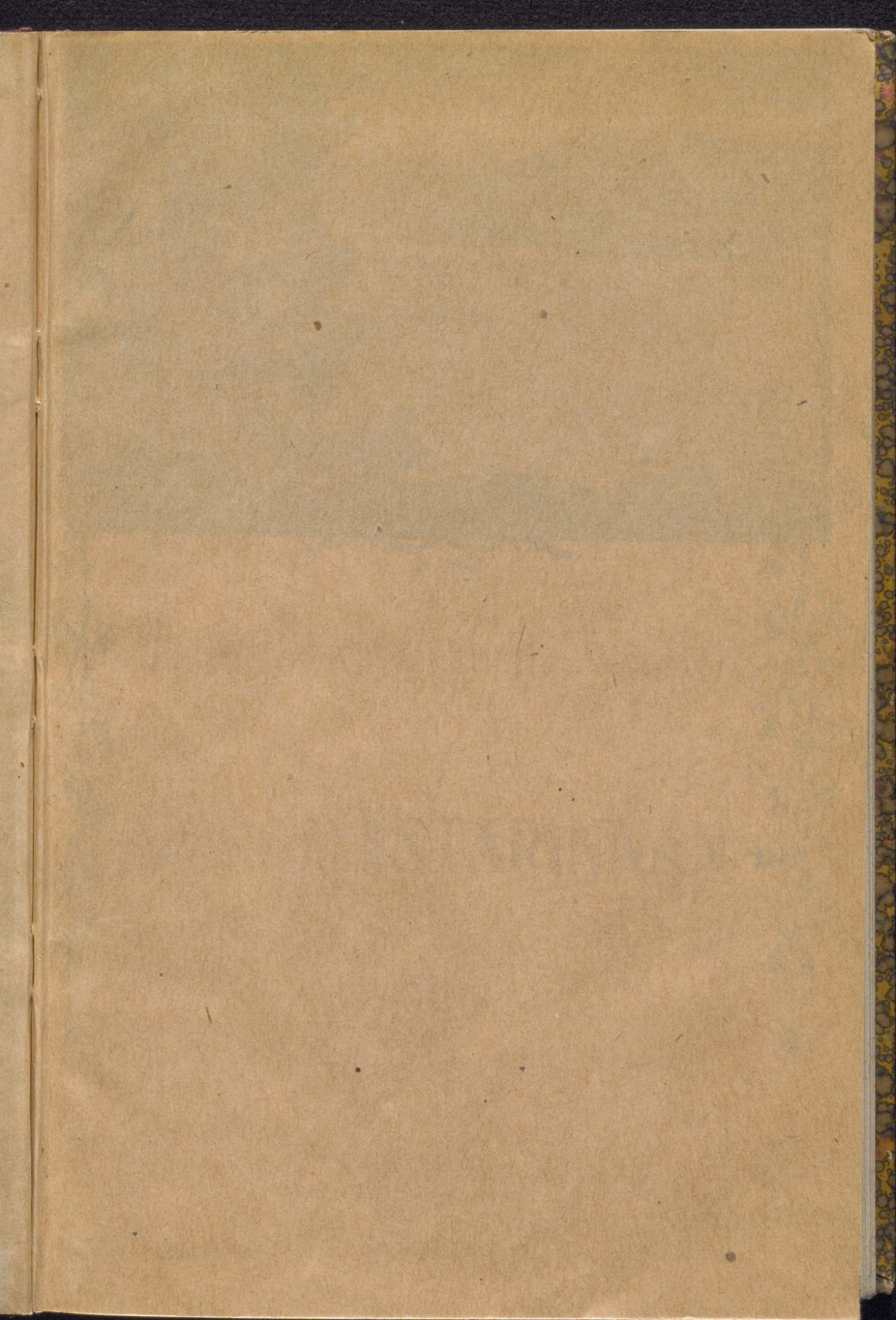
ИЗДАТЕЛЬСТВО «НАУКА» ДАВНОСЛАВЛЯНО

Upsala Univ. Bibliotek

Sv. avd.

Sci. liter.

Exam.

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster

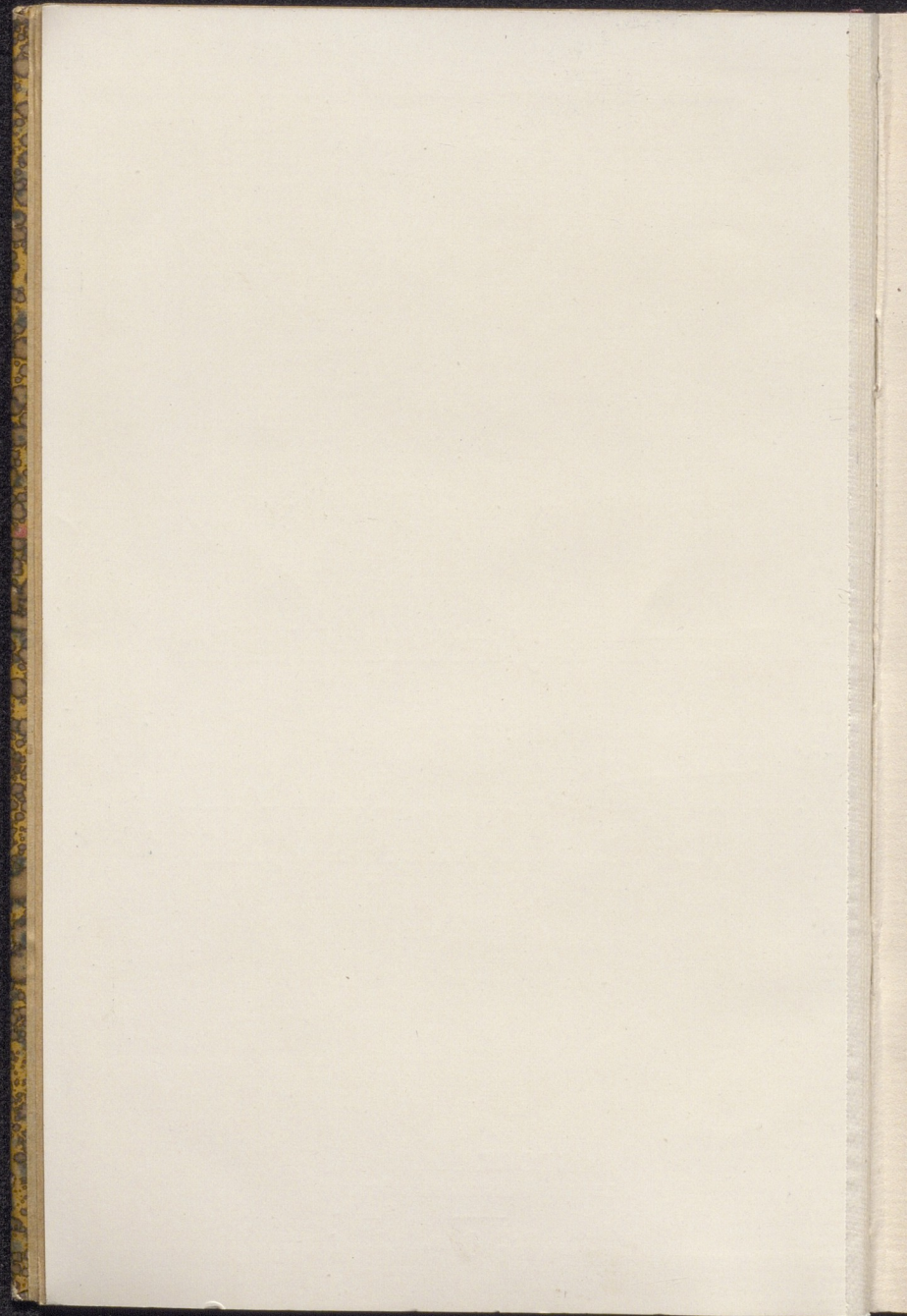
— * —

BORGMÄSTARINNAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Pris 3 kr.

BORGMÄSTARINNAN

AF

ELISABETH KUYLENSTIERNA-WENSTER

BOGOMÄSTÄRIINÄN

ELIASSIN KOKKONEN

BORGMÄSTARINNAN

AF

ELISABETH KUYLENS TIERNÄ-WENSTER

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

BORGHÄSTÄRINNAN

ELISABETH KÖNIGSTERN-WESTER

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1909

Där Bergby ligger, tar vägen slut. Man kan återvända därifrån, men kommer icke längre. Skogen, bergåsen och det lilla blickstilla vattnet hindrar. Alltid inom sig själft frodas samhället, hämtar näring ur sig själft, tror på sin kraft och glömmar världshändelserna för platstidningens notiser. Tidräkningen anges af tornuret på kyrkan. Rådhusklockan tror man mindre på, den går efter. Det är tradition.

Om inte sundet ut till fjorden vore så smalt, skulle människorna i Bergby möjligen längta efter horisont, ty de sågo den då locka, där hvita segel gledo fram. Men under årens lopp ha de glömt begreppet synvidd. Hvar och hvarannan vår muddra de tåligt bort den kanadensiska vatten- pesten ur sin trånga segelränna, och de tänka aldrig med fruktan på den stund, då sundet skall gro igen. — — —

Bergbyborna ha växt fast i den klyfta, som rämnat i tidernas början midt i urberget, och där staden sedan kommit att ligga som en gånggrift

bland klipporna. De göra själfva sina stora män och värdesätta dem efter för staden afpassade förtjänster. — Invånarna lefva i allmänhet länge, hedras med en ingående nekrolog, när deras timme ändtligen slagit och i eftermälet heter det, att med den hädangångna har samhället mistat en del af sin fysiologi. Delarna bortfalla som nyss nämndt — långsamt.

I.

När den lilla stadens första större höstkafferep går af stapeln, känna alla med en suck af välbehag, att man ånyo glidit in i den rätta strömfåran. Sommaren sköljer som en jättesvallvåg öfver staden och tager med sig en hit, en annan dit; de allra mest "infödda" har dock motståndskraft och öfvergifva icke samhället längre än ett par veckor. Någon verklig sammanhållning kan emellertid inte åstadkommas förrän efter inkokningarnas, saftningens och syltningens brådaste tid. Stå hyllor och skåp fyllda med burkar, ligger frukten torkad och utbredd på vinden och grönsakerna väl förvarade i källaren, har en husmor rättighet att tänka på sin egen person.

Borgmästarinnan Mi Baume gick framåt Strandgatan. Hon lyfte i klänningen för att slippa få den smutsstänkt. Den var ny och skulle vara förmiddagslegant hela vintern. Vägen var henne alldeles för välbekant för att hon skulle ägna de så kallade villorna något intresse, men hon stirrade sig dock mot sin vilja trött på de

soignerade fönsterraderna med sina jungfruligt skira och hvita gardiner och sin pösande, hvita vadd. Öfverallt hade dubbelfönstren satts in; det brukades att ha höststöket första veckan af oktober. Den, som råkade bli efter, ursäktade gärna sitt slarf inför väninnorna.

De likformade huslådorna lågo där så stilla och gråa i den blygrå höstdagern. Omkring dem flämtade träden ut sin sista suck. Löfmassornas väldiga eldslågor förbrunno. Bladen stänktes omkring på marken som skälfvande gnistor. I en och annan trädgård hängde en blek ros, hvilken öfverlevvat sin egen fägring, men som ej fick dö, därför att den var raritet. Några ringblommor lyste falska solfläckar öfver en rabatt och sena löfkojor flockades hos astrar, som tåligt bidade sin bestämmeelse att bli fyllnadsgods i blomvaser.

Mis blick fascinerades af den hvita fönstervad- den. Ingenstädes var en blomma instucken i den. Som den svälde där skinande ren och oantastlig blef den en representant för hela den lilla stadens moral och lifsåskådning. Hvitt — hvitt — mjukt — stilla . . . Inga spår i det hvita, ingen ojämnhet. Inpressad mellan två släta, klara glas skulle bomullen ligga där orubbad hela vintern — sammantryckt inom några få gator och ett kringbyggdt torg skulle lifvet lefvas denna vinter som alla de föregående.

Mi har ingen rättighet att önska sig tillvaron annorlunda. Det finns så många, som afundas

henne hennes samhällsställning, man, barn och våning. Allt är så genomslidit, både det lefvande och lösöret.

Hon är stadens förnämsta fru, näst biskopinnan. Hon får välja sig umgänge. Det vill säga, om hon har takt och förstånd att välja det rätta. Man gör henne den äran att imitera hennes hattmoder hos den finaste modisten och både hennes gifta och ogifta dotter äro ofantligt eftersökta.

Borgmästare Lave Baume är för staden något af ett högre väsen. I hela sitt lif har han tillhört staden och sedan han blef borgmästare regerat med en underkufvande envåldsmakt, hvilken dock aldrig känts som hämmande tygel. Ingen kan ha ett gemytligare och hjärtligare sätt än han. Den breda handen trycker så fast och vänligt. Hufvudet en smula på sned, munnen leende under mustascherna, pannan ett fritt, högt hvalf, där högerpolitiken har en monumental helgedom.

— Goddag, lilla kära Mi! Vi ha väl samma väg, kan jag tro?

Fru Andrén frasar fram bredvid borgmästarinnan. Hon är rädd om sin ungdom och skrattar mycket i föryngrings- och försköningssyfte. Känner sig egentligen inte alls hemmastadd i de små omgifningarna. Stockholm, hägringen af det förflutna, är den kuliss, hon trissar fram vid alla tillfällen. Hon kallar sig Mi Baumes bästa vän och ingenting dementerar uppgiften. Det är bara

det, att man nu i tjuguet år undrat, om Mi någon-
sin haft en intim väninna här i samhället.

Man försökte genast vinna henne. Nygift! I
små samhällen är det glans öfver det ordet. Men
Mi hade sorg efter sin mor, som helt plötsligt
dött på dotterns bröllopsdag, och det dröjde ett
halft år, innan dåvarande rådman Baumes fru
gjorde visiter.

Selma Andrén fanns inte bland invånarantalet
den tiden, men hennes man och Lave Baume hade
som ungarlar varit dagligen tillsammans, och
när bankdirektör Svante Andrén, hunnen ett stycke
in på fyrtiotalet, fiskade upp en Stockholmsflicka
af den solblonda typen med violögon, blef hon helt
naturligt inpassad i umgänget och feterad af den
chevalereske borgmästaren. Hon framhöll alltid,
att hon var ett tiotal år yngre än Mi: "Nej, ett
grått hårstrå, söta Mi! Jag tål inte se det —
får jag rycka bort det! Usch, tids nog bli vi
gamla. Du får inte kila för långt före mig, ra-
ring!" Eller också: "Tänk, att ha en gift dotter!
Snart bli mormor! Det är bra, att jag kan hinna
lära mig af dig, tills Margit blir stor." — — —

Åldern var ett ämne, som damerna aldrig trött-
nade på att afhandla. Det klagades allmänt på
att man blef så tidigt gammal och bortglömd,
men det betraktades på samma gång som en själf-
klar sak. Ingenting att göra åt den.

Mi vänder sitt smala ansikte mot Selma
Andrén.

— God dag, visst ha vi samma väg. Tror du, vi kommer sent?

— Å, inte så farligt. Borgmästarinnan har ju för resten rättighet. Selma skrattar litet afundsjukt. Värre är det med en liten obetydlighet som mig.

Mi blir skyldig svaret. Hennes blick irrar bort. De stora, mörka ögonen ha ett hemlöst och sjukt uttryck. Leendet fryser kring munnen i längtan efter värme och det är något stramt öfver dragen, en gulaktig blekhet, som om kropp eller själ vore undernörd.

— Du ser dålig ut i dag, kära Mi. Sofver du inte?

Den kvittrande rösten fyller luften omkring de två med prat. Selma Andrén kan inte fördraga tystnad. Hon får hufvudvärk, om hon är ensam en förmiddag.

— Nej, jag har sofvit illa en tid.

Mis stämma är mörk och sval, inte fullt naturlig.

— Du saknar förstås din Elsa. Men tänk så förtjusande att vara tjugu år och ute på wedding-tripp med en ung och stilig läkare. Å, hvad jag tycker, du är lycklig, som får allt just som du kan önska dig. Att också ha sin gifta dotter bosatt i samma stad! Det är verkligen sällsynt. Deras våning är väl idealisk?

— Ja — — — du kan komma med och titta på den en dag. Elsa skrifver, att de skaffa sig

mycket utrikes. Ragnar skämmer naturligtvis bort henne.

— Det är klart. — — Mätte det bara hålla ut! — Nå, Ulla — se, hon är min förtjusning! — Ska inte hon också snart förlofva sig?

— Det tror jag inte.

Mi strök håret slätt in under hattbrättet. Och nu voro de framme. Den korta stentrappan var fläckad af fotspår, hvilka gått i hvarandra. En liten jordhög invid fotjärnet på öfversta trappsteget refererade noggrann afskrapning. Tamburen var proppad af hattar och öfverplagg, hopvikta handskar och galoscher — strödda öfver golfvet, sökande hvarandra.

Jungfrun i vit mössa och hvitt förkläde men med de rysligaste röda arbetshänder neg och krängde af kapporna, sneglande på toaletterna.

Båda damerna behöllo hattarna på. I dörren obligatoriskt krus.

— Å, Selma, hvarenda gång — — — Mis tonfall var trött, och hon gick före hellre än hon spillde flera ord.

Värdinnan kom emot dem. Echaufferadt sträcktes det runda ansiktet fram samtidigt med de feta händerna. En liten hvetedegskvinna i storrandig blus och en vit tylljabot gungande på bröstet.

— Välkomna, mina snälla fruar! Jag är rädd kaffet kallnat. Ja, ja, ja, jag är visst inte ond. Ni hör ju bägge två till de styrande som ha tiden

upptagen af kommittéer, det vet jag nog. Kom nu, lilla Mi, och sitt i soffan hos biskopinnan. Hon vill så gärna tala med dig om bazaren för Barnahägn.

Alla räckte händer och ögon efter borgmästarinnan. Hennes uppträdande interpunkterade den flytande, framhoppande, malande ordströmmen. Där blef tankstreck och utropstecken i den sekundlånga tystnad, som gled efter henne, när hon hälsade sig bort till soffan.

Detta var höstens finaste, celebraste kafferep. Friherrinnan Jacqueline såg hela sitt umgänge, och kakskålarna dignade af hembakadt. *Hon* hade recept . . . Å! Anreps adelskalender pressade sista numret af Idun ned mot divanbordets gobelinsbroderade duk. Eljes var rummet kemiskt rent från tryckalster. Friherrinnan hann aldrig läsa, påstod hon. Jo, platstidningen förstås, men inte böcker. Hon tålde inte heller vid det. Blef yr i hufvudet.

Men det hindrade inte, att hon hade litterärt intresserade bekantskaper. Hon umgicks i trettio "goda" hus. Det var hennes stolthet att vara eftersökt af unga och gamla. När inte Mi uppmanade henne att komma och öfvervaka, hur Elsa kläddes till brud, höll det på att bli en allvarlig schism, men borgmästaren jämkade det till rätta. Han förde tant Jacqueline till bordet på bröllopsmiddagen och sade, att han tyckte brudslöjan satt litet snedt. Det hade nog aldrig händt, om

de vågat besvåra friherrinnan. Tant Jacqueline blidkades. Ingen var så oemotståndlig som Lave Baume...

Mi hade fått en vänlig tillrättavisning af sin man. Sådana hade hon inhöstat många under årens lopp, men aldrig ett ondt ord. Borgmästaren var exemplarisk som familjefar. De första åren hade han till och med varit för svag för sin unga hustru. Hon var ju så vacker, det förstås, men ändå... Alla hennes nycker tillfredsställde han. Bevars, hon var så van vid stora förhållanden. Måste ut allt emellanåt, och han följde henne. Hon var af konstnärssläkt. Båda föräldrarna voro fenomenalt musikaliska. De hade lefvat i Europas hufvudstäder och dragit barnet med sig. Fadern gaf konserter, modern lektioner. Någon hade berättat, att deras hem var en härd för bohèmer. Änkan hade hamnat i Stockholm, där borgmästaren gjorde Mis bekantskap.

Man var inte stygg emot sin nästa i Bergby, men naturligtvis ogillades Mis flackande rundt med mannen, när barnen voro små. Det kunde gå månader om, innan hon återvände, och hade inte Baume varit så oangriplig, skulle hans myckna tjänstledighet väckt ond blod.

Klok som han var, tog han dock omsider sitt förnuft till fånga och gjorde ett slut på sin hustrus ständiga resor. Den vintern gåfvo de flera mid-dagar och supéer, som för att få borgmästarinnan ordentligt introducerad i sällskapslivet och ingen

hade på sitt samvete att ha ställt sig afvisande, tvärtom hade det framhållits, att Bergby var liten och anspråkslös emot de samhällen hon var van vid. Så en paus. — Hade hon takt, motsade hon. Men hon teg. Detta glömdes inte, trots yttre vänlighet och artighet. Hon distanserades genom sin tystnad från alla dem, för hvilka vanans makt är liktydig med hjärterötter.

När biskopinnan demonstrerat bazarfrågan, och Mi druckit sitt kaffe, presenterades en nykommen stadsbo för henne, en medelålders fru med ett lifligt ansikte och många gråa slingor i det mörka håret.

— Lilla Mi, sade tant Jacquette, får jag föreställa för dig fru Kärfe. Det blir en ackquisition för "Tonkonstens vänner", söta du. Fru Kärfe har en härlig röst. Och den lilla frun målar också, ma chère! Vi få kanske en utställning.

Det var tydligt, att den nyinflyttade plågades af att höra sina talanger utropas, hur älskvärdt det än skedde. Hon blef röd och rynkade ofrivilligt ögonbrynen; munnen log förläget.

Mi iakttog henne tämligen intresselöst. Visserligen hade hon sett en duk af Aina Kärfe, men det hade inte varit något vidare märkvärdigt, snarast ett trefvande efter rätta greppet. Och här skulle hon säkert inte få sin begåfning utvecklad. Detta var ju emellertid Mi likgiltigt. Som borgmästarinna skulle hon säga sitt välkommen och ännu ett par ord.

Främlingens grå ögon hade ett skyggt, bedjande uttryck, men omkring munnen låg glädjen och tycktes passa på, om det vore någon anledning att lysa upp dragens åldrande skuggor.

— Jag hoppas fru Kärfe måtte komma att trifvas här, sade Mi konventionellt. Hon stod med händerna hvilande på en stolsrygg och hufvudet något framåtböjdt. Den långa svarta plymen på hennes hatt smekte kindens bleka oval.

— Ja, vi känner ju inte alls till trakten. Min man är arkitekt. Vi hade hört, att både Bergby och landsbygden omkring var så i uppgående, och så tänkte vi — — —

Ängslan jagade fram orden. Ett spontant behof att få vänlighet och uppmuntran. Men plötsligt tystnade hon, rädd att ha gifvit sitt förtroende i otid.

— Ja, här bygges visst mycket, svarade Mi. Hon erfor en ovan medkänsla för den halfgamla kvinnan med det unga leendet. Hvad skulle hon här att göra? Fattigdom hade troligen drifvit mannen och henne bort från det verkliga lifvet. Kläderna røjde en viss luggsliten elegans — och sättet: en skälfvande fruktan att förråda för mycket — att ge för litet. Hon ville vinna människor för sig, det var så rörande tydligt. Hon stod och såg på de församlade damerna och hennes ögon frågade sig in i dem: Hvem är du? — Hvad tänker du? — Hur känner du? — — —

Mi kände det stramt i halsen och fastän tårar

väl voro omotiverade, nystade gråten sig samman till en hård klump i hennes strupe. Hon slöt ögonen och såg ånyo den hvita vadden jämnt utbredd mellan två klara fönsterglas. Att säga den andra, att detta var lifvet här och öfver allt landet rundt i småstäderna? — Nej, då dräpte hon. Alla tålde inte att få veta sanningen med ens. Den finge sippra fram småningom som fukten i gamla trähus, när virket murknar. Då verkar den med melankoliens slöa bevisföring.

— Ska vi sätta oss, föreslår Mi. Rundt omkring dem dyka sypåsar upp och beslagtaga hvar-enda ledig plats på borden. Ingen sitter med händerna i kors; det brukas inte. Man kanske inte broderar så många stygn, men handarbetsvegetationen hör till. Ju rikligare, desto bättre.

— Å, jag, som inte har något arbete med mig, säger fru Kärfe i en ton midt emellan käckhet och skrämsel. Det är väl förfärligt ogudaktigt, tillägger hon hviskande.

Mi ler igen. Lilla människa, vill du inte låta Bergby taga hand om dig och omforma dig, är du förlorad, tänker hon. Om du hade ryggrad af silfver och guld, vore det en annan sak, men då hade du väl ej kommit hit.

— Fru Kärfe kanske inte har något i ordning än, säger hon afledande. Själf har hon plockat fram en lysduk, som har en enda bjärtröd nejlika färdig. Hon bryr sig inte om att få mera sydt. Den blomman är hennes färgglädje. På den har

hon sett under åtskilliga fruntimmersbjudningar, när pratet ältat sin deg omkring henne. De skämtsamma anmärkningar, som hagla öfver de andras handarbeten, ifall de eterniseras på kafferepen, undgår hon. Borgmästarinnan är alltid på afstånd från de små intima hugg, man tillåter sig mellan riktiga vänner.

Mi ser på sin blomma och smeker den lätt. Någon frågar, om hon lyckats få bra saltgurkor i år; de ha annars inte slagit till.

Jo, hon hade köpt som vanligt, och kokerskan hade inte gjort någon anmärkning emot dem.

Fru Kärfves ögon blefvo stora och runda. Hon följde samtalet med undrande intresse, och när ett helt kottteri började diskutera saltlake och lagerblad, ryckte det kring hennes mun af undertryckt löje.

— Är borgmästarinnan road af hushåll? frågade hon slutligen.

— Road — nej! Men jag har tidtals kastat mig öfver det med.

— Men borgmästarinnan har naturligtvis så många andra intressen...?

— Tiden räcker till, fru Kärfve. Dagen har fjorton timmar minst. Ni har kanske aldrig känt det, som om hvar kommande vecka vore en ökenkedja af dagar — får ni pröfva det en gång lägger kanske också ni in saltgurkor.

Den latenta lidelsen i orden undgick inte fru Kärfve. Förstulet såg hon på den slanka, eleganta

damen med de hvita, nervösa händerna och Rembrandthattens skugga öfver ett något vissnadt Mona-Lisa-ansikte. Hon föreställde sig henne ung och förväntansfull med höga, hvita liljor i de smala fingrarna och dallrande solstrålar öfver den väg, hon hade framför sig. Hon tänkte också: Om vi två kunde bli vänner! Om hon blefve den, jag kunde gå till med mitt — det, som är för tungt för en att bära, men hon är väl för fin för mig, fattiglapp!

Värdinnan hade fått en idé. Hon föreslog, att fru Kärfe skulle sjunga. En viss häpnad förspordes. Underhållningar af det slaget brukades inte på förmiddagarna. De störde eller kanske inte ens det; man var bara inte van vid dem. Emellertid sansade de ärade damerna sig fort. Å, det vore riktigt snällt, om fru Kärfe ville låta höra sig! — Litet sång var så uppfriskande!

— Jag kan inte ackompanjera mig själf, sade fru Kärfe tvekande, och jag har inte noter med mig heller.

— Tant Jacqueline har alla Geijers, upplyste Selma Andrén. Kommer du inte ihåg, Mi, att din Elsa så gärna sjöng dem, när hon var i skolåldern?

Biskopinnan inföll:

— Ack, den söta flickan! — Borgmästarinnan har en ofantlig glädje af sina barn. Jag vill visst inte förringa värdet hos någon af våra kära unga,

men jag tror mig uttala en allmän åsikt, när jag säger, att flickorna Baume är vår stads stolthet.

Många röster vibrerade ett känt "ja", och sången blef alldeles bortglömd.

— Har ni barn, vände fru Käfve sig lifligt till Mi.

— Ja, två vuxna döttrar. Den ena är gift.

— Å, jag har också två flickor, men de är bara små tultor: fem och åtta år.

— Då får ni behålla dem länge i hemmet.

— Ja.

Det enda ordet ljöd så försagdt och stillsamt, och ansiktet blef allvarligt. — "Behålla", sade den väl situerade borgmästarinnan Baume. Det lät så vackert och ljust, det ordet. Hon visste inte, att Aina Kärfe efter kraschen, då de plötsligt stodo utblottade och af gunst och nåd fingo bo i svärmoderns lilla trånga förmak, gått en hel natt fram och åter med en morfinflaska hårdt tryckt i ena handen, förtvifladt kämpande mot den öfvertygelsen, att hon handlade barmhärtigast mot de små, om hon genast tog dem bort från lifvet. Ännu visste de ingenting om nöd och sorg. Ännu hade inte ödets knytnäveslag blodat ned deras lena, varma ansikten... Å, hon ville inte tänka på detta. Ångestens kväfvande grepp kramade henne också i minnet. Det var kanske rätt, att hon öfvervunnit sig själf; rätt, att hon myntat ut sina talanger för att skaffa barnen bröd. Rätt, rätt att behålla dem i lifvet och låta dem en gång som

vuxna dömna moderns konstnärsskap som klåperi. Hon hade ju aldrig åstadkommit något verkligt, skulle de tycka. Hennes talang hade bara skaffat bröd — ett förödmjukande, hårdt bröd för henne, som gaf det. Hon hade en tid tecknat hundratals små värdelösa skisser och tiggat sig fram med dem hos jultidningsredaktioner.

Nu skulle det väl bli bättre, bara Hans finge arbete igen. Inte kunde motgången så förfölja människor? De borde väl ha fått sina synder aflösta med tolf års förlofning under känslornas kontraband.

Hon skakade plötsligt energiskt på hufvudet. Hon fick inte sjunka ned i de tankarna. Då blef hon borta. Hit hade hon ju gått, så verkligt tacksam för att bli bjuden. Friherrinnan Jacqueline kände en gammal släkting till henne. Detta inledde bekantskapen. Tron på människorna satt segt fast inom Aina Kärfve. Hon inbillade sig, när hon såg alla de välvilliga ansiktena, att hon här skulle finna både förstående och stora intressen. Hon hade varit rädd för att mötas af skvallret och småsinnet och blef angenämt öfverraskad af den godmodiga tonen.

Det talades om läsecirklar, om ett sångsällskap — rätt försvarligt om hushåll, det måste hon erkänna, men det fanns naturligtvis andra plan för konversationen. Särskildt kände hon sig dragen till Mi Baume — så, att hon fruktade för att synas efterhängsen. Hans brukade skratta åt hennes in-

tensitet. Nu skulle han förstås få roligt, när hon berättade . . .

Biskopinnan skjuter in glasögonen i fodralet och låter detta glida ned i arbetsväskan. De, som se åt det hållet, få en elektrisk stöt, släppa stickor och nålar efter högvärdigt exempel och vänta på uppbrott. Biskopinnan uppe ur soffan:

— Mina fruar — blidt till öfverstinnan och majorskan — ska vi nu tacka vår snälla värdinna för en trefflig förmiddag?

Röster i korus: Ja, tänk, hvad tiden går fort i angenämt sällskap.

Små nätta komplimanger till hvarandras arbetsväskor:

— Nej, söta Selma, det finns allt en till, som består sig med guldbrokad!

— Mis pompadour är oförliknelig — som ägarinnan! Var så god!

— Hvems är den här — fru Kärfves kanske? — har ingen med! — Å för all del, en konstnärinna . . .! — — —

Värdinnan blef ensam stående kvar på trappan. Hon ropade ett fryntligt: — Glöm inte bort mig! De feta händerna vinkade. Man kunde tro, hon schasat flugor, men det var endast vänlighet, hon lät vifta efter de aftroppande. Lilla fru Perssons hvita underkjol lyste efterst i gåsraden — man måste gå en och en för smutsens skull.

— Lyft, snälla fru Persson, lyft, ropade värdinnan.

— Tack go'a friherrinnan, jag lyfter, kom det, förtjust öfver uppmärksamheten. Man kan inte dra upp nog i detta väglaget.

Grinden smällde i. Strandgatan fylldes af pratande kotterier.

— Det här är elitkåren af våra tvåtusen kvinnosjälar, vände Mi sig om till fru Kärfe. Ni har haft tur, som genast blifvit introducerad på största kafferepet. Nu känner fru Kärfe intelligensnivån och intressena.

De hade kommit något efter de andra. Fru Persson hade beskrifvit en cirkel och hamnat på yttersta vänstra flygeln af det breda led, där biskopinnan utgjorde kärnan. Mis låga röst med de pendelkänsligt skiftande tonfallen skilde sig från de öfrigas som god musik från pianoklink.

Aina Kärfe vände orden försiktigt ett par gånger i tankarna, innan hon svarade:

— Jag tror bestämdt, att det finns många präktiga människor här.

En kort nick, så att plymen på Rembrandts-hatten vajade och så öfvertygande:

— Absolut. Jag känner ett hundratal husmödrar, värda första priset vid en kulinarisk kongress. Jag känner minst lika många mödrar, som är mönster i uppfostran och barnavård; och ni får leta efter en stad med en så stor kontingent lyckliga äktenskap som den här. Vi ha inte haft mer än en skilsmäsoaffär på tjugu år, och den slutade med försoning, sedan hustrun fått några

tänder utslagna och ena örat lösryckt af sin hulde make. — Det var väl hans manliga kraft, som imponerade på henne.

Aina skrattade, men hon tänkte, att den hon minst väntat sig få höra Bergbys krönika af, varit borgmästarinnan, och nu tycktes det just bli hon, som skarpast belyste förhållandena.

Ett par damer skulle vika af. Hjärtligt afsked och till sist öfver gatan mot de två grå gestalterna i de uppskörtade klänningarna, hvilka blåsten spände ut till fladdermusvingar:

— Glöm inte den engelska föreläsningen i kväll. Hugues föreläser så härligt! Ni minns väl, när han var här för fem år sedan?

Solen stack fram mellan molnen. Man fick ett intryck af att de gulnade trädgårdarna logo emot en som bedagade mör uppmuntra den oväntade, men obeskrifligt välkomne beundraren. I fonden låg en liten död vik, omgifven på tre sidor af berg med det stolta namnet "Jätteåsen". Från viken — Spegeln hette den på grund af att aldrig stora vågor nådde ditin — förde ett smalt sund ut till vidare vatten. Detta utgjorde Bergbys enda kommunikationsled.

— Det blir visst vackert en stund, sade Mi. Går ni direkt hem, fru Kärfve, eller ska vi ta en promenad tillsammans?

— Jag vet inte hvad klockan är — — — jag borde gå hem, men — — —

Hvad hon gärna ville slippa att lyda plikten.

Hon riktigt längtade efter en obetänksamt bortslösad dag med oräknade timmar och domnad oro för det eviga och samma: ekonomin. Och Mi var så vacker och elegant, att Ainas hungriga konstnärssjäl frossade på henne. Hon måste vara närmare de fyrtio, efter hon hade en gift dotter. Antagligen var hon några år äldre än Aina, men såg yngre ut, trots munnens trötta, bleka leende.

— Då går vi åt det här hållet — Au revoir, mina damer.

Selma Andréns ljusa klädeskappa gjorde front.

— Hvart tar du vägen, Mi?

— Jag visar fru Kärffe Planteringen och strandpromenaden.

— Usch, söta — där är så vått . . . ! Jag skulle för resten ha lust att göra sällskap. Svante kommer inte hem förrän fyra.

Mi förstod. Nykomlingen skulle sonderas. Selma ville veta allt. Hon erkände det öppet: — Det finns ingenting roligare än att studera människor! I Stockholm är man ju van att iakttaga typer. Jag kan inte lägga bort det! Selma Andréns skulle blifvit utom sig, om någon kallat henne nyfiken. Fy, så simpelt! Men människokännedom var en annan sak. — Alla psykologiska gåtor intressera mig, och hvar människa har sitt lönrum. Den frasen var doktorinnans motto. En student "som hon en gång höll mycket af" — hufvudet sänkt som en flagga på half stång för

den saligen aflidna ungdomskärleken — hade skrifvit den i hennes poesialbum.

De tre togo vägen förbi några klumpiga husfyrkanter med pucklar och utväxter af verandor och torn, och kommo fort till Planteringen, en dunge af björkar och unga lönnar i krets omkring afnötta gräsplaner. Det nyss påkörda gruset rasslade under fötterna som fallande småsten. Några pojkar lekte soldater midt ute i vattenpussarna.

— Stänk inte på oss, är ni snälla, ropade Selma Andrén förskräckt, men ändå skrattande. I Stockholm, där så mycket hänt henne, hade hon en gång blifvit målad, och artisten kallade sin duk "Skrattande flicka". Hon hade sett sin näpna bild och funnit sin lifsuppgift: att skratta.

Hennes fraischa uppnäseprofil med den korta öfverläppen lyft som en hvälfd bro öfver tändernas hvita oklanderlighet, var mycket gouterad. Hon hade förekommit i alla tablåer under de sista tio åren och skördat applåder både som prinsessan i Per Svinaherde och som Gåslisa. Aina Kärffe fann hennes utseende banalt, urväxt för att tillhöra en mogen kvinna.

— Det får man då ändå säga, började fru Andrén, när de tre i bredd gingo framåt Strandpromenaden, att våra vägar äro briljant skötta. Jag inbillade mig, att här skulle vara bottenlöst.

— Hvad är det, som *inte* är väl skött här, inföll Mi torrt. Jag tycker, konservatismen är oupphinnelig.

— Du är alltid så stygg, Mi. (Skrattet.) Fru Kärffe skall tro, att borgmästarinnan är en svår antagonist till Bergby. Ja, jag är förstas inte bättre! När jag först kom hit från Stockholm, trodde jag, att jag skulle förgås af ledsnad.

— Där ser du ju själf ett bevis för hvad jag nyss sade. Bergby har en ypperlig konserveringsmetod. Du har hållit dig ung och fager i åtskilliga år trots din spleen.

Mi hade stuckit händerna i kavajfickorna. Kjolen var uppfästad, så hon behöfde inte bekymra sig för den. Rak och spänstig gick hon, endast hufvudet föll framåt, intresselöst och tungt.

Selmas sidenfras irriterade Aina. En sidenunderklänning var ett kapital för henne. En gång för flera herrans år sedan hade hon köpt en glas-sidenkjol på Bon marché, 11,90 och tre veckors fröjd, sedan en lumphög.

— Fru Andrén är kanske inte mycket här, förmodade hon.

— Jo då. Jag kan inte förmå mig att resa från min lilla Margit så ofta, och henne har jag riktigt svårt att få med mig. Det är lustigt, hvad våra flickor är fästa vid staden, Mi.

— Lustigt — ja! De ha växt upp här.

— Dina är nu alldeles ovanligt intensiva lokalpatrioter — liksom sin pappa. Det skulle inte förundra mig, om Elsa längtade från Wien till hemmet.

— Till Bergby, menar du. — Inte mig heller.

— Det måtte ändå kännas underligt, inföll Aina Kärfe, att ha en helt annan trakt i minnet och att stå främmande för den som ens barn hänga fast vid. Det är nästan som att tala två skilda språk, där ingendera förstår den andra.

— Det är visst sällsynt, att man talar samma språk som ens vuxna barn, fru Kärfe.

— Nu öfverdrifver du, söta Mi. Jag tror tvärtom det hör till undantagen, att inte mor och döttrar förstå hvarandra. Man har sett så många vådligt vackra exempel i den vägen.

— På blid underkufvelse från endera hållet, ja. Det är inte ovanligt. Man bränner bort känslorna som generande hår och ett idealförhållande uppnås.

— Jag undrar, om inte resultatet blir annorlunda, när både mor och barn gemensamt kämpat sig fram genom lifvet, och hållit af hvarandra så att de dagliga små uppoffringarna blifvit aktiva kärleksyttringar.

Aina talade fort och litet snubblande. Hon tänkte hela tiden: — Vi är små fruntimmer alla tre: hvar kommer med sitt känslobylyte, lossar på knuten, ångrar sig och drar i stället till hårdare. De hade väl ändå redan hunnit titta på innehållet i hennes bylte, fruktade hon och ömka sig öfver det. Hon skylde det sagda med ett: — Men jag glömmar se mig omkring. Är här vackert om somrarna?

— Det vet vi nog ingendera, fru Kärfe. Borgmästarens har en charmant villa ute i hafsbandet

— en lycksalighetens ö, dit endast några få utvalda ha tillträde, inte sant, Mi? — Och jag ligger på Furusund — Å, mitt kära Furusund! Där är luft — och bostonkvällar sedan! Jag kommer dit stelbent och dufven — och återvänder som en frisk fläkt, påstår min man.

Man gick litet längre, så sade Aina:

— Nu måste jag nog återvända hem. Hon hade samvetsqual för att hon lämnat Hans ensam med småflickorna så länge. Jungfru hade de ingen ännu. De voro ju så många fruntimmer ändå i huset. Hans visa ord.

— Vi följas väl åt.

Mi vände tvärt.

— Ja visst. Margit undrar väl, hvar hon har sin lilla mamsing. Är din Ulla hemma?

— Nej, hon är hos Karin v. Bark. De ha vurm för konstväfning för tillfället och skulle visst taga ut mönster och garn i dag.

— Jag tror, Ulla kan allting.

— Hon har sin fars rediga hufvud.

— Ja se, borgmästaren. Honom blir ni ovillkorligen förtjust i, fru Kärfve. Han är stadens finaste karl. Jag kan inte ens sätta min gubbe före.

Aina stöttes af uttrycket "gubbe". Hon tyckte, att det var det fulaste epitet, som kunde ges en man af hustrun. Alltid tänkte hon på ölost och oventilerade rum, när hon hörde det.

Framför borgmästarens hus vid torget stan-

nade de. Fru Andrén och Aina Kärfe skulle åt hvar sitt håll. Afskedet blef allmänt — vänligt i en smula trötta ordalag.

Aina hade hoppats, att borgmästarinnan skulle be henne titta upp. Hon hade ju ändå närmat sig henne med rätt mycken tillgänglighet, men Mi sade endast helt flyktigt:

— Vi träffas väl snart igen!

Modstulen fortsatte Aina ensam sin väg, och hon kände det nu, som om det varit en inbjudning till det säkert ovanligt vackra hemmet, hon gladt sig åt och önskat hela tiden. Det skulle varit kontentan af förmiddagens nöje, att en människa i den främmande staden frågat så mycket efter henne, att hon ville ha henne i sitt hus.

Det hjälpte inte, att hon sade sig, hur orimlig hon var. Hur fåvitskt hon begärde människors tillgifvenhet, och hur dåraktigt hon ängslade sig för deras omdöme: Borgmästarinnan hade naturligtvis inte tyckt att det var något med henne. Hon hade försökt detta nya och känt sig besviken.

Hans och flickorna stodo i fönstret, nickande och vinkande.

Hon blef varm af lycka. — Oförnöjda stycke, bannade hon sig. Tre människor och tre ärliga famntag, är det inte nog!

II.

Ulla Baume dunkade i väfstolen, så att det hördes ut till hvardagsrummet, där Mi satt och läste. Det taktfasta, oafbrutet återkommande ljudet af skyttelns slag plågade borgmästarinnan, men det kunde inte falla henne in att be dottern upphöra. Hon hade ingen annan sysselsättning att bjuda henne.

Borgmästaren kom in, lång, rak, proportionerligt fyllig. Det var bara händer och fötter, som förrådde bristen på ras. De voro stora och breda, fingertopparna skofvelformiga. Ansiktet hade rediga, noggrant utförda drag, inte vackra, men synnerligen vederhäftiga. Blicken var öppen och redlig inne i buskaget af ögonhår och fransar. De båda hakorna veko sig mjukt rundade öfver den blanka kragen.

Efter honom hade i Bergby bildats något, som kunde kallas borgmästaretypen. Ett antal herrar med bankkapital, aktier, spekulationer och initiativ. De ägde båtarna, som trafikerade Bergby. De förnämsta husen i staden voro deras. De hade

välvilliga, feta röster och lyfte på hattarna med gradbeteckning. Om de måste tala med en främmande dam, letade de fram ämnen ur hemmets värld, och inga ord förekommo så ofta som "min hustru". Råkade de händelsevis en duktig afärskvinna, kallade de henne "en präktig människa", eljest var genus femininum för dem: "stadens fruntimmer".

— Hvar har jag mina fruntimmer, sade också borgmästaren, när han hunnit ett par steg in i rummet. Jo, minsann är du inte hemma, Mi! Inget kafferep i dag?

— Nej — och Ulla sitter i sitt rum och väfver, om du vill henne något.

Lave Baume lyssnade.

— Kors, hvad det låter treffligt! Det är som jag hörde min salig mor. Ulla brås på sin farmor. Tycker du inte det?

— Jo, jag tror det. Det vill säga, jag vet inte egentligen hvilka själsegenskaper din mor hade. Jag kan aldrig erinra mig, att vi talade riktigt förtroligt om något annat än hushållet och barnen.

— Ja, men herre gud, hvad skulle hon lägga sig i annat för. Hon hade haft elfva barn — huset fullt — Nå, det var uppgift nog, skulle jag tro.

Lave satte sig i en länstol midt emot hustrun. De otympliga fingrarna tummade föremålen på bordet. Det var så sällan, han var hemma om

förmiddagarna, men när det hände, tittade han in till fruntimren.

Mi läste vidare.

— Hvad är det för roman, du nu fått tag i?

— Gunvor Kjeld heter den. Thomas Krag har skrivit den.

— Obekant storhet!

Mi rynkade ögonbrynen. Hvarför skulle han alltid så ostentativt framhålla, att litteraturen var ett ointressant område för honom? Han blef så obehagligt viktig, när han satte sin småstadspondus mot de individer, som i konstnärslängtan och drömmar eller i hård, målmedveten kamp läto sin intelligens brottas med de satta och mätta i samhället.

— Du skulle låta mig läsa upp något.

— Är det så märkvärdigt?

Hon svarade inte, andades endast djupt för att få rösten klar och behärskad. Han *skulle* höra det.

— Et Menneske, der føler Velvære, kan have Fornuft, Klogskab, Bravhed, men hans Sjæl visner. Et Menneskes Sjæl hviler ikke en eneste Dag. Den ejer den Ild, der forbrænder. Et Menneskes Sjæl maa hver Dag forbrænde. — Nej, Lave, du skall höra ett stycke till! Det är kort; du skall höra det: Det er saa underligt med det. Naar man gaar meget for sig selv med sine Tanker, blir en tidt ligesom saa stiltfærdig. Aa, tro ikke det for sikkert. Lad Gnisten komme.

3. — *Borgmästarinnan.*

Aa, det vil vise sig, at der i al Stillhed er samlet Sprengstof.

— Det var en förskräcklig röra. Är hela boken likadan, kan jag inte förstå, att du orkar läsa den.

Hon lade hastigt sin tunna, heta hand på hans knä.

— Du menar inte så! — Minns du inte, att du och jag tänkt som Krag en gång? Du fann det själf så naturligt, att Velværen här i Bergby var för tam, för ung.

— Kära Mi, nu är vi gamla och förståndiga. Då var jag en förälskad tok. Det vore fasligt, om man skulle vara i det stadiet ända till silfverbröllopet. Vi ha bara fyra år dit, min gumma.

Hon lutade sig ned och stödde boken hårdt mot pannan. — Jag är inte gammal och förståndig, skrek det inom henne. *Nu* först är jag mäktig kärlek, och det är ingen annan i hela världen än dig, jag kan få ge den. — Och du förstår den ej. Du har brackmoral; du lefver bakom min rygg som de andra. Och du anar inte, att jag gått här i min tröstlösa ensamhet och lärt mig se kärleken i ny skepnad. Jag var ett barn med otydligt knoppande känslor, när du först begärde mig. Hur många ha inte gift sig som jag — därför att friaren kom och vännerna afundades!

Hon vill slå armarna om hans hals och trycka sig hårdt intill honom. Det är inte kyssen, den-

samma i dag som i går, hon vill ha, utan kroppens och själen's hvitglödgade längtan brännande läpparna. Det är sant — hon ser honom inte sådan han verkligen är med isterhaka och den första anläggningen till punschmage. Det är inte borgmästaren Lave Baume, Bergbypaschan, hennes kärlek åkallar, utan den man, som hon sett kunna älska.

Hon har just icke träffat andra. Samhället under berget får sällan nya fysionomier. Och på sina resor har hon aldrig varit ensam. Hemmet har följt henne i mannens eller barnens personligheter.

Så ha långa år glidit bort. Hon har väl halfsofvit under dem, efter lyckohungern icke rasat vildare. Nu har något annat kommit till, något, som skrämt henne ur hennes domning. Mäniskorna, också hennes närmaste, kalla henne gammal, och hon erinrar sig, att hon aldrig haft sitt lifsögonblick. Hon har icke *det* minnet, som skall bära öfver ålderdom och krämpor. Ljuset har aldrig tändts för henne. Hon får inte i ångest och tack se det slockna. Detta vet hon först nu, men till ingen kan hon säga det.

Hennes hand har hela tiden legat på hans knä, men det är en notis i en tidning på bordet, hvilken dragit hans uppmärksamhet till sig, därför har han inte märkt den långa tystnaden. Nu ser han upp, gör en rörelse, och handen glider ned.

— Nej — jag kom egentligen in för att höra, om du har gjort visit hos tant Jacqueline och tackat för sist, Mi. Det är visst en vecka, sedan du var där.

Han reser sig, modell till en staty i Nils Ericssonsgenren.

— Jaså, är det det. Jag skall gå då. — Det var sant, Lave, du vet ju, att en arkitekt Kärfe flyttat hit. Jag tycker bra om hans fru. Kunde vi inte stöta på dem att göra visit här?

— Hvad är det för folk? — En bankrutterad herre med "högre vyer"! Och en fru, som kluddar med målning och ser så slarfvig ut på gatan, att man är färdig be henne gå hem och snygga upp sig! Nej, det tror jag inte, vi bry oss om tills vidare. Kärfe får dokumentera sig först med något ordentligt arbete. De villaritningar, jag sett af honom, är så konstiga, att jag inte tror någon här i stan vill ha dem.

— Tycker du, att arkitekturen här är tilltalande?

— Den är rejäl. Och det är hufvudsaken. Har man köpt en tomt, skall den utnyttjas praktiskt.

— Men så lär honom det då. Jag tycker det är synd om både honom och henne. Fattiga — och främlingar.

— I Bergby är vi inte svåra mot någon. De kunde inte komma till ett välvilligare, humanare samhälle.

Hon tiger, och handen stryker oupphörligt öfver pannan.

— Du har nog rätt, Lave. Men det är sådan vänlighet, som jag tror kan göra ondt. Den kommer uppifrån, himmelshögt ifrån och snuddar vid krypen, plattar till dem, om de inte ha hårdt bensystem.

Han har samlat redingoteskörten som en rulle i händerna. Med denna märkliga tornyr vandrar han fram och åter. Det gurglar smått i halsen af samlade ljud. Han får inte alltid så lätt fram orden, men detta ger endast hans person ökad värdighet. Så mycket som han har att tänka på, är det ju klart, att han inte alltid kan ha ett svar till hands. Däremot är han en briljant festtalare. Hans liknelser äro mästerliga. Hela Bergby hade skälft af glad rörelse — staden var vid det tillfället ett hjärta och en tanke — när han på sin femtioårsdag — sistlidne fjärde september inföll den — tackade samhället med en bild, hämtad ur världshistorien. Han hade liknat Bergby vid Cleopatras bekanta pärla. Som i en bägare, formad af väldiga skogar och höga berg, låg deras samhälle, hade han sagt. Och det hände, att resande foro förbi utan att ana, hvad bägaren hade på sin botten, utan att märka den dyrbara pärla, hvilken gömde sig där, skimrande för några tusental, en rik välsignelse för dem, som sett dess härlighet.

Intet öga hade förblifvit torrt, när borg-

mästaren med sin fasta, djupa stämma sände dessa ord ut öfver salen. Det hade varit ett stort ögonblick, lyftande som en andaktsfull tempelgång.

Hvad borgmästaren nu skulle ha sagt sin hustru, blef emellertid outtaladt, ty jungfrun kom in med ett par visitkort på den lilla silfverbrickan. Hon förde den helt naturligt fram mot borgmästaren.

En öfverraskad blick. En ryckning — halft omärklig — på axlarna. Och så ett myndigt, men som alltid gemytligt:

— Sofi får be dem stiga in.

Till Mi kom det med ett annat tonfall:

— Rätt oförskämdt — den där arkitekt Kärfve med fru!

— Företagsamt, Lave! — Tänk, att det finns så friskt viljande människor! Snoppa inte af dem!

Otadligheten lyser af borgmästarens ansikte.

— Har jag någonsin använt den metoden, kära Mi?

Dunket i väfstolen upphör — ändtligen. Mi drar en lättnadens suck.

— Se där — välkommen, fru Kärfve! — Min man! — Herrarna ha kanske redan träffats?

— Ja, jag har haft det nöjet — — —

Arkitekten passar i en salong. Han är smärt, med rak hållning och vackra händer, som aldrig tyckas lida af sin egen sysslolöshet. Hufvudet är kanske väl litet, men sitter fritt och har en kast-

ning bakåt, som gör det stolt. Blicken är intelligent. Håret faller gärna ned i pannan. Det är tungt och svart mot den mörka hyn.

Damerna ta plats. Aina Kärfe har en alldeles ny promenaddräkt, men kängorna äro gamla, och hon drar fötterna under kjolen för att dock snart i glömska sticka fram dem igen.

Lave bjuder arkitekten en stol. Gesten är imperatorisk, men munnen ler.

— Nå, hur känns det att vara i ett sådant här litet, världsafskuret samhälle? Hans fingrar marschera som hungriga elefantungar fram och tillbaka på stolens båda sidokarmar.

Mi ser på honom — på främlingarna... Var kloka, sparfvar, här kan bli en nek till jul, om ni kvittrar i rätta tonarten! Omedvetet böjer hon sig fram mot arkitekten, som svarar — å, dumt förstås. Inte kan man tala Bergbyförnuft med den pannan!

— Ja, vet borgmästaren, vi ha inte varit här mer än en månad, så omdömet kan ju inte bli synnerligen omfattande. Men tills vidare har jag ett intryck af att allting stänger för. Vi ha ju bara det där nyckelhålet: sundet att se världen igenom.

Lave Baume sväljde långsamt — en pillersats föreföll det.

— Ja, ja, det kan ju tyckas trångt, bevars! Men nyckelhålet måtte ändå se lockande ut från — hm — från stora segelleden, efter herr Kärfe

gjort oss den äran att upptäcka det. För mig veterligt ha vi inte annonserat efter stadsarkitekt.

En kort paus inträdde. Mi hörde tydligt, hur Ainas hjärta slog, och hon såg, hur hennes och mannens blickar sökte mod hos hvarandra. Staccare, de hade finkänslighet! Något att trampa på. Impulsivt utbrast hon:

— Ja, hur det kan vara med lusten att få något vackert byggdt här, vet jag inte, men behofvet af försköning är obestridligt. Likaså få vi damer vara tacksamma för en frisk fläkt utifrån. Jag gläder mig åt att vid något tillfälle ackompanjera fru Kärfve. Den moderna musiken har jag inte följt med — men ni är inne i den, förstås.

— Ja, någorlunda!

Å, var det så att glädja en medmänniska. Mi blef varm ända ut i fingertopparna, när hon såg på Aina Kärfve. Att en mun, som hade fula tänder och rätt skrupna läppar, kunde tacka så vacker och ljust! Och flyttade Mi blicken till arkitekten, mötte hon en återglans af hustruns stora, stilla leende. Han sänkte hufvudet litet, nästan till en nick. — Tack för att du tog bort förödmjukelsen från henne, läste hon i hans ögon. Och hon kände sig frestad att nicka igen, halft trotsigt: — Var lugn för henne. Jag skall taga hand om henne, när det behöfs.

— Ska vi titta på mina gamla noter, föreslog hon spontant och reste sig. Nu glömde Aina totalt de slitna tåhättorna och trafvade käckt

fram till nothyllan. Handskarna af i en fart. En fågelmakas snabba kast på hufvudet bort mot mannen. Å, de talade om den eventuella järnvägs-linjen. Borgmästarens vänstra hand var berget, den högra borrade och sprängde. Så — och så — — — —

Mi log åt sin gästs hungriga bläddrande. Hennes uppträdande var så olika det öfriga um-gängets. Ett sådant här visitfrämmande hade aldrig borgmästarhemmet skådat. Man brukade sitta en kvart i soffan — i bästa stolarna:

— Å, söta Mi, hvad du alltid har förtjusande!
— Hur mår dina flickor? — Vet du, Ullas klän-ning på balen sist var så vacker som en dröm! — Har du sett, att Pettersson fått in tyroleräpplen — skyltar med dem! — — —

I dag däremot glömde man torget utanför, Strandgatans upper ten och Storgatans butiker. Mi kunde haft lust att klappa de ifriga fingrar, hvilka vände notbladen, och tacka för den kolar-tro på människohjärtan, som förmått Aina Kärfe att öfvertala sin man till besöket, ty naturligtvis var det hennes verk.

Som om den andra hört hennes tankar, be-kräftade hon dem:

— Förlåt, sade hon hastigt, att vi kommit upp så här! Men jag ville så gärna, min man skulle bli bekant med någon, och så mindes jag, att borgmästarinnan var så vänlig emot mig. — Alla berömmar ju också borgmästaren! — Hans sade,

det var påfluet — det är inte hans fel, att vi äro här! — Det är jag, som har gått och tänkt på det alla dagar. Det är — det är ett evenemang att träffa människor i Bergby — inte sant?

— Åjo, det har fru Kärve rätt i. Mi vill så gärna tillägga: Men nu ska vi två hålla ihop! Att hon inte gör det, beror på den försiktighet, hon förvärfvat sig under åren. Lave har också på henne utöfvat sitt mäktiga tryck. Det skedde först i kärlek, sedan af vana. Och hon har haft en lång period af slapphet i fråga om egna initiativ. Lave uppfostrade henne till modersplikter efter mönster från sin mor. Hon skulle i detalj sköta barnen. Och hon gjorde det — som en annan liten yttlig dockmamma. Så småningom lärde hon sig, att hon inte längre var flickan, som fick leka. Hon var stor. Och hon samlade sig med nya tankar om sin uppgift. Men barnen hade ingenting af hennes inre. De voro Lave Baumes och Bergbys döttrar, och de stirrade med stora, förundrade barnaögon på henne, när hon sade dem, att längre bort än de kunde se funnos härliga länder med stora städer, där det hvar kväll sjöngs och spelades i praktfulla palats, och där hela salar voro fyllda af taflor och statyer. Andlös själf af längtan kunde hon fråga: — Längtar ni inte dit? — Å nej, mamma, det är väl lika lifvadt här! — — —

— Se här ha vi "Ensamhetens tankar". Aina satte upp ett häfte på notställaren.

— Sjunger borgmästarinnan någon af de sångerna?

— Nej — ingen sjunger dem här. Jag råkade visst af misstag få dem en gång.

— Där är en, jag tycker är så särskildt vacker.

— Vill inte fru Kärfe sjunga den?

— Nu — besvarar det inte borgmästaren?

— Det tror jag inte. — Skall jag ackompanjera?

— Tack!

Ainas ansikte strålade. Hon knäppte upp kappan. Ett så stort och högt rum! Hon skulle inte behöfva få tonerna inklämda. Därhemma kändes det som om hon sjöng inne i en tunna. Ut! Ut! Alla hopsnörda toner! Hvem vet, när det blir härnäst!

— Ska vi börja? — Lave, fru Kärfe är snäll och sjunger en bit.

Borgmästaren vänder sig om i stolen. Detta hade han inte väntat af Mi. Skall hon ackompanjera den där frun, som ser alldeles förryckt ut med hatten nedfallen på ena örat och hårtestarna rakt ut i nacken. Han säger ingenting. Det är bara fingrarna, som upprörda tåga fram på den poletrade ytan. Förbaskad situation! —

Men Hans går fram och fäster med sina smala fingrar upp hustruns nedfallna hår. Han försöker göra det helt omärkligt. Också hatten skjuter han rätt, innan han återvänder till sin plats.

— Tack, älskade, sänder hon i en smekning

efter honom. Mi slår an ett hårdt ackord. För Aina Kärfev hade ljuset tändts, förstår hon, kärlekens vackra ljus med den klara, starka lågan.

Aina sjöng:

"Där innerst i min ande bor en gnista;
att lyfta den i dagen blef mitt mål,
min lefnads lif, mitt första och mitt sista.
Hon gled mig undan, tärde och förbrände,
den lilla gnistan är min rikedom,
den lilla gnistan är mitt lufs elände."

— Vi tar den omigen.

Mis hvita händer skälfde öfver tangenterna. Hon har icke på många år hört en sådan stämma. En främmande fågel har flugit in i hennes tilltärpta rum. Den kommer med hälsning från hennes soliga barndomsländer. Det mäktiga vingbruset från ungdomsdrömmarnas flydda fågel-skaror susar genom rummet. Och minnen — så många minnen! — Hon tycker sig se de två, fadern och modern. Han uppe på estraden, hälsad af applådernas bryska hyllning, långt innan hans violin börjat tala, smekande, berusande, lidelsefullt. En människostämman i dess högsta utveckling af tonfallens själsvibration.

Modern och hon nere i salen bland de många vännerna, dem de dock glömma, som de glömma allt utom violinen, när den hviskar, ber, jublar, vagggar ett helt rikt lufs skiftande melodi i sin

famn. Och de gripa hvarandras händer i stum lycka öfver att han är deras. Han, som står däruppe, så blek mot det strålande ljuset i den höga konsertsalen.

Hela hennes barndom har varit musik. Hvar dag har bragt henne melodier, ända tills fadern dog och vännerna spriddes. Sedan blef det tyst utomkring henne; det var bara hennes unga, varma drömmar, som forforo att spela och sjunga — och hennes längtan efter storstädernas luft. Modern och hon reste ut en sista gång och stannade ett år i Rom. Men den tiden blef ej så glad som de föreställt sig. Modern sjuknade i malaria och blef aldrig frisk mera. Strax efter återkomsten till Stockholm måste hon ånyo intaga sängen. Mi hade ett fåtal vänner här i den svenska hufvudstaden och hos en af dem gjorde hon bekantskap med Lave Baume.

— Kan han taga hand om mitt barn, lydde moderns feberheta fråga, när Mi berättade om hans frieri, ett gammaldags sådant med uttänkt prydliga ord. Mi var bara aderton år den gången — — —

— Ni skall sjunga mera, fru Kärfve! — Vi få ta det gamla. Här finns ingenting annat.

— Den då...?

Mi nickar och låter ackompanjemangets första toner spola som en frisk, skumfräsande våg öfver tangenterna. Dammiga, dufna tankar — bort! Blekt tungsinne, afladt af småstadstryckets däfna

olust — bort! Det gör ingenting, att både ord och melodi äro nötta som en väg, trampad af pilgrimer. Denna gång är klangen äkta.

— Jeg vil ud, jeg vil ud . . . sjunger Aina, och blodet prickar hennes kinder med små heta, röda fläckar, medan stämman stiger med ordens skälfvande längtan som en passionerad hymn till friheten. Och den klara stämman brister icke, hur högt hon än spänner tonernas båge. Den bär ända upp i det djärfva crescendots skrik af ångest och lycka:

”gif mig Luft, gif mig Himmel og Hav,
saa skal Sangen — saa skal Sangen nok klinge
deraf!”

Mi ser upp. Hennes händer äro iskalla, ögonen fuktiga. Rummet är svept i en gungande dimma, men genom den ser hon sin dotter stå i dörren, bredaxlad, högre med det släta håret i en Gretchenkrans omkring hjässan. Kjolen är kort. De stora fötterna verka så stadiga och solida. Händerna håller hon disgraciöst på nedersta delen af ryggen — faderns älsklingsställning. Det rena, vackra ansiktet är dödt och stilla. En liten rynka mellan ögonbrynen förräder dock tankar innanför den släta, hvita masken i rött och hvitt.

Mi försöker inte ens att fånga den unga flickans blick; den är redan på väg till fadern. Hon reser sig hastigt.

— Tack, fru Kärfe, en annan gång måste vi göra om detta.

Hon bemödar sig om att få orden att ljuda glada och naturliga, men modlösheten smyger sig ånyo öfver henne. Den kommer från den storväxta flickan i dörren, och hon rår inte med att skjuta den ifrån sig. Så mycken spänstighet har hon dock kvar, att hon kan gå fram till arkitekten och komplimentera hustruns röst, högt, emfatiskt, så att inte de andras tystnad skall krossa dem alla.

Men borgmästaren har rest sig. Händerna äro borta i rockskörten. Han står och vaggar med kroppen i otålig väntan. Fru Kärfe är luft — dålig luft för honom efter det sista "galandet". Han kunde just tro, att hon skulle komma med något spektakel. Det fattades bara, att det hörts ut på gatan!

Mi presenterade Ulla. Och strax därpå togo Kärfes afsked. Tysta gingo de nedför den breda mattbelagda trappan, hvars mässingsstänger klirrade, när Aina råkade sätta klackarna för långt in. Tysta kommo de ut i höstregnet, som gaf torget ett förgråtet utseende. Inga människor syntes till. En drypande våt hund sökte köttsmulor vid de öfvergifna torgstånden, ännu ej nedtagna.

Aina skörtade upp klänningen. Nu hade hennes hatt glidit på sned igen och håret deserterade i flygande testar. Hans höll paraplyet öfver henne. De skyndade på. Gumman, som skulle se efter

barnen, tyckte kanske, att de varit för länge borta. Aina klef ned i en vattenpuss.

— Djäklar! utbrast hon halfhögt. Det mustiga ordet flög som en bomb ur henne. Hans allvarliga ansikte lystes upp. Hvad han kände henne väl. Hon måste explodera på något sätt.

— Hvad sa' du?

— Ingenting — jag är förargad.

— Det märks, men jag behöfver väl inte ta åt mig?

— Å, du! Du är så rar! Hon såg upp, med de varma grå ögonen kyssande hans ansikte. Kan du bara förlåta mig, Hans!

— Hvad då? frågade han godmodigt och flyttade paraplyet efter hennes lifliga hufvud.

— Att jag öfvertalade dig till visiten. Jag visste ju inte — alla berömma borgmästaren — — Usch, det dröjer nog, innan jag glömmer den här förmiddagen! Såg du, som han och den där Ulla blängde, när jag hade sjungit? Jag kan inte beskrifva det, men bara jag tänker på deras min, så kväljer det mig.

— Ja, det var ju dumt, att vi gick upp, men nu är det gjordt, och borgmästarinnan var vänlig. Du skall komma ihåg, att borgmästaren är en väldig pamp — Bergbykungen. Han är van vid mycken underdånighet, och sådan lade hvarken du eller jag i dagen.

— Nej — och inte tänker jag göra det heller, inföll Aina morskt. Såvida inte — tonfallet skif-

tade, blef ängsligt och undfallande — det är nödvändigt. Han kanske tar sin stab med sig och bojkottar oss annars.

— Aina lilla — jaså, kommer du på den sidan nu. Nå, här är jag då med paraplyet! — Jag skall säga dig, att hvarken du eller jag kan krypa och hyckla. Det är lönlöst att försöka.

— Jo, jag kan, Hans, sade Aina sakta och allvarligt. Jag kan vara en helt annan än mig själf, om vi få vårt uppehälle på det. Nöden är det värsta — — —

Tystnaden föll öfver dem igen — ett ok af tunga tankar. Regndropparna smattrade på paraplyet och stänkte omkring dem likt små isiga ord. De blacka fönsterraderna följde dem med onda ögon. De många stängda portarna voro hårdt slutna munnar, bakom hvilka det mumlade och hviskade efter främlingarna. Och slutligen kändes det som den trånga gatan pressade sina klumpiga huskroppar inpå dem, klämmande, makande, formande — långsamt, men målmedvetet. En dag skulle de glömma sina egna önskningsars vägar och vandra trådrakt på de släta trottoarflisornas tvenne ränder — mellan husens stirrande fönsterögon.

III.

Har någon sett senhösten härja en liten stad? Den är inte bara en tråkig och ledsam årstid som på landet eller i större samhällen, utan en sjukdom, en tröstlöshetens epidemi, som griper omkring sig till allt och alla. Den lilla samhällskroppen får ledsnadens svårbotade eksem från hufvud till fötter. — Med rinnande ögon stirrar Bergby och konsorter ned öfver sin egen gråruggiga lekamen och andas ut en gäspning, som fyller alla invånarna med leda.

Det finns dock människor, som sköta sin gärning i alla väder och förhållanden, folk med robusta nerver och jämviktsläget orubbadt af barometerståndet. En sådan var Ulla Baume.

Hennes dag blef aldrig särskildt lång, men aldrig heller så kort som en lärkdrill. Hon fyllde den, som när man ordentligt lägger in nyttiga föremål i en låda, eller namnar och numrerar linne, så att det ej skall komma undan.

Mi plågades mer än någonsin af detta tröga, stelt leende jämnmod, hvilket hela eftermiddagen

satt midt emot henne vid lampan, äldre förståndigare, klarare öfver lifvet än hon själf. Så kunde Ulla sitta om tjugu år — densamma som i dag — med den fasta handen, slät och sval, lagom ringprydd och draga nålen upp och ned i javastramaljen. Hon skulle inte märka, att åren glidit bort med hennes ungdom. Det fanns inga segel på hennes båt.

Skymning och eldens drömflammor förstod hon sig inte på — lika litet som borgmästaren. Den stunden var Mi ensam om efter den tid, då Lave alltid var i hennes närhet, och den, när flickorna voro små och ville höra sagor — när de blefvo större och skulle ha hjälp med läxor.

I realiteten hade hon väl knappt någonsin varit så utom lifvet som denna höst. Efter Elsas förlofning och giftermål, tilldragelser, som rörde upp litet i det stilla vattnet, hade hemmet försjunkit i ett slött nirvana, medan Mis inre var som en eldslåga i häftigt vinddrag.

När hon suttit vid bröllopsbordet midt emot sin vuxna dotter, hade hon kommit att tänka på så mycket. Mest på det, att nu var hon gammal — frändömd känslornas lust och ve. Kärleken skulle hädanefter för henne vara en ljum och svalkande aftondryck. Laves hvita breda skjortbröst svällde i hennes omedelbara närhet, ett blänkande, oskrynkadt pansar öfver ett hjärta — kronometer-säkert och sansadt. Uppdraget för dygnets tjugufyra timmar.

I sitt tal hade han också framhållit, att de nu lämnat ungdomen bakom sig och voro beredda att åldras i det kära samhälle, där de tillbragt så många goda år. Han ställde sig och henne på hyllan — böcker i praktband, innehållande beaktansvärda sentenser för de unga. — — —

Men ungdomen brydde sig väl knappast om att bläddra i det präktiga guldsnittet. — Kvällen före Elsas bröllopsdag hade Mi dragit dottern in till sig och frågat, het af sin egen djupa rörelse: — Vet du, hvad du går in till?

Ångestfullt, hårdt kramade hon de unga händerna. Detta var väl något, som borde sagts förut? Men hon hade känt sig skygg för att röra vid dotterns oskuld. Orden föreföllo henne så plumpa; de sölade ned det finaste och ömtåligaste i ett kvinnosinne. Till denna stund hade hon valt dem så varsamma och innerliga. Hon ville lägga sitt eget hjärta intill dotterns i fullt förtroende. Och detta minne skulle Elsa äga, när hon stod inför födandets under. Om också hon och Mi då vore långt ifrån hvarandra, visste de båda, att deras tankar möttes i samma ångest och samma jubel. — Samma barnsliga ovetenhet, stolthet och fruktan, som väntade Elsa, hade modern en gång känt. — Hon frossade af längtan efter dotterns armar om sin hals. Hennes hufvud mot sitt bröst.

— Tala om dig själf, mamma, skulle hon kanske hviska. Hur kände du? Hvad tänkte du, när du först förstod, hvad en mans kärlek är?

Men detta samtal blef inte alls, hvad hon tänkt. Hon hade knappt hunnit framställa sin skälfvande fråga: —Vet du, hvad du går in till, förrän Elsa med ett litet humoristiskt leende omkring de fylliga läpparna och en glimt af öfverlägsenhet i de smala, bruna ögonen svarade:

— Kära lilla mamma, jag var sjutton år, när jag gick ut skolan. Från det jag var femton, visste jag allt det där, du menar. Och du kan tänka dig, vi grinade åt prästen, som vi läste för, när han hackade och stammade på den där gamla historien om aflelsen. Han fick alltid sedan heta "Storken", för att han ville slå i oss en slags kristliga barnsagor.

— Då vet Ulla också — — —?

— Nej, men, mamma — — — hvad tror du, vi äro för fjollor? Ulla är lika styf som själfva fru Sandström, fast hon förstår inte vill praktisera. Å, vi ha haft lifvadt många gånger, vi flickor, när någon fått nys om sängkammar-scenerna här i stan.

— Men — — hvarför har ni aldrig kommit till mig med detta?

— Ä, inte talar man med de gamla om sådant. Det är genant, förstår du. När ens mamma sitter fin och vacker i ett stiligt hvardagsrum och väntar på sina små söta, väluppfostrade flickor, kan man inte berätta ekivoka historier.

— Fy, fy, att så smutsa ned det heligaste och största i lifvet!

Elsa log igen sitt sorglösa, smått satiriska löje. Det spelade i de kisande ögonen och fingrarna spritade odygdigt. Det var henne omöjligt låta bli att skryta ett tag för gamla mamma, som himlade sig öfver sina flickor.

— Jag skall tala om något för dig, något, som Ragnar hviskade till mig, innan han gick i kväll, men baxna inte!

Mi hade skjutit henne ifrån sig — häftigt, kämpande med en snyftning.

— Du skall ingenting säga, Elsa. Är det en lycka för dig, så behåll det. På ditt tonfall hör jag, att mig skulle det bara göra ondt.

Hon hade legat vaken hela natten och grubblat, förebrått sig, att hon ställt sig utanför döttrarnas känslolif. Om hon förmått tina upp den hemliga kylan mellan barnen och sig, skulle deras tankar kanske icke sökt till driftens lumphög. Hon hade trott, att finkänslighet var nödvändig också mellan mor och barn, att aldrig den ena människan ägde rättighet att tränga sig på den andra. Nu, när det var för sent, visste hon, att det fanns naturer, som ingenting fattade af denna tysta bön och närmande. —

Elsa i sin hvita brudräkt var en helt annan än den skolflicksgamin, hon sett föregående dag; en del fruar gråto bakom spetsnäsdukarna, suckade och sade: Å, en så ung brud! — En liten hvit dufva! — Ett så rent och vackert ansikte! Ack, hon är ju ett barn utan aning om lifvet! —

Kära Mi, att du vågar lämna något så ljuft och oskultsfullt ifrån dig! — — —

Där sutto också kloka fruar med näsduken i fickan och armarna korslagda som ett harnesk under bröstet. De nickade förstulet och utbytte menande leenden. De hade fått sina flickors förtroenden från skolan. Det var snygga saker, man fick höra.

— Har du hört något nytt? — —

— Ja ja men — — —

— Nej, hvad då — — — Hufvudena gledofram och munnarna gläntade.

— Usch, så rysligt — har du något mer? — Det är lustigt i alla fall. Och hvar tid har sina vanor. Nu *ska* ju ungdomen vara upplyst, vet jag.

— — — — —
När Mi under höstkvällarna satt ensam med Ulla, tänkte hon ofta på hvad Elsa sagt, men hvar gång hon skulle göra dottern en fråga, greps hon af en kväljande olust för att rota i de skandalhistorier, som kanske då komme i dagen. Ulla föreföll också så oantastlig, så ungflickkysk till sitt yttre, att hon ibland trodde, det Elsa förtalat systemen. Fru Sandström var stadens gamla, erfarna barnmorska; och Ulla var en nittonårig ung dam från stadens bästa hus. Inte kunde de ha samma vetenskap om livvets tillblifvelse.

Kom Karin v. Bark, Ullas intimaste vän, och hälsade på, drogo flickorna sig snart in i Ullas

rum. En gång hade Mi lyssnat ditin, men icke uppfångat annat än kiknande skratt och moderna slanguttryck. De framhviskade förtroendena hörde hon icke.

Till kvällsbordet kommo flickorna ut med tindrande ögon, heta kinder och röda läppar. De skratade till en smula hysteriskt då och då, men voro eljest båda typer för söta och behagliga ungdomar. Karin berättade utförligt och deltagande om alla sin mormors krämpor, om fönsterträdgården, och om körpetitionen till Tonernas vänner.

Ulla var en artig och påpasslig värdinna. Hon serverade te. Hon bjöd omkring kakor.

— Mamma lilla, den här sorten har visst inte varit hos dig. —

Elsa och Ulla skrefvo flitigt till hvarandra. De båda systrarna hade alltid hållit innerligt ihop. Det föll inte Mi in att be Ulla att få läsa dessa bref, men hon kände instinktivt, att de skulle haft helt annat att säga henne om den gifta dotterns lif, än dem hon själf erhöi: för det mesta några sidor resebeskrifning eller förteckning på inköpta ting samt en half sida hälsningar till "pappa och mamma och alla goda, kära vänner och bekanta i lilla, rara Bergby".

De nygifta hade varit borta i två månader, men väntades inte hem förrän i december. Ragnar hade visserligen föreslagit, att de skulle vara i Berlin öfver julen, medan de voro "lösa och lediga", men Elsa ville inte höra talas om att jula utrikes.

Nej, i Bergby skulle det vara. Ingenstans kunde vara trefligare än där. Hela staden blef som en stor familj under helgen, och det ena kalaset aflöste det andra.

Ulla hade redan börjat sy julklapp åt systern och svågern: en väggbonad i etruskiskt mönster — "kolossalt arbete" försäkrade hon med stolthet.

Hennes något stora hufvud sänktes i andakt inför uträkningen af de kantiga gestalterna, och vasernas bukiga, smalmidjade kroppar. Hon sydde timal under tystnad.

Borgmästaren hade också mycket att ställa med. Så småningom hade han blifvit ordförande i alla kommitéer, bankstyrelser och föreningar. Ett minimalt vänsterparti hade han emot sig, men då det saknade kapital att förmera sig med, var det spår i sanden för borgmästaren. Blefvo spåren någon gång misshagligt synliga, räfsade han bort dem med suverän ordningsmakt.

Borgmästaren ledde förhandlingar. Borgmästaren tillsatte platser — inte alltid synbart. Han höll sig tvärtom gärna blygsamt undan med händerna inrullade i redingoteskörten, men han förnams allestädes, alltid vänlig och human med ett leende under mustascherna.

Stadsfullmäktige debatterade lifligt frågan om att redan i lifstiden "resa honom" på torget. Man hade hunnit så långt, att man mätt ut dimensionerna och skickat måttet till en skulptör, en af stadens egna söner, hvilken kunde tänkas ut-

föra arbetet både pietetsfullt och med afsevärd rabattering på honoraret.

Han blef för dyr i helfigur — det hade de eljest först tänkt sig — och allt som förslaget balanserades, veko de undan bit efter bit på utkastet. Vi få ta af benen, hette det första gången. — Bara hans karaktäristiska händer syns, är det bra! — Vid nästa sammanträde veks halfva bälten bort. Händerna höll man fortfarande på. Men slutligen sade en resolut skeppare: "Ha vi hufvut är det Gudi nog, och busten på köpe. Faen skall vräka sej me alla di dyre gångklä'erna — de ska marmorsjok te dom."

Så var det att måttet skickades till skulptören, och ännu fortgick prutningen.

Borgmästaren hade naturligtvis reda på hvad som försiggick i borgarnas tacksamma krets. När så behöfdes, skulle han inskrida. Ingen unnade såsom han staden en staty, ett minnesmärke för evärdeliga tider. Det hade varit en småsak för honom att skänka Bergby sin bild, men det tillät icke hans erkända flärdfrihet och anspråkslöshet honom. Det fanns andra medel, och rest skulle han bli.

— Du är aldrig hemma numera, sade Mi en dag, när han reste sig, strax efter det kaffet druckits. Hon lutade sig litet framåt som för att bli smekt. Det var så kusligt, så grått och dödt allting, att hon njöt utstrålningen af den animaliska värmen från hans starka, kraftiga kropp.

— Nej, Bergby är i uppsving, Mi. Vi håller på att starta en ny bank, och det är ett helsikes jobb med aktieteckningen. Vi får alldeles för många intressenter. I jul, min lilla gumma, skall jag hvila mig och njuta hemlif. Ni fruntimmer har inte en aning om, hvad en karl får ligga i. Här sitter du och Ulla och har det lugnt och skönt. Han klappade henne i ryggen med sin breda hand.

Mi blef brännande röd. Hon tyckte, att det låg något förödmjukande i hans ord och åtbörd — och sårad drog hon sig undan. Hon märkte dagligen detsamma. Han hade släppt taget om henne, nu när han var säker på, att hon icke kunde glida bort. Här fanns aldrig anledning till svartsjuka. Hvar och en makade om brasan på sin härd och sköt ordentligt spjället om de kolnade resterna. Han såg inte längre, om hon klädde sig för hans skull, om hon ändrade håret, var glad eller sorgsen. Hon var — hvad de flesta andra fruar blefvo med tiden — en del af hans vanor. Han visste inte af, att han försummade henne, ty han glömde aldrig matkyssen med dess skafferiodör, ställde fram stol åt henne, höll kappan, frågade hvar morgon, hur hon mådde och klappade henne hvar kväll till godnatt, när de lagt sig i den svala, eleganta sängkammaren med sin rosaomhöljda ampel uppe i det skinande hvita taket.

Han somnade genast — och snarkade med samma grundlighet, som han skötte alla sina öfriga förehafvanden. Hon låg vaken och lyssnade

till de hopgytttrade ljuden. Han hade inte snarkat som yngre, det mindes hon. Nu började han bli korpulent, särskildt halsen svällde.

Ulla och hon sutto tysta, sedan Lave Baume gått. Den unga flickan sydde oafbrutet.

Mis arbete sjönk ned på soffan bredvid henne. Det fanns så många brickdukar i världen. Hennes ögon stirrade på en bok, som låg på bordet. I den lifliga skildringar från Wien, glädjens stad. I går läste Mi den med entusiasm öfver att igenfinna så många minnen. I dag orkar hon inte öppna den. Hon skulle bara börja gråta — slapp som hon är. Sitta i Bergby och läsa om Wien, nej!

Plötsligt får hon en idé. Den kommer så spontant, att hon känner det som om någon ryckt henne i armen: upp! Hon går fram till fönstret och låter den mjuka sidengardinen glida undan.

— Har du sett så vackert månsken det är, Ulla?

— Jaså, är det.

— Det måtte nyss ha slutat regna.

— En, två, tre — t-r-r-e-e, ja. Nålen sättes som utpost vid stygnraden. — Det regnade i mid-dags, mamma.

— Är det inte i kväll, båten kommer?

— Joo.

— Ulla — om vi skulle gå ned till hamnen ett slag.

— Hvarför det, mamma?

— För att få luft och omväxling. Ska vi inte det?

Mi blir liflig. Hon tycker, att detta ändå skulle vara som en fläkt utifrån. Antagligen kommo inga andra resande än ett par profryttare, några borgare och skepparmadammer, men det var i alla fall ett stänk lif.

— Nej tack, mamma lilla!

— Du behöfver röra på dig, Ulla.

Mis röst slog gnistor där bortifrån mörkret, och ändå stod hon så rak och stilla med ena handen om gardinens guldglänsande våd.

— Jag går två timmar hvar dag, det är tillräckligt, säger farbror Malkus. En stund står Mi tyst med blicken mot den lysande månskifvan. Hvita strålar falla på hennes bleka ansikte och rinna ut öfver mattans orientaliska mönster. Pendylen öfver Mariebergsbordets blåhvita porslinslott slår sprödt och åldradt. Den har mist sin klara, klingande stämma, fått den förvandlad till en förnämt slocknad gumröst.

Om en halftimme skall båten vara inne. Det är ju sällan den kommer i tid så här fram på höstarna, men hvad Mi i denna stund åtrår är att få se den glida in i hamnen. Hon vill känna spänningen af att det kunde vara något ombord — en vän, som icke glömt; som uppsökte henne. Detta hade icke händt på många år. Hennes barndoms- och ungdomsvänner lefde ute i världen och förstodo hvarken hennes tankar eller omgif-

ning. Några få förblefvo henne trogna och skrefvo ett par gånger om året, men när hon skulle besvara dessa kärkomna bref, fick hon sitta timal med pennan i handen, undrande öfver hvad hon skulle berätta. De rent yttre tilldragelserna erbjödo intet stoff, och de inre — hennes strider med sig själf — ville hon icke draga fram. Hur skulle de kunna fatta hennes tillstånd, de, som aldrig fört en bortdomnande tillvaro, aldrig hyst en sjukligt marterande fruktan för den lifvets blanksida, som heter ålderdom? Om hon sagt dem: — Jag fyller fyrtio år i vår. Det vet hela Bergby. Och nu anser man att soffan och pallen, kafferepen och mormorsfröjden äro de enda plus ödet kan bjuda mig, skulle de kalla detta för ett lustigt skämt. Och lät hon sin ångest ropa ut öfver raderna som när ett mörkrädt barn klagande famlar efter varma händer, visste hon, att brefvet aldrig skulle bli afsändt. Hon hade bott i Bergby för länge för att våga ge namn åt något — i de sundas ögon — abnormt. Hon skulle blygas öfver sin egen talträngdhet. —

Därför var hon inte längre så glad som förr öfver att få bref. — När hon först fick dem i sin hand, kände hon visserligen en het ström af starka, minnesgoda känslor fylla sig, och hon lade sig gärna på soffan med det öppnade brefvet under kinden och ögonen slutna. Långt bort for hon i den stunden, dit det utländska frimärket drog henne, och där hon hade hågkomster. Sent om-

sider bröt hon förseglingen. "Kom hit," kunde där stå. "Du skall tro, allting har fått jättedimensioner." — Nej, hon skulle inte komma. Lave motsatte sig bestämdt alla resplaner. Och till sitt eget förfogande hade hon endast sex-, sjuhundra kronor, knappt till ett par europeiska sällskapstoalletter. Här var det en annan sak.

Månens skälfvande, melankoliska ansikte vände alltjämt sin runda face emot henne. Och hon fattade sitt beslut.

Ut —! Det var en viljeanstängning. Ulla skulle undra. Lave fråga. Jungfrurna be få veta, hvart frun gick . . .

— Adjö på en stund, Ulla!

— Hvem går mamma till?

— Jag går ensam ned till hamnen, när jag inte får dig med, min flicka.

— Det tycker väl pappa är bra besynnerligt.

Mis smala armar slingrades en sekund om hvarandra, så sträckte hon ut dem, som hade hon något att skjuta ifrån sig.

— Jag *vill* gå. —

Nedkommen på gatan märkte hon, att månljuset höll sig öfver den lilla stadens tak. Trottoarerna lågo mörka i skuggan af de låga husen. Elektriskt ljus hade borgmästaren skaffat Bergby, men lamporna sutto på långt afstånd från hvarandra, och i butikfönstren, var belysningen nu sparsam, för att sedan verka så mycket starkare,

när vid julskyltningen alla lågor strålade i full glans.

Mi var ovanligt lätt om hjärtat. Hon kände sig ute på äfventyr. Resmössan hade hon skjutit ned i pannan. Kavajkragen var uppslagen. Hon gick fort och såg ut som en spenslig skolflicka, hvilken skulle ett ärende åt mamma. Det ville goda ögon till för att känna igen borgmästarinnan.

Drifven af en öfverflödigt försiktighet, undvek hon dock hufvudgatan, kröp in i små, trånga gränder och sneddade öfver tysta, kullerstenslagda gårdar. Från halföppna köksdörrar trängde ett fett, stillastående matos ut, och en röd strimma föll snedt öfver marken. Så en lång bit mörkt igen. Någonstans ifrån hörde hon en pumpstång gnissla — mödosamt och tungt. Ett par små flickor i klapprande träskor sprungo framför henne, obekymrade om att stenhällarna voro glatta och fuktiga. De hade naturligtvis brådtom till båten. Här nedåt viken fick staden ett annat utseende. Denna del hade ännu icke berörts af nydaningen. Borgmästarens mäktiga "varde!" nådde ej de knäande röda stugorna med det grå bockskägget på taket. Butikerna upphörde, gatan blef en bred landsväg, uppkörd af tunga arbetsåkdon. På ena sidan låg en träspång för fotgängare. Den hade icke funnits där för några år sedan, men sedan stadsfiskalen brutit ett nyckelben, när han halkade i leran, kommo plankorna dit — tre i bredd — mindre kunde ej heller ha räckt, om det ej skulle

blifvit den gamla historien om två bockar på en spång.

Ännu hade inte båten gifvit signal i sundet; det var således god tid. Månen tycktes ha slagit sig till ro på berget. Där vaggades den i sömn, föreföll det, af starka furugrenar. Hela skogen bjöd den hvita gästen sin famn. Och han log tacksamt med en bredt sörjande mun och hufvudet på sned.

Nere vid hamnen rivaliserade en präktig elektrisk båg-lampa med månen. Den kalla, hårda glansen speglade sig lifflöst i det svarta vattnet; ett par karlar i randiga arbetsskjortor stodo och spottade ut tobakssås öfver bryggan, betänksamt, i takt med de säfliga orden.

Inne i magasinet väntade speditören och ett par, tre handtlangare. Också här talades trögt med enfaldiga, långsamma vändningar. Folket i denna trakt hade blifvit efter, när civilisationen red sin Eriksgata genom landet.

Ett skjul, måladt cinoberrödt med hvita knutar, erbjöd skydd åt väntande. Mi tittade in där. Några dunkla schalbylten med väderbitna ansikten fyllde ett hörn. Ett par fnissande bondtöser värmdes sig vid kaminen. Hettan därinne hade väckt en flugfamilj, som nu sömnig och olustig med spasmodiska rörelser klättrade på väggarna.

Mi stängde fort dörren. Luften kändes dubbelt frisk och skön efter kvalmet därinne. Hon gick fram och åter, väntande som de andra, spejande

efter lanternornas glada blinkar, lyssnande ut mot sundet, därifrån det välbekanta bölandet skulle komma, som med ens fyllde kajen med lif och rörelse.

När båten kom, pratade människorna med friskare, snabbare röster än annars. Deras steg ljödo fastare, i en ljusare rytm. Hästar gnäggade otåligt. Vagnar bullrade. Käcka "se upp!" makade dåsigheten åt sidan. Ett stim småpojkar äntrade pollarnas kupoler, och det stilla, tysta vattnet spratt upp ur sin dvala.

Det var ingenting nytt. Hon hade sett det många gånger och gått hemåt med stämningen söndertrasad. Så blefve det nog också i kväll — så måste det ju bli, när man alltid väntar förgäfves. Men ändå vandrade hon här smågnolande mellan silltunnor, fotogenfat och äppelådor.

En gestalt flaxade fram på spången. En stor, rundskuren krage böljade som en toga omkring henne. En hatt med uppstudsigt fjäder satt snedt ned mot vänstra örat och några hårtestar spände tunna segel ut mot vinden.

Mi visste genast, hvem det var, innan hon sett ansiktet, och hon väntade, att arkitekt Kärffe skulle dyka upp bakom. Nej, Aina kom ensam. Trots Mis inkognito föll det sig så naturligt, att de två skulle hälsa på hvarandra.

— Nej, står borgmästarinnan här.

— Ja — vi två representerar societeten, fru Kärffe. Ni är också ensam?

— Ja, Hans fick i sista stund besök af en tät bondgubbe, som köpt tomt här i Bergby. Han ämnar visst uppföra ett palats, så lät det. Jag skenade ner, så glad åt gubben, att jag höll på att gå galet. Men båten är inte kommen än.

Hennes andtrutet flåsande röst springer med tonfallen, upp i falsett, ner till hviskning. De grå ögonen stå som tända festljus öfver ansiktets helglädje. Den stora munnen är ett enda varmt och rött leende.

Mi känner hennes närhet som stark, hälsosam luft. Och hon blir plötsligt lycklig med främlingen öfver bondgubbens besök. Hon ser arkitekten för sig med det fina hufvudet sänkt öfver ritningarna och sedan i ett kast slungadt bakåt, med hjärnan fylld af förslag. Ifrig, hoppfull är han — som hustrun — eller för henne. De två måste alltid tänkas tillsammans.

— Nej, båten dröjer nog i kväll, säger hon, den har antagligen haft dimma.

— Jaså — Åja, det är inte så farligt. Nu har jag en snäll jungfru, som ser efter mina små flickor.

Hon är så stolt, när hon säger "jungfru", och ändå skall det låta naturligt. Men borgmästarinnan skall veta det. Aina tror, att det höjer mannens renommé.

Mi, som aldrig tänkt sig, att man kunde bli beroende af en sådan småsak, svarar emellertid förströdt:

— Ja, det är ju lugnt.

— Tack för sist, borde jag väl säga...

Aina räcker fram en hand med svart vante på.

— Nej, fru Kärfve, det var ingenting att tacka för. Jag är rädd, ni aldrig vill göra om besöket.

Mis stora, mörka ögon bli sjuka och bedjande. Hon ville säga något mycket vänligare och varmare, men orden stelna inom henne. Det vore visst inte svårt att blotta sig inför denna ärliga, intelligenta och varmhjärtade natur. Hon kan ändå inte — inte ens säga det, att hon de sista dagarna längtat efter, att deras vägar skulle korsas. Laves monumentala gestalt står osynlig bakom henne och omintetgör alla förtroenden.

Aina svarar inte genast, men efter en kort paus kommer det muntert. Hon är sådan: i kväll bor glädjen enväldig inom henne:

— Det beror väl på, om vi stiga i graderna — till dess får det allt dröja! Hastigt tillägger hon: Nu en tid framåt får jag också förfärligt mycket att göra. Jag har fått beställning från Stockholm på en skärm, som skall målas med japanskt motiv: flygande fåglar, fläderblommor och sådant där krafs, och så få vi främmande i kväll — en rätt kraftig öfverliggare för resten, som fått den nycken, att han skall skriva på sin doktorsafhandling här hos oss. Det är Hans' käraste ungdomsvän, så jag är förfärligt glad att han vill komma. Vi ha ju inte heller något um-

gänge här, och det blir enformigt att alltid vara bara två. Hans tål inte vid det.

— Jag trodde, att fru Kärfe själf var så mycket för sin man.

Aina nickade.

— Visst — vi är allt för hvarandra, men det måste finnas en tredje, fjärde, femte att vända sig till ibland, annars blir man konstig. Ensamheten är både det bästa och värsta af allt — den kan ge en igen sitt eget bortslärfvade jag och justera det, men den kan också förslöa, så att man blir oduglig för hvarenda frisk och opåverkad handling.

— Det har ni så rätt i.

Mi gick längre ut på bryggan. Hvad Aina Kärfe nyss sagt, hade hon varit färdig med för så länge sedan, men det var något som den nyinflyttade icke visste, det: att man i tjugu år kunde umgås med Bergbys spetsar och efter den tiden känna sig som man lefvat i en öken under alla de gångna åren.

— Nu kommer båten!

Aina Kärfe tog ett steg fram. Hon mindes plötsligt, att det var jämnt tre månader sedan hon sett Bergby för första gången. Det hade regnat och stormat som på hösten. Barnen gräto hos henne nere i hytten. Hans vandrade fram och tillbaka på däckbet. De hade båda känt sig som fattiga utvandrare, hvilka hyste ett svagt hopp,

att den nya världen skulle vara bättre än den gamla.

Men när de genomvåta, hungriga och trötta kommo upp på ett fuktigt, cigarrlukande hotellrum och fingo se en stor, bristfärdig bubbla uppe i det smutsiga, spända taket, vågade de inte möta hvarandras blick. Det fallfärdiga, dekiseleganta omkring dem illustrerade grymt deras egen tillvaro.

Lilla Ebba hade strax därpå förfärad skrikrit: "Taket spricker!" Och så öfvernervös var Aina, att hon storsnyftande kastat sig framstupa öfver sängen. — — —

Detta minne satt envist fast hos henne. Det hjälpte icke, att hon sedan fått veta, att de blifvit visade till sämsta hotellet. Det fanns ett nytt, förstklassigt med den härligaste utsikt. "Bröllop med undersköna solnedgångar" var källarmästarens specialitet. Hans praktvåning anlidades vid alla solenniteter.

— Väntar borgmästarinnan också någon? frågade Aina för att löpa ifrån de tankar, hvilka kommit så objudna.

— Nej. Mi tvekade en half sekund. Säger ett par ord om att det ändå var ett evenemang, när båten kom? — Skämta öfver sin egen barnslighet att lämna en stor, magnifik våning för att ställa sig på en regnslipprig brygga bland hökeridunster och packlårar? — Å nej, det fick vara — hon orkade inte.

Ögonen följde båtens stilla framglidande i det smala sundet. Skenet från hytternas små fönster samlade sig till en lång ljusrand i bogens mjölkhvita skum. De få passagerarna hade flockat sig på akterdäck, men inga hälsningar utbyttes, ehuru igenkännanden mumlades fram och stela drag töade upp.

— Hej! — Som en raket flög utropet in mot bryggan.

— Hej, sade Aina igen, och strax därpå ropade hon "välkommen" så högt, att hon blef röd i ansiktet af ansträngning.

Mi drog sig åt sidan, hörde ett groft: "Kasta ändan!" Så ett plask i vattnet och strax därefter ett argsint knakande, när kolossen gjordes fast. Landgången sköt ut sin fula, mörka tunga. Styrmannen hade redan äntrat öfver porten. Han gjorde honnör för borgmästarinnan och skyndade ett ögonblick ifrån sin post vid landgången för att fråga:

— Väntar borgmästarinnan någon — det är ingen ombord, som — — —

— Nej, Larsson, jag väntar ingen.

— Vi ha inte något paket heller.

— Jag väntar ingenting, Larsson.

Handen upp mot mössan igen. Larsson var nöjd med sitt gentila uppträdande och återvände till biljettmottagningen.

Nu hade Mi ingenting mera att se på. Båten låg där i hamn och frotterade sin tunga kropp mot

pålverket. Uppför backen knogade redan Aina med sin gäst: en lång, smärt man med bra hållning. Resväskan och en mindre kappsäck bar han själf. Aina hade fått två stora paket på sin lott. Hon hade antagligen upplyst honom om, att han skulle få vänta till nästa dag — framåt middag, om han öfverantvordade reseffekterna åt expressbudet.

Som hypnotiserad följde Mi efter de två. Hon hörde, hur orden flögo fram emellan dem likt starka fjäderbollar. Oupphörligt! Hon tyckte sig nästan kunna se dem, brokiga som fjärlar i sommarsol. Skratt och prat om annat än hvad hon var van att höra. — Icke ett ord om Bergbyintressen. De kunde ha gått i luften utan att märka det. För att inte knuffa till Aina med sin börda, måste han gå nedanför spången; där låg en stormdrifven vall af gula löf. Mi hörde hans steg, spänstiga, lätta i det döda prasslet, och hon lyssnade, som om själfva hans gång gnolat en visa från fordom — från minnenas länder.

Med ens tvärstannade Aina och såg häpen ut.

— Hvad är det? afbröt Sigurd Bloch en beskrifning på Oscarsteaterns fadda operettnyhet. Har du tappat något?

— Ja, hufvudet, kära du! — Jag har glömt ta adjö af borgmästarinnan.

— Å tusan! Fanns gumman vid hamnen?

— Hysch! — Mi hade hunnit upp dem. Hon

tänkte oförmärkt smyga förbi, men hejdades af Ainas soliga vänlighet.

— Förlåt mig, borgmästarinnan, som bara rusade min väg. Jag stod just nu och grälade på mig själf och min ohöflighet.

— Å, för all del. — Det har jag inte alls tänkt på.

Mis röst blef kortare än hon velat. Det generade henne att stå här och bli betraktad af en främling som stadens största kvinnliga kuriosum. Hans förundran var tydlig och angenäm. Månen hjälpte honom vid afsyningen. Strålarna föllo rakt på gruppen.

— Godnatt, fru Kärfve.

— God natt, sade Aina mjukt, förlåt mig, men jag blef så glad öfver honom här. Hon såg upp mot gästen. Presentationen var bara en hårsman borta. Mi böjde skyndsamt på hufvudet och snodde in mellan stuggyttret. Tack! Hon ville inte att Aina och han skulle skratta åt henne: en gammal fjolla, som sprang efter manfolk. Så kunde det ju tydas, detta, att hon gick fatt dem. Ingendera visste, att hon spänt öronen för att uppfånga en melodi, svag och aflägsen som sången i en ateniennelagd snäcka, men ändå alltid med en ton af hafsbrus.

Sigurd fortsatte inte sin beskrifning. Han kastade sig inte heller genast in i något nytt utan frågade efter en paus:

— Känner du henne närmare?

— Borgmästarinnan! Nej, vi ha träffats ett par gånger. Hon är ingenting för oss, ser du, fast hon, som alla här för resten, är mycket vänlig. Vi gjorde visit där. Storartadt fiasco!

Sigurd skrattade, ett kultiveradt, behagligt skratt.

— Du tycks ta det tämligen lugnt.

— Det gjorde jag inte strax, men dagen därpå fick jag en beställning på en skärm och ditt bref, och då lefde de gamla gudarna upp igen.

— Du är dig lik, gudskelof. Han släppte ned kappsäcken med en duns för att kamratligt klappa henne i ryggen, tog den sedan ånyo och tillade, inne i en tankegång: Näsan var koleriskt sentimental, vacker, förbaskadt väl fasonerad, men ett uns för lång. Har du inte sett det? Blir hon en gammal rödögd gumma, är jag rädd, den släpper till takdropp.

— Är det alltjämt borgmästarinnan, du sysslar med? — Kan förstå det! — Jag tror inte, hon blir gammal. Hon ser inte ut som hon gick och väntade på hvithårig stiltje utan på en katastrof. — Vi hade celebret besök i Bergby härom dagen: en biografteater. Bland filmserna förekom ett eldsprutande berg. Bilden var inte kolorerad, så den såg död ut, fast det både flammade och rykte. När jag såg det, tänkte jag på lilla borgmästarinnan. Hon är just en sådan där vit, stel flamma.

— Ja, se fruntimmer kan då symbolisera allt på Guds gröna jord. Nå, nu kommer vi på en

ördentlig gata! — Raksalong! Tjänis Dagens nyheter! Du vet väl, att rakstugan är småstads-herrars kunskapare.

— Nej, det vet jag inte. Hans rakår sig själf. Och du — inte törs du låta en klåpare ta hand om din välskötta skäggbotten?

— Jo, hvar morgon skall jag dit och läska min själ i Mimers brunn. — Hör nu — hur lång är staden? — Bor ni i andra ändan af den?

— Nej, nu är vi strax framme. Men du kan väl inte begära, att vi ska förefinnas i de här fina kvarteren? — Däruppe har du torget och borgmästarns hus. Det är för resten vackert med sin romanska port.

— Jaså, där har hon vandrat upp, den lilla med näsan för att jollra med ett halft dussin ungar och njuta äktenskaplig mjölgrötslycka.

— Du skall inte vara djupsinnig, kära Sigurd! Du slår inte alls hufvudet på spiken. Borgmästarinnan har bara två döttrar, den ena är gift.

Jaså — man fortsätter ute på landsbygden med det ofoget att gifta bort barnungar. Det är ju väl, jag inte har någon att släppa till. Du skall inte heller göra det, Aina. Små flickfruar är rasande söta för oss fribytare att flirta med, men till hemkvinnor duger de inte.

— Jaså, tack — för den gamla frasen, sade Aina lugnt. Nu hinner du inte med flera utläggningar i det onekligen litet uttröskade ämnet. Här — hela våningen är eklärerad till din ära

— bo vi. Låt mig be dig en gång för alla att inte slå hufvudet i dörrposterna. Jag kom inte riktigt ihåg, hur lång du var, då hade jag bestämdt inte vågat ta emot dig. Ditt rum är förstås det högsta, om du bara håller dig i midten eller framme i vindskupan. — Nej, den här vägen — — — vi ska öfver gården en bit.

— Satans bråte, mumlade Sigurd Bloch, när han snubblade öfver skaklarna till en flakvagn i hvila. Det låga huset tycktes honom mest likna flera intill hvarandra satta kuber, sådana barn göra af spelkort, sedan de klippt ut små fyrrutiga fönster.

Och här bodde den mest estetiska människa han kände, vännen Hans, som de i glada lag så ofta skämtat med för hans öfverdrifna skönhetsinstinkt. Han vädrade fulheten, innan den syntes, påstodo kamraterna, och han kunde njuta allt vackert med en intensitet, som genomglödgade hela hans vanligen svala väsen. Att han valt Aina, kunde ingen i den intimare kretsen förstå, förrän de hört henne sjunga. Då först gratulerade de hjärtligt. —

Sigurd och Hans sutto uppe ett långt stycke inpå natten. Hans förstod nu först, att han tegat länge, och att det gjorde godt, detta meningsutbyte i allmänna ämnen. Det var som att få fatt i gamla kära böcker, bläddra och slå upp en sida här, en annan där — finna en tanke, som lyst — ett ord, hvilket gaf flera — en ny idé — just

den, han sökt tvinga fram ur dagarnas enahanda, separeradt från all andlig fetthalt.

Han var så lycklig, där han satt med det fina, mörka hufvudet stödt mot den gamla soffans skulpterade rygg. Det var hans egen soffa; så långt han mindes tillbaka, hade den varit med i hans bästa stunder. Vid auktionen hade Aina köpt in den. — Du kunde inte vara utan den, sade hon enkelt, när han tackade henne.

I kväll hade Aina fort dragit sig tillbaka. Hon satte sig inne hos flickorna och gjorde skisser till några julkort, som hon ämnade skicka ut. Ibland såg hon upp och log. Djupt inne i de grå ögonen skimrade en stilla lycka. En så lugn och god stund denna! Hans nöjd — inne på någon vetenskaplig fråga. Barnen sofvande med den nya dockan i famnen. Hon själf arbetsduglig. Mat i huset. Bekymren ett par veckolängder borta — fast bondgubben inte beslutat något om sitt palats, bara tittat på ritningarna och smutsat ned golfvet. —

Hon satt ännu uppe, när Hans kom tassande in. Hans händer lade sig genast smekande om hennes nacke, medan han lyfte upp det litet blågredelina ansiktet — hon hade börjat frysa, stilla som hon satt — och kysste den kalla munnen varm.

— Har du suttit här och knogat, medan vi pratat? Hvarför kom du inte in till oss?

— Nej, ni skulle vara i fred — sitta som förr.

Du skulle alldeles glömma Bergby. Hade jag varit med, är jag rädd, jag snärtat till det. Nu satt ni väl i Uppsala eller Jena, säg?

Han kysste henne igen.

— Ja, vi ha varit långt borta. — Men du är alltid med mig — det vet du.

Hon borrade hufvudet in under hans arm och dök fram igen, rufsigt, uppvärmd.

— Blir det till något med Sigurds disputation, tror du?

— Ja, den här gången är det allvar. Han skäms öfver att inte ha en praktisk lefnadsställning. Är inte nog rik till det heller, påstår han. Vi få visst behålla honom öfver jul.

— Då skall du få se, att folk bjuder oss. Fama har nog redan tutat ut en ungherres ankomst. Aina lade undan skissbok och blyerts. Hon visste ej af, att hennes ansikte strålade. Nyligen hade hon tänkt sig julen tyst och fattig med en liten tarfligt smyckad gran. Nu kunde det bli fråga om fester i vackra, rika hem; till och med borgmästaren hade nog ingenting emot Sigurd Bloch, son till statsrådet. Hon såg lystet för sig färgskiftande ljusflöden öfver blommor i djupa skålar, silfver och kristall, flytande siden-släp, smycken, framtagna efter årslång hvila.

Hans följde det lifliga ansiktets muskelspel. Det ryckte i linjerna kring munnen, ögonen blinkade och tindrade, blänkfyrssnabbt. Så allvaret, stilla betänksamt, en mörk duk öfver bilden.

Strax därpå glädjen igen i ett stort samlande leende.

— Hvad du är vacker! sade han beundrande.

— Fy! — Jag vet väl, hur jag ser ut.

— Nej, det vet bara jag. För du tänker aldrig så starkt annat än, när du är med mig eller ensam. Och man sitter inte och speglar sig, när man tänker.

— Nej, det förstås! Hon sträckte upp armarna och lade dem om hans hals. — Hans, nu är det visst bara du och jag vakna i hela Bergby. Å, så många äkta sängar! Två och två! — Två och två! Breda lakanspetsar, stora örngåttsmogram, tjocka täcken, snarkande välmåga — — — Burrr!

IV.

”Tonkonstens vänner” skulle ha sammanträde i afton. Källarmästaren på nya hotellet öfversåg anordningarna. I lilla matsalen stod supébordet festligt dukadt för ett dussin utvalda. Korten — i form af små violbuketter i pappersstrutar — stodo i rhenvinsglasen. Källarmästaren kollationerade platserna efter en lista, som han tog upp ur fickan:

— Vid öfversta bordsändan: borgmästarinnan och baritonmajoren. Källarmästaren tillät sig en privatanmärkning: Nu sjunger han väl om ”kung Heimer och Aslög” för femtionde gången. — Midt emot — jaha, där ha vi Baumen själf och fru Andrén. Så direktören och gamla Jacquetten. Fastän han mumlade fram vanvördigheten, sneglade han ändå mot dörren, om någon af tjänstepersonalen skulle kunnat uppfånga den. Så doktor — doktor Bloch. Den där nye, ja visst, med fru Kärfve, och midt emot arkitekten med fröken Ulla; och majorskan med grosshandlar Fripp — Glunt, så länge jag skött societeten här. Tusan,

hvar är magistern då? — Nå, där står ju: Rådman Lovén — och "speldosan" förstås: fröken Bång. Hon ackompanjerar storheterna! Tja, nu är det klart.

Han stängde dörren, sedan han rättat litet på drufklasarna och hjälpt upp en "biskopsmössa" hvilken stupat på den glatta tallriken. I vestibulen var det ännu tomt och halfmörkt. — Tänd alla lågorna, ropade han till en vaktmästare, som stod och hängde i telefonrummet, olustig och frusen. Här kom inga resande denna tiden på året.

Källarmästaren fortsatte uppför den mattbelagda trappan med sin dekoration af artificiella palmer på ömse sidor om ett bredt, bjärtmåladt fönster. Festsalen med sina småbord, sina fåtöljer och soffor såg riktigt inbjudande ut. Salongen innanför med sin stora spegel och sin ljusa möbel samt mattans rosenbuketter, trampade af unga brudars små fötter, låg i dämpad belysning — så ännu ett par rum i mörker, men snart skulle allt stråla och glimma häruppe. Ansikten, hvilkas drag han nästan utan undantag kände, skulle le mot hvarandra. Man komme kanske till och med att trängas; tillslutningen blefve nog liflig. Hösten hade bjudit på så få nöjen. Själf hade han inte haft någon större tillställning sedan fröken Elsas bröllop, men maken till den fick man också leta efter.

Han såg på klockan. Om en kvart kunde man vänta "tanterna". De gamla hade brådtom att

komma till bästa platserna, men källarmästarens favoriter voro de inte — aldrig att de beställde in hvarken vått eller torrt. Utom när kaffe dracks gemensamt, men då togo de både påtår och tretår för att få valuta.

Källarmästaren försvann till de inre regionerna. Han fanns alltid som en *deus ex machina*, om så påfordrades. — — —

När så godt som alla voro samlade, kom familjen Baume. Borgmästaren lämnade fruntimren vid dörren till damrummet med ett:

— Dröj nu inte för länge, Mi.

Ulla behöfde han inte forta på. Hon var hans dotter i hvarje tum. Punktlig, ordentlig, samvetsgrann. Han var stolt både öfver hennes inre och yttre.

Denna gång blef emellertid Mi först färdig. Hon hade inga blommor att fästa på. Håret låg som det skulle i en tung, mörk våg snedt ned öfver pannan. Handskar brydde hon sig inte om. De svarta spetsärmarna gingo i en snibb långt öfver handen. Flyktigt kastade hon en blick i spegeln och mötte sin flydda ungdom i matt och färgblek reflex. Hon såg inte gammal ut; men hennes yttre hade fått något stiliseradt. Ulla däremot var frisk som en vildblomma i en majgrön hage. Hon stack ett par ljusröda nejlikor i den pösande hårknuten, drog det breda sidenskräpet till rätta och riktade sina utstående ögon på moderns spensliga gestalt.

— Gamla borde aldrig ha annat än svart, sade hon gillande.

— Det är nog sant. Då syns de minst.

Mi rynkade ögonbrynen och leendet blef bittert. Hon förlöjligade sig själf som en kort stund, medan hon klädde sig, tänkt med gladt intresse på denna fest, hvilken skulle föra henne i beröring med tre "utländingar". På en middag hos direktör Andréns hade hon träffat doktor Bloch. Selma Andrén hade upptäckt honom först. Hon ville vara kontinental och inte bara se patriarkerna vid sitt bord. Därför hade hon resolut gjort visit hos Kärfves, uppmanat Aina att besvara den — och åstadkommit den treffligaste middag, som på åratal serverats i Bergby.

När Mi och Ulla passerade vestibulen, mötte de Aina.

— Kommer jag sent? flämtade hon midt i hälsningen. Är det börjadt?

— Nej, fru Kärfve kan vara lugn, svarade Lave Baume värdigt. Han kom just för att bjuda sin hustru armen. Vi är inte inne än.

— Jag är så glad att få höra er sjunga, sände Mi efter henne med ett hjärtligt, nästan förtroligt tonfall. Hon erinrade sig plötsligt, hur det kändes för en främling att introducera sig i Bergby. Vänliga ord från alla kottier — hvad henne beträffade förnämsta stolen ledigröjd — men icke ett enda hjärta ifrigt klappande af längtan efter en människa, som ännu ej förträats i småförhållan-

denas enformighet. Snarare då en fruktan för detta okända, en misstänksamt lurande iakttagelse, som följde hvarje steg i oförstående af dem, hvilka ej lärde sig takten af stadens infödda fötter. Allt detta måste Aina genomgå, om hon ej var smidig nog att genast vinna de styrande viljorna.

Mi böjde lätt på hufvudet för två fräckklädda herrar: Arkitekten och Bloch. Ulla halfneg och rodnade flickaktigt. Karin von Barch hade berättat henne, att doktor Bloch kurtiserat kaféfröken, tagit henne om lifvet och velat sätta henne i knät. Karin hade det af sin bror. Händelsen var inte vidare upprörande. Ulla kunde många, mycket värre historier, men när hon nu såg doktorn, kunde hon inte låta bli att undra, hur en sådan där flicka kände det. Och föreställningen om situationen kittlade behagligt hennes nerver.

Aina dröjde inne i damrummet. Baritonmajoren började bli otålig. De hade öfvat en duett tillsammans, som skulle inleda programmets lyriska afdelning. Fröken Bång trumfade redan fram Södermans Bondbröllop. Ibland flög hon upp från stolen, som hon fått elektricitet, ibland sjönk hon ihop; tonerna tycktes suga den lilla platta bysten till sig. Men armarna hamrade energiskt och de smala, hårda fingrarna slog som elfenbenspinnar mot tangenterna.

— Snälla Hans, kom hit ett tag!

Aina ropade ut i vestibulen med den hjälplösa röst, Hans kände så väl. Nu var det något i

olag. Han skyndade med långa steg in till henne. Hon hade en släpande hvit sidenklänning. Sydd för åtskilliga år sedan. Nu pekade hon förskräckt på en stor gulaktig fläck längst nere på framvådens spetsgarnering:

— Ser du, hur skall jag bära mig åt med den här? Jag var ju tvungen att hjälpa Siggan strax innan vi skulle gå. Det är visst värdt att uppträda på konserter eller alls vara med, när man är tvungen att vara barnpiga, usch!

Hon slog gråtfärdig med handen i bordet. Hans stod villrådig. Han såg medlidsamt på hennes harmsna, upphettade ansikte. Det var nog inte bara fläcken, som försatt henne i uppror — den var droppen, som rann öfver. — Hon hade fått igen sina julkort med eftermiddagsposten. Man hade redan fullt upp af originalbilder. Tappert hade hon försökt hålla modet uppe, men han visste, hur det såg ut inom henne. Hon, som förut hela dagen lyst af längtan efter kvällen. Han förstod också, att han inte fick tala om annat än fläcken.

Han synade den än en gång och sade just motsatsen till hvad han borde:

— Den är bra ful. Kan du inte gå hem och ta på dig något annat?

— Tack! Du är kvick! Hvad skall jag ta: den grå med hål på ärmarna eller den blå promenaddräkten? — Låt bli att stirra på smörjan, det blir den inte bättre af!

Bloch knackade på.

— Nu är ni tvungna att komma. Salongen börjar försättas i gungning.

Hans öppnade dörren.

— Vi ser på en fläck — — —

— Där — — — Aina pekade med solfjädern.

Sigurd stod en sekund.

— Pudra, kom det resolut. Se här — stryk på bara! — Det gör sig! — Nu går vi. Jag har sett på eforus, att hans tålmod brister. Den vackra näsan är också så melankolisk i kväll. Kila på bara, Aina, och se glad ut! Ge dem: "Intet är som väntans tider", så tar du dem med storm.

Aina gick före herrarna. Hon var oresonlig ännu, ville inte ta Hans' arm, kände en viss oförklarlig hätskhet emot honom, därför att han inte rådde med att lyfta bort hennes misstämning. Han blef alltid ledsen och nedstämd med henne, glad med henne, men han var aldrig stark för dem båda

Hon gled tyst och trumpen fram mellan borden, hälsade stelt utan leende i ögonen eller kring munnen. Inbillade sig, att alla visste, hur fattig hon var. De tyckte förstås också hon var trasgrann bland allt detta mellanljusa, oklanderligt durabla ylle.

Friherrinnan Jacqueline kände rakt inte igen lilla fru Kärfe. Hon, som varit så tillgänglig och nätt på kafferepet. Det var en "faseligt" ful min. — — —

Borgmästarns och direktör Andréns sutto nära pianot. Nu kom också majorskan och en annan fru dit. Herrarna drogo sig undan mot fonden. Där stod och satt en tät klunga svarta frackar. Endast ett fåtal af stadens jeunesse dorée hade vågat sticka in sig bland julklappshandarbeten och tisslande flickhufvuden.

Ulla sökte upp Karin. Vid mammas bord var det tråkigt. Tant Maria skulle byta jungfrur igen och afbasade hviskande de gamla för begångna missgärningar. Tant Fredrique pjollrade med. Hon sade aldrig emot någon, och mamma såg ansträngdt intresserad ut. Då blef hon så blek och hela ansiktet liksom smalnade.

Aina tog noterna. Majoren hade länge stått och tummat sina, tittat på sina fötter i lackerade skor och dragit ned västen öfver den lilla, kullriga magen, som hvälfde sin halfglob under urkedjornas glänsande bågrand.

De började. Majorens röst var utskriken. Den hade inte många toner kvar, men hela Bergby visste, hvilken utmärkt sångare han varit i sin ungdom, och på dessa traditioner kunde han ännu lefva bon minst ett decennium. Förmådde han svinga upp en ton utan att den blef falsk och hes, möttes hundratals blickar och det susade genom salen: "*Han* kan sjunga!" — Men egentligen var man inte så nöjd med duetten. Det skulle vara majorens nummer. Isynnerhet bland tanterna förspordes en viss ängslan, om man skulle gå miste

om dem i afton — — — Men de kommo. Gluntarna repeterades också. Kören sjöng sina "tralande jäntor" och "Jeg vil ha mig en Hjærtenskær". Ingenting uteblef. — — — — —

Mi satt och tänkte på ett oafslutadt samtal hon haft med doktor Bloch på middagen hos Andréns. Han hade naturligtvis glömt alltsammans. Herrar talade sällan vid fruntimmer annat än för stunden. Jo, med unga, men då voro orden knappt annat än konvenansens gångkläder, lätt afkastade i den stund känslorna möttes.

Hon hade inte stor erfarenhet på det området; fotade sina åsikter på böcker, hon läst, och några väninnors förtroenden. Hennes egen förlofning hade varit typiskt borgerlig. En rättrogen ingress i fästmanssoffan till ett äktenskap i den gamla, goda stilen. — — —

Nu sjöng Aina: "Intet är som väntans tider", och Mi lutade sig tillbaka i stolen för att lyssna. Hon hade hört den sjungas förr, men klangen var en annan i Ainas stämma än i en liten tam familjeflickas kammarröst. Och orden jublade ut mot åhörarna klara och starka. Ändtligen var det inte längre för den och den i salen hon sjöng. Hon var långt borta från detta lilla stagnerade samhälle utan horisont. Hennes blick sökte inte ens mannens. De grå ögonen vidgades och läto ett ljus, som ingen annan såg, genomströmma pupillerna. — — —

Hon måste sjunga den om igen. Man visste

knappast hvarför den lilla vårvisan just i afton tände alla sinnen med sin soliga stämning. Men det var så. Stickor och nålar dansade till "den första lärkans drill". Månruna ansikten fingo en horisontal oval af ett utbredt leende. Det blef rörligt bland frackarna. Hjärtan hade plötsligt vaknat under hvita västar, och kragknappar spände mot svällande Adamsäpplen. Salen blef ung som genom ett trollslag. Hvad glunten och magistern och baritonmajoren ej lyckats åstadkomma trots redligt arbete inom "Tonkonstens vänner", hvad ej ens kören mäktat med sin eljest så gouterade sång, hade Aina Kärfe kunnat: hon hade lyft det tunga taket af samhällsbyggnaden och nu spolade friska vindar in.

Till och med Lave Baume applåderade kraftigt. Han sade till sin granne: — Den där lilla frun är egentligen Mis och min protégé. Hon profsjög en förmiddag hemma hos oss. — Jag trodde knappt, hon skulle slå så an här. Men det är ju en stor röst — och ett föredrag — — —

Han kände sig nöjd att denna gång ha gått in på Mis förslag om supé för Kärfes. Hon hade varit ovanligt ifrig. "Aina Kärfe var ändå en personlighet, som man inte utan att blotta sin småstadsinskränkthet kunde maka åt sidan", hade hon sagt. Alla andra solister, som första gången uppträdde i "Tonkonstens vänner" hedrades med supé. Det var ju gaget. Nå, borgmästaren måste erkänna, att hon hade rätt, och nu, när

Bloch var gäst hos Kärftes, hade han inte så mycket emot invitationen.

I afton hade hon ju också håret någorlunda skapligt.

Konserten var slut. Allmän resning. En del försvunno tyst och obemärkt till en väntande "kall smörgås" i ett litet tilltäppt hem. Det fanns öfverflöd på ensamma Glasbergsprinsessor i Bergby. De hade adliga kronor på sitt tunnslitna linne, men för öfrigt ondt om både kronor och ören. Dessa små "öfverblifna" dunstade först af. Men när de kommit hem och hängt in klänningen samt i kamkofta och underkjol börjat tugga ner sin frugala supé, gnlade de ännu på "Intet är som väntans tider", och ett litet blåvattradt hopp gjorde deras hjärta varmt.

Därnäst aftroppade "tanterna", värdigt seglande genom dörrarna, som vaktmästaren ställt vidöppna. De hade alla tagit Aina i hand och tackat samt tillagt ett par ord.

Å, så många händer hon tryckt, men sådant gjorde henne inte nervös. Hon tålde allt af vänlighet, om det också hade den mest primitiva form. Nu ville hon ha Hans hos sig. Detta var något för honom att dela. Han var inte ond på henne för hennes häftighet nyss, det visste hon. Hos honom grodde aldrig bitterheten.

— Hans, vet du, att eforus, som Sigurd säger, bjudit oss på supé.

— Ja, jag hörde det.

Han såg ömt på detta gamla, barnaglada ansikte, som inte hade en skugga kvar. På lur vid ögonen lågo de täta rynkorna, etsade in i huden af sorg och bekymmer; nu föreföllo de så lätta som fina spindeltrådar. I morgon — då var allt det för stunden glömda framme igen och ristade dem djupa och skarpa. Stackars lilla Aina — eller lyckliga Aina! Han trodde det sista epitetet ändå var det bäst träffande.

Ännu hade inte Bloch närmat sig Mi. Han hade talat med Selma Andrén, med Ulla och med fröken Bång, men bara halkat öfver borgmästarinnan med sin närsynta blick bakom det glittrande pincenezglaset.

Sådan Mi var i kväll, glömde man lätt hennes närvaro, åtminstone den, som inte frågade efter hennes samhällsställning. Hon stod midt i en krets äldre damer, hvilka tacksamt nystade upp och redde ut den något trassliga konversationshärfva, hon lamt höll åt dem.

Med ens spratt hon till. En hand snuddade vid hennes skuldra. Den kändes varm och fast genom tyllen; Laves var det icke. Den skulle tyngt mera. Hon vände sig om, och hennes ansikte kom nära en fågelskarp profil. Starka, hvita tänder lyste emot henne under soignerade mutascher. Hon blef så glad, att rösten skälfdde till:

— Ville doktorn tala vid mig?

— Egentligen bara bjuda er armen. Vi ska gå till bords.

— Men inte skulle ni . . .

— Majoren och jag ha bytt damer. Det brukas kanske inte här i Bergby. Jag kan tänka mig, att konservatismen sträcker sina fångarmar också efter sådana detaljer. Hur står människor ut i ett sådant här samhälle år ut och år in?

Hon hade lagt sin arm på hans, sedan hon artigt distanserat fruarna.

— Som människa står man inte ut, sade hon lågt och allvarligt.

Bloch såg på henne och erfor en uppspirande lust för flirt. Om hon inte vore för tungrodd. Han svärmade inte längre för det unga och oberörda, inte heller för äktenskapets kärlek, inbunden bland bladen i fruns hushållsbok. Naturligtvis kom hans tid, sade han sig, då Hymen stack ut hans ögon och ledde honom till kullerstolarna, men tills vidare såg han klart och kunde utan att darra på handen paginera sina förälskelser. När man är trettiofyra år och ej asketiskt lagd, har man hunnit åtskilligt. Sigurd Bloch hade till och med på sista tiden börjat annullera minnet af gymnasist- och studentflammor. Han hade också haft en passus, då han icke alls frågade efter kvinnan. Han behöfde henne icke i sin tillvaro. Hon skymde för tidsfrågorna. Längre hade han ansett det omotiveradt att kasta in henne i det sociala framtidsarbetet. Hon tyngde ned mäns kraft med sina eviga små hänsyn till höger och vänster. Där stod alltid något bakom och drog henne i kjolen,

och slet hon sig lös, skylde hon skamsen refvan, som skänkt henne friheten. Detta hade sent omsider förändrats i de stora samhällena, de små bibehöllö ortodoxt kyrkofädernas kvinnoideal. Den här lilla, som med korta steg tamt trippade bredvid honom, var säkert också en rättrogen kvarleva. Han log godt, när han frågade henne:

— Hvad menar borgmästarinnan med att vara människa?

— Jag tycker inte det begreppet behöfver definition. Man *känner* att man är det — eller man är det inte.

— Ja, men den känslan måtte väl vara individuell. Er man t. ex., har han samma åsikt som ni?

— Nej — men han har en annan verkningskrets. —

— Jaså, här ska vi in. Han höll matsalsdörren öppen för henne. De andra voro redan samlade. Ulla såg litet missnöjd ut. En gammal fru skulle väl inte ha den ende ogifte kavaljeren. Arkitekten var tråkig. Det var ingen angenäm utsikt att få honom till bords. Han talade om sådant där, som inte hon förstod. På andra sidan hade hon tjocka Fripp, som farbroderligt nöp henne i kinden och bad henne "lång" assietterna med uppskuret. Han skulle alltid försöka vara kvick: "Ulla, min Ulla, säj får jag dig bjuda nykterdanskalfstek med små smulor sky."

Aina Kärfve talade musik med majoren. Han hade lefvat utanför de sista tio åren och ställde

sig mycket skeptisk inför de nya kompositörernas begåfning.

— Tja, det har jag inte brytt mig om att följa med. För kvartetten är Lindblad oupphinnelig. Det är inte värdt, att någon annan kommer stickande. Nej, fru Kärfve, nej! Det är iugenting med det nya. Det gamla är bäst. Ha vi någon Geijer? — Någon Josephsson, hvasa?

Aina blef ifrig.

— Jag har lust att ge en romansafon med bara moderna kompositioner.

— Här! — Nehej, lilla frun, försök inte — — Han luktade på sardinlådan, grimaserade och skickade den till fröken Bång: Var så artig!

— Men det var ju just en ny komposition, som slog an i afon, återtog Aina lifligt.

Majorens röda ansikte vändes emot henne. Så började hufvudet gå. Med små hastiga rörelser svängde det fram och åter på den tjocka halsens resårer.

— Ta, ta, ta! Si fruntimmer, dom kan ta mig jækeln, alltid hitta på någon hacka att trumfa med. Men faktum är faktum, min goda fru: de gamla är bäst.

Aina satt en sekund tyst. Så skrattade hon — hysteriskt, med tårar i ögonen. Hans såg ängsligt öfver till henne. Han nådde inte trampa henne på foten.

— Aina lilla, får jag dricka med dig!

Han talade ovanligt högt för att få hennes uppmärksamhet till sig.

— Skulle vi inte allesammans be att få dricka med fru Kärve och tacka för sången, föreslog Mi, men hon sade det tvekande. Någon annan finge föra det fram till Lave.

— Jo, det har ni rätt i, men då får vi ha in champagne.

Bloch slog på sitt glas för att tillkalla vaktmästaren.

— Nej, nej, hvad tänker ni på — inte champagne i kväll, hviskade Mi varnande.

— Hvarför inte i kväll?

Hon blef röd af förvirring. Ja, det kunde han ju verkligen inte förstå, men det brukades inte i Bergby annat än på bröllop och barndop och bankmiddagar. Hon hade nästan själf hunnit så långt, att hon ansåg denna dryck höra samman med något utomordentligt.

— Vänta litet! — till vaktmästaren, som stod i halfbåge med intresset ända ut i frackskörten. Karl Pettersson var en vetgirig ungdom, och han hade upptäckt en del finesser i doktors dräkt, värda att taga efter. — Tycker borgmästarinnan det är för trivialt, så föreslå något annat.

— Nej — hon kramade sin servet. Fråga min man!

Bloch ryckte på axlarna.

— Ta in några flaskor! Den, som inte har lust att dricka, låter bli.

Borgmästaren var först stram opposition, men som han för en gångs skull representerade minoriteten, lät han ansiktet återfalla i sina genymtliga rynkor och propo-nerade själf skålen för fru Kärfve. Ordalagen voro högstämnda som alltid, när borgmästaren höll tal, men Mi hörde, hur uppskrufvade fraserna voro, tomma på allt innehåll. Han lät Jenny Lind och Kristina Nilsson figurera, försäkrade, att fru Kärfve var deras värdiga "sångarsyster", sockrade med rund hand ned adjektiv och kunde slutligen inte neka sig nöjet att säga ett par ord till Bergbys ära, fastän det låg långt från ämnet.

När skålen var drucken, satt Mi tyst. Rundt omkring henne hade stämningen blifvit upprymd. Bloch beställde in mer champagne. Hans såg snabbt på vännen. Ville han ha marionetterna att dansa? Roade det honom än i dag med studentikost skämt? Jo, det föreföll så. Han satt där med den muntert ironiska glimten i ögonen, och den hvita handen strök ibland öfver mustascherna undan ett mefistolöje.

Ulla hade blifvit het, röd i ansiktet och om armar och händer. De skära nejlilkorna hängde i en duska ned mot örat. Arkitekten var riktigt lifvad. Tänk, det hade hon inte trott! Hon lutade sig fram och skrattade hela tiden medan hon viktigt hviskade:

— Nu står källarmästarn bakom dörren och

njuter af att champagnekorkarna smälla. Han får inte vara med om det ofta, ska jag säga. — —

— Borgmästaren är ju festtalare.

Bloch försökte få upp Mis blick till sig, men lyckades inte. Hon svarade inte ens. Han gjorde narr af henne, gjorde narr af dem allesammans. Det hade hon lust att säga honom. Att Lave i kväll också i hennes ögon var bra mycket af en pösande bracktyp, gjorde henne så ondt. Det hade varit bäst, så länge hon saknat jämförelse-material. Då kunde hon blunda utan fruktan, att ett skarpt ljussken plötsligt skulle rycka upp ögonlocken. — Hon måste hålla af honom. Han var den man, hon skänkt sin ungdom. Med honom skulle hon åldras. Det fanns ingen eller intet i världen, som hon kunde räcka ut handen emot och kalla sitt utom minnet af — inbillad lycka. Och på denna ville hon vegetera vidare. Lif begärde man inte, fick man inte begära, när man inte längre var därute i världen.

Sorlet steg allt högre, till och med gamla tant Jacquettes jordgrå drag började blomstra, och de små ögonen simmade i ett oljigt vattenflöde af tårar, som skrattet framlockat. Nu hade borgmästaren ånyo begärt ordet, men majoren tog det ifrån honom. Inte heller han fick behålla det. — —

— Är jag inte också en samhällspelare — rådmän Lovéns bas klubbade till majorens floskler. Sitter jag inte hvar måndag på rådstun och dömer

olydiga hundar? Annan olydnad ha vi inte haft i staden, sedan förre borgmästaren kolade af. Jag dömmar som sagdt, men för resten knyster jag inte — i Lave Baumes närvaro. Nu har jag emellertid ett förslag. Jag tycker, det är värdt att framläggas för stadsfullmäktige. Vi ska döpa om staden! Hvarför skall den heta Bergby? Det är ett plebejskt namn, som inte säger oss hvad den är för våra hjärtan. Bergby! — Ronneby! — Vimmerby —! Nej, vi ska kalla den för Lavendeln! Lovén skrek ut det sista ordet, så att tenntallrikarna på väggarna gåfvo en ekande suck. Det var så sällan Lovén tillät sig litet godmodig satir med sin förman, men när det skedde, skrattade alltid föremålet nedlåtande; en kungs skratt åt den dristige hofnarren.

— Bravo! Bravo! Lefve Lavendeln! Grosshandlar Fripp slängde upp ett fullt champagneglas i luften, så att skummet yrde omkring och Ulla fick en vinskvätt midt i ansiktet.

Hon skrek, och arkitekten måste hjälpa henne att torka bort dropparna på halsen. Nu hörde man inte längre hvarandras röster. Borgmästaren roade tant Jacqueline och fru Andrén som aldrig förr.

Selma och han spelade filippin och blefvo du vid desserten. Hon försäkrade honom öppenhjärtigt, att han i tio år varit hennes ideal. Nu hade han verkligen fått en medtäflare, men hon var trofast.

— Tack, lilla Selma!

Hans annars så stadiga hand snuddade litet

frivolt öfver jaboten på hennes klänning, men hon bara skrattade, med de violblå ögonen skymda af en lätt dimma.

— Akta mina spetsar, söta Lave! — Har jag inte en vacker fjäril i håret? Hon stack sitt gula, bubbelfriserade hufvud tätt intill hans. Och han glömde se på fjärilen för att i stället insupa doften af en fin, eggande parfym.

— Ah, det var längesedan! — Han kom plötsligt att tänka på, att det var skada, att man bara en gång i sitt lif var ung.

Ulla ropade i detsamma:

— Ack, om vi nu hade några kavaljerer, skulle vi dansa.

Hon fläktade sig med näsduken och lät fötterna trampa takten till en boston.

Direktör Andrén flög upp.

— Här ser lilla Ulla farbror Svante för sina fötter. Han damp ned i ett knäfall, som vek Selma dubbel af munterhet.

— Det var en ypperlig idé, Ulla! Borgmästaren reste sig. Vi ska dansa! Han längtade starkt efter en mjuk midja och en fyllig byst mot sitt bröst. Selma läte nog krama sig en smula. Doktorn är väl dansör, talade han öfver det långa bordet till Bloch. Min hustru dansade som en ängel i sin ungdom.

Mi reste sig tvärt. Hennes solfjäder föll rasslande ned på golvet. Sigurd tog upp den och räckte henne den.

— Se inte så omildt ogillande ut! bad han. Till och med en afart af lifsglädjen är bättre än ingen alls.

— Jag tror, att man ångrar alla öfverdrifter. — Ingen är sig själf i kväll.

— Det kan väl hända — men strängt taget undrar jag, om man ofta är det. Än är vi djäfvulens, än världens och än vårt eget kött. Ett uppsluppet skratt buktar väglinjen för en stund. Det är ingenting ondt i det. Ni dansar väl med!

— Jag har inte dansat på många år. — Doktorn hörde ju själf — i min ungdom.

Han brydde sig inte om att svara. Det var ju så likgiltigt. Han finge henne i alla fall med sig. —

— Men kaffe och likörer då, försökte majoren göra sig hörd. Fru Kärfe, säg, inte ska vi neka oss det?

Han tog Aina om handleden för att hålla henne kvar.

— Nej, vi gör en bål i stället, föreslog Bloch. Finns här inte flera, som kan vara med?

— Hvar är stadens ungdom?

— Vi har ingen ungdom, inföll Mi sakta, det ha vi aldrig haft.

— Er dotter då — — —

Mi såg på Ulla, som stod där och vägde kroppen öfver en stolsrygg. Det breda ansiktet med de Baumeska dragen var uppsvälldt. Ögonen lyste som skuradt tenn, och munnen stod vidöppen om den starka tandgården.

— Farbror Svante är så skoig — — —

Mi ryckte till. Hon tänkte plötsligt på en tid för längesedan, då Ullas lilla mjuka hand legat i hennes, och hon gått med henne ute i en vårgrön skog, där allt var knoppande fågring.

— Barn lilla, ser du så vackert allting är?

— Mamma, när blir blåbären mogna? —

— Hör du fåglarna, lilla Ulla, ser du, så högt de kan flyga?

— Mamma, när bli blåbären mogna? —

Sedan hade hon hellre gått ensam i skogen långt in mellan hvita stammar, men oftast längtade hon brännande efter att möta någon, höra en röst, känna en hand om sin. Hon mötte ingen. Stigen slingrade sig enslig och tyst mellan tufvorna, och den nöttes icke bredare med åren.

Lave Baume hade redan bjudit Selma armen. Hans ståtliga gestalt gungade lätt i rytmisk lust. Nu var han inne i situationen. Den föreföll honom inte längre barock. I passande sällskap kunde man tillåta sig en viss uppsluppenhet. — Hvad gör det, fru Andrén, att uppträda i skjortärmarna, när skjortan är ren? — Ja, han menade det figurligt. Naturligtvis — Selma hade aldrig tänkt sig annat. Hon klappade den svarta frackärmen. —

Ett par galopperade förbi dem i trappan.

— Nej, titta på Svante! — Är han tokig! — Ulla är förfärligt lustig i kväll.

En del af Bergbysocieteten hade redan samlats i salen. Hvarifrån de kommit, hur de fått reda

på den extra festligheten, frågade ingen. Stolarna och borden skötos undan. Ulla dansade bort med en fåtölj. Hennes idé fick efterföljare. Dammet yrde, stolarna flögo. Mässingstrissorna gnisslade. Fröken Bångs hvita schal svepte som en bajadärslöja förbi tjocke Fripp. Hon hade parfymerat den med violrot. Grosshandlaren nös. Fröken hoppade bort — till flygeln skulle hon. Armarna sträcktes med vana simtag ut mot tangenterna.

— Nej, låt mig spela!

— Å, borgmästarinnan — nej, nej för all del.

— Jo, fröken skall dansa. — Doktor Bloch — ni dansar ju?

Fröken Bång såg himmelskt lycklig ut. Hennes tunna fötter i svarta sidenskor hasade sig ovant fram i boston. Hela tiden kom det som små vapörer: — Borgmästarinnan är så söt — snäll! — Ingen är som hon — fin — mjuk!

Bloch stretade fram sin dam ett par hvarf. Hvarför inte henne lika väl som någon annan! Hon behöfde glädjen. Men ett, tu, tre tröttnade han och gick för att arrangera bålen.

Mi spelade oafbrutet. När fröken Bång ville aflösa henne, skakade hon bara på hufvudet. Hon var inte trött. Bakom sig hörde hon det rusiga sorlet af röster, stampet af fötter, och luften, som böljade omkring henne, var het och tung. För första gången kände hon ett vekt medlidande med det lilla samhället, som likt ett yrvaket bi tumlade i artificiellt solsken och sökte blommor,

honung, lifsglädje. Alltsammans var overkligt, ett harlequinsupptåg, som allvarliga människor låtit förleda sig till, därför att innerst inom dem fanns en domnad åtrå efter frigjordhet från små gråa plikter.

Hos männen vaknade driften och ungdoms-äfventyrens suddiga hågkomster. Eljest dansade de aldrig. Nu skumpade de som hypnotiserade fram och åter under de unga flickornas trumpetgälla skratt. ifrigast var Sigurd Bloch, impresarion. Hon hörde hans uppsvenska stämman öfver de andras. Den var inte behaglig nu i sin skrikiga uppsluppenhet.

— Jag vill dansa med dig, Mi, flåsade Lave. En gammal hederlig vals. Å se så — var inte omöjlig! Fröken Bång spelar.

— Jag vill inte, Lave. Det är bättre vi gå hem.

— Det vore väl synd, borgmästarinnan. Bloch hade kommit fram. Hans mörka hår klibbade vid pannan. Kragen hade mjuknat, den hvita rosetten glidit på sned. Blicken lyste emot henne som två heta lågor. Han var i det stadium, då hvar kvinna är ett sköte och en famn. Ser ni, jag har gjort Bergby ungt. Hvem är gammal här?

— Nej, det har doktorn rätt i. Vi ha gaskat upp oss, Mi. — Ja, det vill säga — så här går det ju inte så sällan till, men då ha vi inte fruntimren med.

Laves grofva fingrar nöpo Mi i sidan. Hon

drog sig undan och hennes hvita ansikte fick ett hårdt drag. Den sortens smekningar kände hon igen från de få gånger Lave kommit upprymd hem från herrmiddagar. Blochs ironiska leende retade henne. Blodet flög upp mot hennes kinder, och de smala händerna drogo nervöst i spetsärmarna.

— Nå, nu dansar vi. Borgmästaren drog henne med sig.

Slappt och tungt gled hennes hufvud ned mot Laves skuldra. Lika gärna det . . . hvad var det hon kämpade emot? — Framom denna natt lågo så många jämnlinjerade dagar med medelålderns stela förskriftstyper, ålderdomens små darrande bokstäfver. Vore det inte bättre att låta sig ryckas med af stundens fröjd — prata, skratta, bli het och yr som de andra, glömma, att en liten stillsam stad sof utanför, och att från den endast ett smalt sund ledde ut till segelleden!

Hon hade så länge drömt om en stunds obetänksam lycka. Vid hennes år kunde ju inte kärleken komma annat än som en vilsen fjäril, hvilken flyger bort, när den märker sitt misstag. Hennes kropp smög sig fruset närmare Lave, men den stämning, hon tiggde fram för att inte alltid stå utanför, kom inte. Hennes steg blefvo släpande.

— Jag orkar inte, Lave.

— Nej, titta på pappa och mamma! Ulla dansade förbi med arkitekten. Mi uppfångade hans ansikte: gossaktigt roadt, gladt och lugnt. Med

honom skulle hon vilja dansa. Det hade varit att minnas sin barndoms oskyldiga nöjen.

Hon sjönk ned på en stol.

— Vill du inte dricka något?

— Nej tack. — Och — gör det inte du heller ; låt oss gå nu!

— Inte! — Hvad är det för prat, när några hyggliga familjer kommit tillsammans! Det var rysligt, hvad du är högtidlig! Se på fru Kärffe. Hon har gasen uppe.

Ainas hvita klänning frasade söndersliten och tillsmutsad öfver golvet. Bloch förde henne. De pratade hela tiden. Ibland sjöng hon en strof.

— Å, mina gamla ben!

Hon slängde sig ned bredvid Mi.

— I kväll ha vi allihop krupit ur skinnet. — Hvad sådant gör godt. Tycker ni inte det?

— Nej, bohème passar inte i Bergby.

Aina såg på Mis bittra, allvarliga ansikte, förundrad, bortstött. Hon hade genast låtit stämningen taga sig utan att fråga efter, om den var falsk eller äkta. Herre gud, den kom och gick. Skrattet dog bort och ljusen släcktes. Men det var väl skönt att ha fått stjäla bort några timmar från den borgerliga tidsräkningen. Tankarna löpte snabbt genom hennes hjärna, medan hon tyst satt och iakttog Mi. Impulsivt grep hon hennes hand.

— Stackars lilla ni. Har ni glömt att vara glad!

Mis ögon fylldes af tårar. Hon vände sig häf-

tigt bort. Läpparna skälfdde om outtalade ord. Hon behärskade sig fort och sade kallt:

— Fru Kärfe skall lämna mig ur räkningen. Nu går jag hem.

Hon visste, att hon bort taga Ulla med. Men Låve finge taga hand om henne. De hörde samman. Hon rusade in i damrummet, kastade på sig ytterkläderna och ilade nedför trappan.

— Frågar borgmästaren efter mig, har jag gått hem, sade hon till vaktmästaren. Karl Petersson bockade sig tyst. Hans tankar voro hos drickspengarna.

Mi gick lugnt, säker att icke bli ofredad. Det betydde intet, att mörkret svepte sig omkring henne, det dolde inga attentat. Hennes steg ekade jämnt i tystnaden. Alla portar voro stängda, alla hundar och favoritkattor inomhus. Man låste in sig och sin lilla värld, sina sorger och sina bekymmer här som annorstädes, och kanske var det bara den utanförstående, som trodde, att allt sof så fridfullt bakom gammaldags rullgardiner och förskjutna luckor. — — —

Hvem visste...? Hvarför ställde hon sig så öfverlägset fientlig mot de små öden, som omkring henne surrade sitt flugsurr mot stängda rutor? Kanske hade en gång de flesta af dem, som nu domnat i småstadsvalans blida enformighet, känt och tänkt som hon. Plötsligt mindes hon tårda, fina ansikten, hvilkas drag sällan lystes upp af leenden, skrumpna munnar, som dömde

hvasst, ögon, som lätt fylldes af tårar. Alla dessa hade kanhända striden bakom sig. Mot sin vilja hade de glidit in genom det trånga sundet till den afstötta spillran vid åsens fot. När världen inte har plats och tröttheten kommer eller längtan efter en varm vrå, söka människorna sig till de små samhällena.

I tystnaden tyckte hon sig höra något sucka. Det kunde vara vinden i de aflöfvade träden, men det kunde också vara ekot af det tungsinta vemod, som vakade med tomma, mörkvanda ögon därinne i de små gula och gröna husen.

Hennes port stod öppen, och det elektriska ljuset brann. Hennes steg hördes inte på den mjuka mattan; endast fraset af klänningen ljöd svagt, hviskande om den fest, hvilken hon lämnat så bittert besviken. Hon var fullt medveten om att hon längtat efter ett nytt sammanträffande med Sigurd Bloch. På honom hade hon tänkt, när hon klädde sig och försökt erinra sig, hur hon en gång för länge, länge sedan talat vid män. Men alla de situationer hon mindes hade en annan karaktär än den ett samtal mellan en fyrtioårig dam och en yngre man kunde få. Hon hade varit alldeles för ung då — nu var hon alldeles för gammal. Så många ifriga frågor hade obesvarade hunnit stelna inom henne. Intressena hade mulnat bort. Hvad ville hon då? — Selma Andrén koketterade friskt och midt för sin mans ögon med främlingen, hvilken meningslöst förvandlat Bergby till ett miss-

lyckadt satyrspel. Ulla skämtade med honom som med hvilken annan ungherre som helst. Och för Aina var han kamraten. Mi var den enda, som gått omkring med dumma föreställningar om samtal med innebörd, om tankar, som skulle möta hennes i sympati.

Som en förödmjukelse stod det för henne, att hon fått rätt i sin förmodan. Han frågade inte efter om det afbrutna samtalet afslutades. Hon hade trasslat in sig, det visste hon, och hon hade märkt ett öfverlägset, halft satiriskt leende öfver att hon ändå inte ville taga upp ett ytligt, lättaffärdadt ämne. Men han hade i alla fall lagt en del vänligt till rätta för henne och lofvat henne litteratur, om hon brydde sig om annat än romaner. —

Och så i kväll — icke ett enda förnuftigt ord. Hon mindes honom som ett fult hångrin. Det var egentligen honom, hon mindes. De andra skymtade otydligt som mekaniska leksaker. Det var han, som dragit upp fjädern för att sedan skratta åt deras otyplighet.

Harmen började flamma upp inom henne. Hon ångrade, att hon ej tvingat Lave och Ulla att följa med hem. Om hon sagt dem, att Bloch dref med deras småstadsnaivitet — — — — Hon hejdade sin tankegång. Lave skulle inte ha trott henne. För honom var hennes omdöme värdelöst.

— — — — —
 Novembersolskenet sökte sig blekt in genom springan mellan de fördragna sängkammargar-

dinerna. Det visade väg för klockklängen som från kyrktornet vandrade ut i staden en timme före högmässan. Tonerna togo afmätta steg upp i den kyliga, hvitblå luften, skredo ned mot röda tak och svarta skorstenar, talande med skroflig, men tydlig röst: Sabbat — sabbat!

Svarta klänningar och hvita näsdukar besvarade dem. Blankgnidna galoscher radade sig pliktmedvetna på trasmattan i de låga förstugorna. Psalmboken låg på skänken i salen. Tre rättersmiddagen var anförtrodd åt Maria eller Sophie eller något annat kökslif. —

— Sabbat — sabbat! Åter trängde tonerna sig fram mellan gardinerna ända till borgmästarens säng. Men han sof tungt, och både sol och klockklang talade förgäfves.

Mi hade stigit tidigt upp och satt nu ensam, blek och nervös vid frukostbordet. Söndagarna föreföllo henne alltid som rågade mått af tråkighet. Men i dag var det något värre — en tyngd öfver hennes sinne, en plågsam förnimmelse af äckel.

— Var snäll och tag in kall mjölk till borgmästaren, när han ringer, sade hon till husan, som serverade henne varmrätten.

Hon såg inte upp, men blygseln sved i hennes kinder. Till och med flickans höfliga "ja, frun" irriterade henne. I dag afhandlades nattens orgier ute i köket. Hon hörde de råa och lystna skratten: Snyggt herrskap man har!

I morgon var det ute i staden och skulle möta henne i menande leenden, kringgående ord, som osade nyfikenhet. Plötsligt lade hon bort knif och gaffel. Maten smakade inte. — Har inte fröken stigit upp än, vände hon sig till Anna, som kom in med teet, fin och nätt oklanderlig i hvit serveringsmössa med vimpelband.

— Jo, frun, fröken Ulla har fått in kaffe. Hon ämnar sig visst i kyrkan.

Klockringningen ljöd ånyo, släpande sin maning genom den tunna, ljusskälfvande luften — dimpande ned i tunga efterslag. Kyrkan! Ja, detta var också något, som samhället icke på årtionden skulle bli färdigt med. Modern teologi var antikrist för Bergby, och frisinne betraktades som brott. Man resonerade icke i religion. Gud *var* kärleken! — Hade de icke dagliga och stundliga bevis för detta? — Familjen Baume gick flitigt i kyrkan. Mi med hjärta och tankar på annat håll. Ibland nekade hon också att sitta där i den däfna skymningen och lyssna till ord, hvilka ingenting gäfvö henne. Lave gjorde vänliga invändningar, men fordrade intet. Det höll hon honom räkning för. Hon hoppades till och med, att han kanske ej själf vore en trångbröstad luteran. Så en dag fick hon veta, hur han skyddat sitt hus och henne mot hvarje förmodan om, att hon saknade den rätta tron. Han hade spridt ut, att hon var klen och ej tålde vid luften i kyrkan. Det hände till och

med att han, innan han gick, lade fram några predikningar på bordet i hvardagsrummet.

— Hvad skall det tjäna till, Lave? jag läser dem inte.

— Men de gör dig ingenting ondt, Mi. Låt dem ligga.

Och de lågo där, när visiterna kommo efter kyrkdags.

Alla dessa detaljer kommo ibland för henne — de bildade hennes lif — dessa meningslösa bubblor, som föllo och stego klara och stilla i dagarnas enformighet. Att det en gång skulle bli annorlunda, hoppades hon inte längre. Hon hade knappt heller någon personlighet att rädda. Inte af sig själf förmådde hon något. Aina hade väckt hennes domnade lifslust, men nu bar hon den som något främmande hon knappt orkade med: en dyrbarhet, ett tyngande smycke. Och hvad skulle det tjäna till, att hon gäfve Aina Kärffe sitt förtroende? Hon hörde, hur ojämnt orden skulle falla mellan dem. Den ena vägde hvarje uns handling, den andra kastade ifrån sig vikterna och stod där så fri och glad och stark i sin fattigdom och — sin kärlek.

Ulla kom in, sig alldeles lik från andra söndagar med jämnt fördelade färger i rött och hvitt öfver det släta ansiktet och med hårets blanka rand omkring tinningarnas fördjupning.

— God morgon mamma! Vet mamma, om pappa går med i kyrkan?

Hon kysste Mi, svalt och vänligt med slutna läppar, som hon brukade.

En ringning från sängkammaren ändrade Mis tilltänkta svar.

— Det kan ju hända. Han är visst vaken nu, sade hon.

Ulla slog sig ned vid frukostbordet och bredde raskt en smörgås. Hon skrattade till — framfrustad munterhet.

— Det var synd, att du gick så snart i går, mamma. Du skulle ha sett, när fröken Bång och doktorn dansade cakewalk.

— Jag tycker tvärtom, det var synd, att du stannade så länge.

— Hvarför det? Jag hade vådligt lifvadt. Gubbarna voro riktigt i tagen. Hon hejdade sig. Litet af nattens yra satt kvar i blodet, eljest skulle hon ej talat så fritt med modern. Hon flyttade sig upp på stolen, blef rakare. Ett nästan slugt drag lade sig som en slida öfver de fylliga läpparna.

— Jag tror, att jag skall göra några visiter i dag, mamma. — Hos tant Josephine och tant Adèle, har jag tänkt. Det var så längesedan jag var där, då talar jag också om för dem, hur roligt vi hade i går kväll, så slipper det komma fram skvallervägen.

Mi stirrade. Var det Ulla, som var fyrtio år — hon tjugu: dum, blyg, tafatt. En så klok flicka! Det var inte alls märkvärdigt, att Lave beundrade henne.

— Vill du, jag skall gå med?

— Nej tack, mamma lilla. — Och det är sant, i eftermiddag är jag bjuden till Karin. Jag får väl gå.

— Gärna det. Mi såg eftermiddagen för sig i ett oändligt perspektiv af tröga timmar. Lave sof middag, gick upp på klubben, kom hem till kvällen och lade sig tidigt. Henne jagade oron från den ena sysselsättningen till den andra. Hon var trött på dem allaredan i början. En tid brukade Andréns komma till dem och spela bridge, men så fann borgmästaren, att detta ej var fullt passande på söndagen, veckan hade ju sex dagar ändå, och juntan förlades till onsdagen.

Hon längtade efter posten och undrade, om där skulle vara bref från Elsa. Då kunde hon genast besvara det, beskrifva deras salong i fullfärdigt skick och säga, att hon beställt skåpen. Att Kärfves kommit till staden, hade hon redan nämnt. Hon hade till och med bedt Elsa öfvertala Ragnar att låta arkitekten göra upp ritningen till villan, som de unga skulle bygga på samma ö, där borgmästarens hade sitt hvita "Lä". Nu kunde hon ju nämna, att ännu en främling kommit till staden. I nästa bref skulle Elsa då höra efter, om han vore ett passande parti för Ulla, fråga efter hans förmögenhetsvillkor och lefnadsställning, och kanske till och med — den Baumeska kloka planläggningen var ärfelig — undra, om

8. — *Borgmästarinnan.*

inte pappa kunde göra honom till rektor vid samskolan, så att de alla finge vara i Bergby.

— Hvad tycker du om doktor Bloch, Ulla?

— Jo, han är stilig. Han dansar så bra.

— Har du talat något med honom?

— Om hvad då?

Mi teg igen. Hon visste ju förut, att Ulla inte skulle förstå henne. Hvarför frågade hon? Hvarför lärde hon sig aldrig de andras syn på ting och människor?

— Han sade något om att han skulle göra visit här en dag. Men jag tror inte, det kan bli i dag för — Ulla skrattade igen åt gårdagens hägkomster — han var allt tämligen kladdig, när vi skildes.

Mi reste sig. Ullas glädje var obehaglig i sin bryska rättframhet. Men hon ville ändå gärna säga sitt barn något hjärtligt och varmt för att inte stöta henne ifrån sig. Tveksamt gick hon fram och klappade henne på kinden:

— Kunde inte du och jag följas åt ut i solskenet i dag. Jag tycker du behöfver ren luft, min tös. Kyrkan och visiterna kunde vara för en gångs skull. Vi skulle gå ut i skögen eller upp på berget, Ulla, där ni som barn hade era sjöar och gårdar. Vill du inte det?

Hon lutade sig ned och kysste med sina heta, torra läppar den hvita, kullriga flickpannan. Hon tänkte plötsligt, att finge hon bära dottern med sig, skulle hon villigt lyssna till tarfliga ord, till

skvallar och historier om smått i smått, och hon skulle säga sig, att det var hennes barns förtroenden, kanske det enda Ulla hade att ge henne. Då finge hon tacka.

— Jag vill inte gärna försumma gudstjänsten, när min läspräst predikar, mamma lilla. Vår bänk står ju också så midt för predikstolen.

Mi kämpade med sig själf.

— Men om jag går med dig i kyrkan då — och vi sedan följs åt — — —

— Det är så tråkigt ute på landet den här tiden — inga människor.

Den hand, Mi lagt på dotterns skuldra, gled undan. Laves steg ljödo från angränsande rum.

En harkling för att få rösten klar:

— Godmorgon kära Mi! — Godmorgon Ulla lilla! Jag har försofvit mig. Han plockade bort litet var ur ögonfransarna och drog sedan fingrarna på ömse sidor om näsan nedåt. Det blef sent i går. — Rösten var generad. Han såg inte på Mi. Hon förstod, att han ej varit så omötcknad, när han somnade, att han ej erinrat sig den vedervärdiga scenen efter hemkomsten. — Sådana där stockholmsherrar kommer också med så dumma förslag. Champagne — ett riktigt spektakel!

— Ja, hvad skall det nu sägas här i staden?

Mis ironiska tonfall undgick inte Lave. Han blef tvärt den beskyddande och hans stämma,

som var tjock och ej gärna ville upp ur halsen, fick en viss grötig viktighet:

— Bekymra dig inte om den saken, Mi! Den kan jag gudskelof reda mig med lättare än med mycket annat. Det är mycket förargligare, att du närmat dig främmande människor så förtroligt. Egentligen är du första orsaken till hela galenskapen.

— Ja — och tänk, pappa, som drack duskål med arkitekten; jag trodde inte mina öron.

Lave såg på sin dotter. Hennes inlägg kom honom inte till pass. Hans blick blef en sekund mörk, men ljusnade fort igen.

— Det betyder ingenting, min flicka lilla. Man kan lika bra hålla folk på afstånd för det. Han förargade upp sig vid föreställningen, att kanske hela festen var en fruntimmerskomplott mellan hans egen hustru och Aina för att fort initiera Kärfve i samhället. Mi hade tvingat det där förbannade sällskapet på honom. Han utbrast ovanligt häftigt: Om fruntimmer ville låta bli att lägga sin näsa i blöt, skulle det vara fan så mycket bättre. En hel stad kan jag styra, men inte min egen hustru. Nog ha vi haft sång och bra sång i alla år utan sådana där kvasikonstnärinnor. Men det förstås — du kunde inte låta bli att draga fram henne. Du, som skall begripa dig så utmärkt på konst — — —

Mi stod rak och tyst. Hon hade aldrig tänkt sig annat än att han skulle be henne om ursäkt

för sitt tillstånd på natten och tacka henne, för att hon röjt undan alla spår af hans illamående. Nu anföll han henne i stället, hetsig under inflytandet af ett lätt bakrus. Hon såg förbi honom, förbi Ulla rakt ut i tomheten.

Våningens klockor började slå alla på en gång. Det lät som frammumlade böner och besvärjelser, och i denna ljuddisharmoni blandade sig nu också de sammanringande kyrkklockorna.

Lave knäppte redingoten och tog en knäckebrödsbit. Annat kunde han inte få ned.

— Är du färdig, Ulla? Vi är tvungna att gå nu. Annars kommer vi efter syndabekännelsen? Orkar du följa med, Mi.

Han klappade henne brådslande på handen. Hon hade fått sin dosis och kunde behöfva litet vänlighet ofvanpå.

— Nej, jag orkar inte.

*

Mi gick ensam uppåt berget. Hon skulle försöka komma så långt, att hon finge fri utsikt. — Her er saa knugende, tærende trangt, mumlade hon inom sig, och det lättade att upprepa de orden gång på gång. Hennes tankar samlades i dem, trötta, viljelösa, med en längtan utan roder och mål.

En känsla af att någon går bakom henne kommer henne ofta att stanna och vända sig om.

Ingen att upptäcka så långt hon ser den smutsiga vägen i slingrande sluttning mellan låga buskar och splittrade stenpartier. Björkskogen är aflöfvad och står i violett dis bakom alar och aspars bruna spensliga grenverk. Längst bort stänger en svart, tät vägg af furor. Igenom den måste hon, om hon vill se en flik af hafvet.

Molnen gå fort öfver hennes hufvud, glida snabbt framom solen och undan igen på väg mot väster, där de bygga ett grått slott af det ena molnblocket lagdt öfver det andra. Hon tänker på att också människorna alltid vilja bygga västerut — Bergby kan inte; det måste utvidga sig åt norr, alltjämnt åt norr, och därför förefaller det, som bure det sig själf baklänges mot köld och skuggor, skygående för ljuset. —

Nu hör hon ett prassel. Stenarna rulla, grenar knaka. Det är någon, som inte alls frågat efter vägen utan gått rakt upp. Således ingen Bergbybo.

— Vänta, det är er jag springer efter, hör hon bredvid sig och stannar trots det vanvördiga anropet.

Sigurd Bloch är varm och måste draga djupt efter andan, innan han kan få fram flera ord.

— Jag såg någonting, som jag trodde vara ni, fortsätter han efter hälsningen, sicksacka sig uppför berget och började kapplöpningen, glad att se en människa i denna utdöda stad. Slukar kyrkan hela samhället?

— Ja, de flesta åtminstone. Det finns ju missionshus också.

Han gick nu i samma takt som hon. Att hon inte skulle få en naturlig min, förrän de talat ut om gårdagen, förstod han genast. Hon var sur, det märktes tydligt, en riktig småstadsfrusurhet öfver att han narrat eforus ut på afvägar från borgmästare-ritualen.

— Ni är ond på mig, tror jag, inledde han det nonchalant, och hans leende var friskt och ogeneradt.

Om hon också velat uppfånga hans blick, var det omöjligt. Solen låg rakt på pincenezglaslet. Hon svarade genast uppriktigt:

— Ja, jag är ond eller ledsen, hvilket doktorn vill kalla det. Hvad kunde ni ha för glädje af att göra narr af främmande människor? Ingen här hade velat er något ondt, och ni hade inte sett något fult, förrän ni själf frammanade det. Jag minns nog, att ni kallade det lifsglädje, men så tarflig är inte den. Jag har sett den för länge sedan: den var ljus, och fri och lidelsefull, men inte rå.

— Jag ville inte heller ha fram något rått. Vet ni, i ett gladt lag sätter man sig inte och reflekterar öfver sluteffekten af några flaskor champagne. Och jag kan inte inse, att jag förbrutit mig vidare svårt, därför att stadens borgare för en gångs skull inte uppsökte sina iden i helnyktert tillstånd. Moderna dionysier är inte så

ansläende som forntidens, det visste ni väl förut. Jag är egentligen mycket förvånad öfver att ni gör affär af en sådan småsak. När man sofvit bort orgier af den arten, är de glömda.

Han talade fort och gick fort. Hon tyckte, att han drog henne med upp på berget. Det var inte längre hon, som visste vägen. Det var han. Hans starka smidiga gestalt var henne helt nära. Ansiktet vände han emot henne. De lifliga dragen skiftade uttryck så hastigt, att de nästan aldrig voro i hvila. Som bleknade fotografier mindes hon ansikten hon för länge sedan sett, hvilka erinrade om hans. De hade haft samma vitala kraft, samma kulturprägel. Hennes blick gled ned mot hans händer. De långa fingrarna med de blanka, tillspetsade naglarna voro vårdade på ett helt annat sätt än de händer, hennes kommit i beröring med de senare åren. Solstrålarna gled oöfver dem. Så varma de blefvo. — Hur smekte de? Kunde de stryka i öm tillbedjan öfver en kvinnas hår? — Hur lossade de knappar och band på den älskades kläder? Ovarsamt — otåligt — eller smekande och stilla i dröm om lycka? Det gick en kall ilning genom henne vid dessa objudna tankar. Strax därpå brände blodet ända ut i örsnibbarna. Hon blygdes öfver sig själf. Lave Baumes hustru skulle väl inte fråga efter en främmande mans kärlek till främmande kvinnor! Kunde hon inte tvinga pulsarna och hjärtat till lugn? Ångesten, det sugande begäret efter att vaggas i en famn

— hon tänkte skälfvande trött och het — lika godt hvilkens, måste tvingas tillbaka. Hon hade haft sin tid, visste hon det inte själf, så visste andra det, och skulle hon kunna vara i Bergby, måste hon se med de andras blick, ha deras frys-punktstemperatur i sinnet.

— Hvarför blef ni så tyst?

Han är så lång, att han måste böja sig ned till henne, om han skall kunna se henne in i ögonen. Hon vänder bort dem och svarar med läppar, som torka om orden:

— Hvarför kom ni hit?

Han är så van vid kvinnors harsprång i logik och samtalsämnen, att det inte alls förundrar honom, att hon helt tvärt lämnat den mark, de nyss befunno sig på; om en minut kan hon vara där igen, när hon funnit en ny tankegång.

Han kniper ihop ögonen, och det rycker i mustascherna, glittrande af små vattenpärlor, som solen färglägger.

— Jag skrifver på en afhandling om elaiosfärer i örtbladens mesophyll och epidermis. Det mesta är färdigt, men till själfva afslutningen behöfde jag lugn. Så kom jag hit. Här sofver lifvet. Har jag inte rätt?

— I går vaknade det ju — enligt er uppfattning.

Hennes arm snuddar vid hans. Hon gör skyndsamt afståndet emellan dem större, men icke länge. Snart ha hennes nervöst ojämna steg kommit tätt

intill hans. Hon tänker plötsligt: Om vi vore unga! — — — Och solen sken som i dag — himlen hade glans och luften vore mättad som nu af harpixlukt och friskhet, då snubblade orden ej oupphörligt öfver sin egen tröstlösa otymplighet. Kanske hade vi då tagit hvarandra i hand och sprungit i kapp. Det skulle varit så naturligt alltsammans. Jag hade inte räknat hjärtats slag. Jag hade låtit det längta och hoppas och be, och han — — —

Hon hade hört hans röst genom tankarna besvara hennes sista yttrande, litet retligt. Hennes trumpna envishet irriterade honom.

— Ska vi inte komma ifrån det där en gång! Herre gud, jag skall inte göra så mer och be om ursäkt till. Då tycker jag, att bagatellen mygga är upphöjd till elefant, men vill ni inte vara snäll och låta bli att kanonisera fabeldjuret. Han tog ett språng inpå gräset. Har ni sett en centaurea så här års. — Ja, vi ha haft en ovanligt blid höst.

Hon tog emot blomman, som han räckte henne.

— Ni använder alldeles för vetenskapliga uttryck, sade hon leende. Jag har aldrig hört någon här använda annat än svenska namn på blommor.

— Jaså —, men det talas botanik ändå!

— Ja, bland fruntimren. Herrar talar jag aldrig med.

— Det är sant. Jag vet, hur det går till: Spelbord i herrummet. Handarbeten, hushåll, romaner och barnuppfostran i förmaket. Smörgåsbord dukadt på båda ändar af salsbordet. Var så gød! Herrarnas — damernas! Så rökning och oanständiga historier i herrummet efter ny-separation. Men hvad gör damerna då?

— Låter sina lifsandar domna.

Hon blef med ens road. Han hade målat så raskt och säkert, att hon såg hela situationen för sig.

— Klok sysselsättning under för handen varande omständigheter. Sedan tackas värd och värdinna för en angenäm afton?

— Ja visst. — Ibland har man ju också roligt, som hos Andréns.

— Hvad var det för särskildt trefligt där?

— Å — bara efter Bergbyförhållanden...

Hennes mjuka röst sjönk i misstämning och förlägenhet. Hvad nu? — Han såg på det lilla fina, bleka ansiktet med de något för svarta och stora ögonbrynen och de tunga ögonlocken sjukligt gulaktiga.

— Hade jag er till bordsdam?

— Ja.

Han tog hennes hand, en liten svag stackare, hvilken kröp in mellan hans fingrar som en skälfvande clayaria. Den kändes kall genom det glatta handskskinnet:

— Förlåt mig, det hade jag verkligen glömt.

Middagarna ha varit öfvervåldigande i Stockholm i höst, och det försvagar minnet. — Hur var det, talade vi inte om kvinnans intressantaste ålder . . .

— Jo, jag glädde mig åt att vi skulle få fortsätta samtalet i går, men så förstod jag, att ni bara konverserat — naturligtvis — som man gör det med en främmande dam.

— Än ni då, försökte inte ni dupera en främmande herre med påståenden om att en kvinna är gammal vid fyrtio år? Det är sådant man säger för att få ett mer eller mindre spirituellt skämt i gång.

Han hade för länge sedan släppt hennes hand, men hon kände ännu det fasta greppet värmande, halft smekande.

— Jag skämtade inte, sade hon stilla. Jag ville veta, hur män därute räkna. Vi sitter här och gömmer våra känslor både för oss själfva och hvarandra. Det kan inte vara annorlunda, men när någon enstaka gång en främling kommer, forskar man ut honom, blir till och med en smula öppenhjärtig, ty han far bort igen med de sponstana förtroendena och glömmar dem, innan båten lagt från land.

— Men hvarför begrafver ni era bästa år i den här hålan? Ett par månader är den en idyll, men längre — ni är sannerligen inte rädd om era själsförmögenheter, som förslöar dem i denna mörkelgraf.

— Jag har ingen användning för dem. Det är

tvärtom skönt, när de märks så litet som möjligt.
— Och hvarför jag stannar här — jag har ju allt mitt i Bergby — fastväxt med samhället.

Han föreföll förströdd. Han hade fått syn på en salixart, som intresserade honom, och hennes små bleka ord blefvo till aflägsset vågskvalp för hans öron. Han ville gärna tala med henne, skämta, som man gjorde det med mogna kvinnor, hvilka ej blefvo besvärligt rodnande utropstecken vid hvarje "vågadt" ord. Men att lyfta hennes lifsbördor öfver på sina axlar, föreföll honom meningslöst, så länge hon hade ett så bra lastdjur till sitt förfogande som eforus. Skada, att han skulle vara hennes man, eljest hade de kunnat få sig ett kungligt skratt öfver Bergbys storhet. Sedan han undersökt salixen, kom han tillbaka till henne.

— Har borgmästarinnan något mål för sin promenad? Annars tycker jag vi kunde sitta här en stund i solen.

— Jag hade tänkt gå så långt, att jag finge se hafvet, men det är et drygt stycke till.

— Genom skogen, där är mörkt och fuktigt!
— Ni skall ha mycket sol. Här är en bra sten. Vänta, jag skall lägga min rock under er.

— Får jag den hellre öfver axlarna.

— Gärna det! Han svepte den om henne på samma sätt, som han gjort det om ett dussin kvinnor före henne. Men för Mi var denna vårdande omsorg något nytt — tjusande. Hon stod

stilla som ett lydigt barn och lät honom knäppa en knapp öfver bröstet. Denna lilla enkla handling lockade fram bilder i hennes drifhusfantasi. Hon såg inte upp, men hon tänkte igen: Om vi nu vore unga...

— Men nu kanske doktorn fryser...?

— Nej, här är ju sommartemperatur. — Är det inte ovanligt, att en dam ur societeten beger sig ensam ut på långtur? Hvarför följde inte fröken Ulla med? —

— Hon är i kyrkan.

— För prästens skull? frågade han och dolde inte ett satiriskt leende.

Mi blef en sekund svaret skyldig. Hon mindes hvad Elsa sagt om systemen, och hon tänkte plötsligt, att om starka känslor drefvo henne till kyrkan, var hon ursäktad för sin gudstjänstiver. Hjärtat och sinnena hade inte många vägar att gå i Bergby — och pastor Mellings var en vacker karl med djupa, brinnande ögon. Hans rena lefverne hade blifvit en legend i samhället. Till läsbarne talade han som till små flickor. Han klappade deras kinder och hår, medan han beskref Kristi lidande för dem. Tanterna hörde på, rörda, hänryckta. Ack, det var så vackert! —

Tvekande kom Mis svar.

— Det kan hända, att man lättare kan komma till Gud genom en människa än tvärtom, och då — jag menar — då kan ju också en präst höja andakten.

Han skrattade till. Det paradoxala yttrandet roade honom. Kunde hon bara ryckas upp till litet sund humor, skulle hon bli förtjusande. Mun-
nens linjer lofvade så mycket i sin skälvande vibration. De spelade stumma melodier om kärlek och längtan. Till hvem eller hvad frågade han icke efter. Förr eller senare finge han väl veta det. Det hade ofta förefallit honom, att kvinno-
förtroende voro realisationsartiklar.

Mi njöt tyst. Händerna hade krupit in i de vida rockärmarna. Hon satt som i en varm och god famn. På kort afstånd ifrån sig hade hon en riktig människa, som vågade säga sin mening, vågade använda ordens valör och kulör utan smussel. Han hade inte de högre vyer, som besjälade herrarna därefter i de små husen med de glittrande fönsterrutorna. För honom skulle det varit nonsens att bli "rest" på stora torget, och han äflades inte att bli ihågkommen vid stadsfullmäktigevalen. Han kom så långt bortifrån; ett hvitt segel vid horisonten var han. Det skulle glida förbi — försvinna. — — —

En beklämning grep henne. Sedan — sedan blefve det likadant igen. Tomhet utom och inom. Om hon nu kunde ha mod! — Och *det* var mod att gå ensam med honom — att be honom komma upp en eftermiddag — att uppsöka Kärfves och honom... Sade hon honom detta, skulle han inte tro henne. — Prat, så små dimensioner hade

lifvet inte! — Å, om han bara visste — om han bara visste . . .

— Naturen här är bra mager och karg, sade han med en blick utåt landskapet. Människorna ha inte heller afhjälpt torftigheten genom odling. Nå, det får man kanske hålla dem räkning för. De ha haft förstånd att draga sig åt fetare trakter. Det gör mig ondt om Kärfves, som slumpats hit. Jag skall inte ge mig någon ro, förrän jag får dem härifrån igen. Aina skulle möjligen kunna hålla ut ett par år. Hon har den segaste energi man kan tänka sig. Men Hans — en man med intellektuella, omfattande intressen där nere i gropen — det är barbari. Tror ni för resten, att Kärfve kan få någon lönande anställning här?

— Det tror jag inte — samhället håller sig till sina egna.

— Men borgmästaren har ju mycket att säga — allt, påstås det. — Skall jag vara uppriktig, har jag verkligen för mina vänner satt mitt hopp till er, om det måste dröja, innan de — förlåt min uppriktighet — återfå friheten.

— Mig sårar doktorn inte med det uttrycket. — Jag tror, jag skulle bli glad, om jag finge vinka farväl åt Aina Kärfve och arkitekten. De äro främmande fåglar bland Bergbys mätta gråsparfvar. — Och hvad det beträffar, att jag skulle kunna göra något för dem, tror jag det inte. Jag har inte så stort inflytande öfver min man — öfver någon.

Han reste sig från stenen, där han suttit och kom fram till henne. Hennes tonfall var så tungt af vemod. Att lyfta upp till sig en sådan där liten kvinna och göra hennes leende ljust föreföll honom både enkelt och lätt.

— Är ni också en främmande fågel kanske!

Varma, starka ord! Behöfs det mera för att vinna en ensam kvinna? För henne, som gått år efter år letande bland människorna efter en enda med vidare syn än de andra, känns det plötsligt, som om alla försiktighetens regler och lås sprungit upp och hela lifvet öppnade sin famn.

Darrande, med snyftningarna som en brännande sveda i halsen, sitter Mi där och ofrivilligt sträcker hon fram händerna mot honom. Han tar dem i sina, står en sekund och ser på det sjuka ansiktet, hvitt och stelt i sin ångest för att förråda — sin fruktan att också denna stund skall gå förbi utan förståelse. Så drager han henne upp, flyttar de små händerna upp på sina skuldror och forskar ömt i hennes blick. Hvad är det han ser där: Gör något af min tillvaro? Få mig med i en handling? — Hjälp mig till ett minne — må det sedan bli svårt eller lätt — — — tag mig bort från tomheten? Den är en tystnad med tusen ängslande, skrämmande ljud! — — —

Mi drar bort sina händer igen och tar af rocken.

— Nu ska vi gå.

Rösten har inte samma slocknade tonfall som

9. — *Borgmästarinnan.*

nyss. Sigurd märker det genast, och det gör honom glad för hennes skull.

— Ja, nu gå vi då, men en annan gång följs vi åt hit upp och tala utåt, där inte staden har öron. Det vill ni väl?

— Jag tror inte på, att det blir något af. Jag kommer så sällan ifrån.

Men hoppet lyser under de grå orden.

Hans rock doftar svagt af parfymen från hennes kläder, och han tänker, att hade det blifvit den flirt, han beredt sig på, skulle han sagt något om detta. Nu däremot — hon kunde vara en liten syster, som han inte sett på årtal, men hvilken känslor ändå inte blifvit honom främmande, eller en kvinna, han en gång hållit af i sin ungdom och ännu hyste ett djupt medlidande för — också därför att han inte kunde ge henne den kärlek, hon redan sökt i världen, men inte fått.

Vägen gick ganska brant nedåt. De växlade inte många ord. Han såg framför sig hennes slanka gestalt, den bruna hårknuten under hattens svarta skugga, och en orolig hand, som trefvade mellan aflöfvade kvistar utan att bryta någon.

När de hunnit fram till strandpromenaden, kom han i bredd med henne. På afstånd skymtade Selma Andrén och några fruar. Mi blef obehagligt berörd. Hon kände till anloppet af frågor: Hade doktorn och hon varit ute tillsammans? — Ute i skogen, nej! — Hvad skulle Lave säga om det? — Lave! Mi tog upp hans namn i sina tankar,

som hade det varit en tung sten. Han ogillade det naturligtvis — inte af rädsla att hon skulle intressera sig för Bloch — den föreställningen låg fjärran ifrån honom, men han tyckte inte om några afvikelser från gängse bruk.

— Goddag, söta Mi — och doktor Bloch! Goddag! Tack för i går! Hur har ni träffats?

Selmas tunga och ögon voro lika rappa. Hennes eleganta toalett passade till det vackra vädret. Det gula håret glänste i solen. Tänderna lyste. Ein deutsches Mädchen på ett vykort, tänkte Bloch. Hon skulle bli fet inne på femtioalet, med bredd öfver höfterna och svårighet att resa sig ur bekväma stolar. Stå tjugu minuter på maten, fru bankdirektörska, stå för all del! —

Han hörde Mi redogöra för deras sammanträffande. Att hon gitte! Det var smått. Nu hade han mest lust att gå ifrån alla dessa efter hvarandra formade fysionomier. Han kunde inte hålla jämna steg med Brackbybourgeoisien. För att ändå säga något, frågade han fru Andrén, om hon var trött efter gårdagen.

— Nej, inte alls. Det var förtjusande roligt. Låt oss göra om det. Sådana där små fester är alldeles nödvändiga, om man inte skall bli totalt förslöad. — Men hvad säger doktorn om vår park! Är den inte söt?

— Jo, för all del. Där står ju en praktfull symphoricarpus.

— Hvad för något! — Selma öppnade också

munnen för att bättre kunna uppfånga — Hvar?
— Jaså — besviket — doktorn menar snöbärs-
busken.

Mi tog snart afsked. Hon skulle hem. Lave
ville äta tidigt om söndagarna.

— Hvad gör ni sedan hela eftermiddagen, fru
Baume?

— Litet af hvart för att få tiden att gå. I
dag är jag alldeles ensam. Hon ångrade strax
sitt yttrande. En inbjudan, trodde han möjligen.

Men Mi misstog sig. Han hade icke alls fäst
sig vid hennes ord. De blefvo borta i det sorl
af röster, hvilka alla hade främmande tonfall för
honöm. — Och eftermiddagen kom och gick. Mi
spelade Beethoven. När hon plockat fram noterna
under högen af flickornas dansstycken och sång-
häften, märkte hon, att de hade ett fint dammlager
mellan bladen. Det var så länge sedan hon spelat
dem.

V.

Följande eftermiddag kom Sigurd Bloch på visit. Borgmästaren var inte hemma, men Mi och Ulla sutto som vanligt vid lampan.

Ulla blef kanske glad öfver att han kom. Man kunde inte märka det, men Mi rodnade starkt och hade svårt att genast finna ett hvardagligt ämne. Han hjälpte henne heller inte, satt i stället och såg på hennes hvita händer, som sysslolösa och oroliga flyttade böcker och fotografier. Hon förstod, att han mindes, hur de hjälplöst legat på hans skuldror, och blef förvirrad.

Ulla hade takt och frågade artigt, om det inte var ett rysligt yrväder. Det var för resten märkvärdigt, att det kunnat slå om så.

Ja, det var det ju onekligen.

— Åker fru Baume skridsko?

— Jag — nej, men Ulla gör det ibland och Elsa — min gifta dotter — var mycket road af det förr. Nu vet jag inte — fruar få annat att tänka på.

— Här då — ja, det kan jag tänka mig. Bergby är väl tämligen afskildt, när sundet fryser till?

— Vi ha tre mil till närmaste järnvägsstation.

Mi ger upplysningen utan alla kommentarer, men han ser, att det rycker smärtsamt kring ögonen. I tankarna gör hon visst färden från stationen och hit. Hon stiger in i borgmästarens hus vid torget och slår sig till ro för alltid.

De tala igen, absolut likgiltiga saker. Ullas röst passar in väluppfostrade mellansatser. Hon är det oklanderligaste Bloch sett i ungflicksgestalt, men tråkig, så att hon tynger ned hela rummet. Antagligen mycket lika sin far. Han känner en svårbehärskad lust att säga eller göra något galet för att ge stelheten fötter. Om han inte haft en kvardröjande värme i minnet af stämningen i går, skulle han inte lämnat Hans' trefliga soffa; det kunde vara både slarfvigt och smått om det hos Kärfves, men där fanns en fläkt af lif.

Här däremot var allting stilla. Mi trodde, att hon längtade. Han undrade om inte hennes längtan själfdött utan att hon märkt det. Hon lefde på hågkomsten af känslor. Det var inte långt ifrån, att han gäspat midt i Ullas beskrifning på ett slädparti, och han lutade sig tillbaka i den alltför mjuka stolen, dåsigst olustig. Interiören var så typiskt tagen från 1870—80-talens hem. Taflorna på väggarna voro utan undantag svenska landskapsbilder i breda gulddramar. I ögonen fallande för den besökande stod en kabinettsfoto-

grafi af Oscar II. Salig majestätet hade själf skrifvit sitt namn, ett stort, välvilligt: Oscar.

Mi kände detsamma nu, som när Kärfves gjort visit. Fria människor kommo icke igen till borgmästarevåningen, där luften var tryckande tung. Det hjälpte icke, att hon sade sig, att denna gång var det hennes eget fel, om atmosfären bibehöll sin förtätade tyngd. Hon kunde inte få orden att falla naturligt. Och log hon, blef det tvunget och matt. En ängslan, att han skulle säga något om gårdagen, pinade henne. Själf hade hon endast i förbigående nämnt, att hon träffat doktor Bloch. Hon hade varit feg nog att tillägga: "i Planteeringen." Hon satt och vaktade på hans ord och spratt till, när han råkade tangera det fruktade ämnet.

Hela tiden hade hon Ullas utstående ögon riktade på sig. De spionerade näsvist och oförtvdbart med något af småstadens skvallersjuka i den ljusblå blicken. "Mamma är konstig" läste Mi i det stora, klara ansiktet, "hvarför talar hon så tyst och otydligt, och hvarför håller hon inte händerna stilla?"

Och med ens slöto sig hennes smala fingrar krampaktigt hårdt om hvarandra. Som en död klump föllo de ned i hennes knä.

Hon har upphört att deltaga i konversationen. Bloch vänder sig ibland till henne och får ett enstafvigt svar, men han ser på hennes skälvande

drag, att hon följer med hvar ord. Under de banala fraserna söker hon — blommor under torrt prasslande löf.

Men nu har han fått nog och reser sig.

— Vill inte doktorn dricka te med oss — jag tror, att min man skulle bli glad...

Han har mest lust att säga nej, men i hennes ögon ser han, hvem som skulle bli gladast. Hon ber med en djup och fuktig blick: Gå inte! — — —

Han svarar på det stumma vädjandet:

— Tack, om jag inte gör besvär så...

— Nej, visst inte. Mis röst blir liflig. Ulla lilla, vill du säga åt Anna om ett kuvert till och så... Hviskande utfärdar hon några order om småbrödsuppläggning och ett par extra smårätter. Hon är uppfinningsrik; det bästa vill hon bjuda honom. Själf skall hon ordna blommorna på bordet. Det är inte för sent att telefonera till blomsterhandeln sedan, när Ulla kommer igen.

Ulla går med raska, fasta steg. Också hennes grepp om låset är lugnt, energiskt. Hon öppnar dörrn och stänger den lagom hårdt.

— Att det kan vara er dotter?

Mi ler mot sin vilja, halft vemodigt:

— Vi är inte mycket lika. Ulla är sin far upp i dagen.

— Ja, det är sant.

— Elsa är mera lik mig — åtminstone till det yttre. Här har jag hennes porträtt. Hon tar ned det från en hylla och räcker honom. Medan han

betraktar det nätta flickansiktet, som är ett oljetryck af moderns vackra, själfulla drag, känner han hennes hand på sin arm.

— Doktor Bloch, jag vet inte, hvad ni skall tänka om mig — men jag ber er: säg ingenting om vår promenad! Den var ju rent tillfällig. Ingenting att göra affär af. Hon drar djupt efter andan och fortsätter nervöst: Naturligtvis skall jag sedan säga min man...

— Hvarför skall ni det! Han ställer bort fotografien. Ni är ju glad öfver att kunna tala med mig på ett annat sätt än med de andra. Låt oss två vara vi två den korta tid, jag är här. Får någon reda på att vi gå ut tillsammans — och det ska vi göra — kommer förhållandet af sig sjelft i dagen, men till dess — hon skakar på hufvudet med en skygg rörelse. — Jo, se så, var nu klok och unna era sinnen litet frisk luft! Jag skall inte tvifla på, att ni håller af er man, inte alls locka er på afvägar — ärligt taladt: jag tror inte heller på, att ni är så samvetsöm, som ni låter påskina. Då vore det ju så enkelt, att redan i kväll relatera gårdagens promenad.

Mi står med sänkt hufvud och blodet jagar öfver hennes kinder. Utan att se upp säger hon:

— Ja, det har ni rätt i. Jag har ingen anledning att ha hemligheter för Lave. Det här är ju ingenting alls. Hon tar upp näsduken och vrider den mellan fingrarna. Han hör ett ljud — en hoppresad, förtviflad snyftning, som arbetar inom

henne. Den får inte luft. Hon tvingar den tillbaka och börjar gå af och an. Hon blygs öfver sin brist på själfbehärskning. Han måste finna henne hysterisk. Han ser ju inte den rasslande tunga kedja af längtans år, som släpar efter henne, länk vid länk rostade fast vid hvarandra — ett långt tåg af drömmar och syner, af frågor, som aldrig fått svar, af tankar, som kufvats eller krossats. Han vet inte, hur hon kämpar för att hålla af Lave som den ende i världen, och hur hon ändå är rädd för att mista detta nya något, som helt plötsligt gjort hennes dag ljusare och hennes sömn lättare. Och ingenting kan hon säga honom, fastän det är så enkelt, så förfärligt enkelt: hon vill möta en mans varma blickar än en gång. Hon vill känna, att hon ej behöfver vara lämnad utanför; det är inte något flammande rött kärleksrus, hon begär, bara ett färggladt minne. Andra skulle kalla det lättsinne. Ett missbrukadt ord! Man är inte lättsinnig, därför att man förvandlar några långa söckendagar till helg. Hon stannar och säger med ansträngd artighet: "Vill inte doktorn sitta! Jag är en dålig värdinna. Det kommer sig kanske af, att jag inte brukar ha långväga gäster. — När jag först träffade fru Kärfve, blef jag också nästan tafatt. Hon hade helt andra uttryck än dem jag är van vid. Det har ni också — och andra tankar.

— Men det är väl inte möjligt, att ni under alla de år, ni varit gift, lefvat Bergbyisolerad.

— Nej, min man och jag reste mycket de första åren — som turister. Vi stannade ett par dagar på hvar plats. Jag såg många olika slags människor, men lät dem gå förbi mig rätt intresselöst. Då hade jag inte behof af dem annat än som staffage. Jag hade inte saknat dem än. — Och särskildt utvecklad var jag inte heller. Jag följde med Lave. De flesta platser hade jag sett förut, och nu roade det mig att skryta litet med min resvana. Jag minns våra resår som något mycket aflägsset ifrån den gången jag lekte med lifvet, och det med mig.

Hennes stämma hade återfått sitt vanliga låga, skiftande tonfall. Hon hade också tagit upp ett handarbete ur sykorgen bredvid sig, som ville hon öfvertyga honom om, att det utbrott, han nyss sett, endast varit ett nervöst anfall. Han visste, att hon var i den kritiska åldern och bedömde henne därefter. Hon kände ingen blygsel vid den föreställningen, tvärtom ville hon vara den hon verkligen var för honom. Här kunde hon slippa skjuta luckor och bommar för sitt eget jag.

Efter en kort paus frågade han tvärt:

— Hvarför kommer ni inte till Kärfves? Jag tror, Aina skulle sätta mycket värde på det. De ha ju gjort visit här.

— Ja — jag har tänkt — vi ha talat om — —

Han hejdade henne.

— Borgmästaren går säkert inte. Men har ni inte lust att komma ensam? Det skulle göra er

godt. Man trifs ovillkorligen där. Ni sade ju också, att ni hyste sympati för Aina; hvarför är ni då så reserverad? Tänk på, att hon är en ensam kvinna här. Hon är så hederlig, arbetsam och god, att det är synd att skjuta bort henne. Det kan ju hända, att hon litet för entusiastiskt räcker ut handen och litar på, att den skall få en vänlig tryckning, men hon är hvarken ogrannlaga eller påträngande, tvärtom.

— Jag kände mig genast dragen till henne, det kan ni nog förstå. Och jag skall gärna gå dit en förmiddag.

— Hellre en eftermiddag, för ni vill väl tillåta mig att också njuta af visiten. — När kommer ni? — Snart — i morgon?

Hon fick hjärtklappning. Det var så underligt att möta en så ifrig uppmaning, en så glad och öppenhärtig önskan. Hon hade visst icke på länge varit välkomnad annat än i sin egenskap af borgmästarinna. Hon såg otålig besvikenhet i hans rörliga drag, när hon svarade:

— I morgon kan jag inte, och hon tillade, men kanske i öfvermorgon.

— Tack!

Ulla kom in och slog sig ned vid arbetet. Strax därpå visade sig också Baume. Han välkomnade Bloch med sin vanliga fryntlighet och tycktes ha glömt den fatala champagnefesten. Från politiken fick han samtalet öfver till personalia. Han hade alltid hyst mycken aktning för statsrådet Blochs

åsikter — en half bugning för sonen-representanten. I vår oroliga tid var en sådan pålitlig konservatism som herr statsrådets ett värdefullt stöd — en ryggrad, ville han säga, för många vacklande meningar.

— Ja, för min mors skull talar aldrig pappa och jag politik, sade Sigurd skrattande. Så länge jag bor hemma, får jag ju se till att hålla fred med de gamla. Men pappa vet, att jag är i liberalernas främsta led, lika fast i mitt frisinne som han i sin stockkonservatism.

— Såå, borgmästaren såg stint på sin gäst, och hans drag blefvo strama. I detta ögonblick grämde champagnen honom. Han fick indignerade uppstötningar: Var gunstig herrn af den ullen! Det var en obehaglig upptäckt. Han hade icke tilltrött statsrådet en sådan slapphet i uppfostran ... Om han — Lave Baume — haft en son (det hade ofta harmat honom att bara ha döttrar — varelser att gifta bort!), skulle han vetat att göra en samhällsbevarare af honom. Hans vilja skulle inympats i ättlingen och fått ny kraft. — Nu skulle hans namn dö ut. Detta Baume, som han själf aflat och nobiliserat ur ett plebejiskt Andersson, måste vissna bort. — Nå, nu var det för sent att göra något åt saken. Han hade satt in sina krafter på så mycket annat, men han ämnade föreslå sin måg att låta den lille sonsonen, som väl med Guds hjälp skulle komma, antaga moderns namn i förening med faderns: Baume-Wallander.

För hans inre blick blef detta en gyllene inskription i Bergbys häfder. —

Mi lät nu som förut samtalet mest gå sig förbi. Hon undrade, om hon skulle kunna få rosor. Röda, varma rosor. Hon ville strö dem öfver bordet som till fest — i en doftande rikedom skulle de glöda mot den skinande hvita damasten; bara hon kunde få rosor... Chrysantemer voro för bleka och fattiga. De hade inga lefvande färger, stillsamma och tysta fyllde de vaser och skålar med höstens vemod, och man gaf dem en blick eller en smekning af medlidande. Det var synd om dem för deras förkonstlings skull. —

Det blef inte af med Mis visit den dagen, hon lofvat. Barnahägn skulle ha sammanträde, och dit måste hon gå. Bazarfrågan upptogs igen och diskuterades lifligt. Biskopinnan — Bergby var inte biskopssäte — den högvördiga hade bara valt den lilla staden för sina sista år — beklagade, att inte Elsa var hemma. Hon hade en så förtjusande röst och skulle säkert gärna sjungit några bitar — tänk, hvad det skulle höjt stämningen på festen!

— Men vi ha ju fru Kärfve, föreslog Mi. Hennes röst är härlig.

— Jaså — jaha — lamt och förnämt — men hon hör ju inte egentligen till oss.

— Hvad menar tant med det? Hon är ju presenterad för de flesta af damerna här. Och därtill är hon den enda konstnärligt framstående i sam-

hället. Det vore väl allt skäl att försöka vinna henne.

— Söta Mi — du är så god...

— Ja, Mi är så god — och borgmästaren sedan. Lycklig den, som kommer hit!

Selma Andrén fick en praktisk idé.

— Om vi skulle be fru Kärfve måla några små kort åt oss att sälja.

— Ja, det vore utmärkt — Nej, men Selma, du är storartad!

— Ha vi så mycket inne i kassan, att vi kan betala originala skisser?

— Betala, lilla Mi — det vore det väl inte fråga om. Detta är ju välgörenhet.

— Jag tror inte, att fru Kärfve kan offra sin tid så som vi andra. Hon har sin egen verkningskrets. En sång kan hon ge oss. Mera anser inte jag, att man kan begära.

— Nej, nej. Hon har det kanske fattigt och svårt, stackars människa.

Det sista yttrandet kom sårande tvärt och utestängde med ens Aina ur de välsituerade fruarnas krets. Mi ville ha svarat något, sagt ett vänligt ord, som tog bort den stickande öfverlägsenheten i detta: "Stackars människa", men hon hejdades af ett bakom sig framhvisadt: — Så länge den där doktor Bloch är hos Kärfves, finns det nog somliga, som vill hålla sig väl med dem.

Det var Selma, som talat in i en grupp väninnor. Mi satt med ryggen emot dem. Och plötsligt blef

hon stum. Hvad hon efter detta komme att säga till Ainas försvar, uttyddes på annat sätt än det var menadt. Selma hade inte glömt mötet i Planteringen. Däremot hade det säkert alldeles fallit henne ur minnet, hur ifrig hon varit att få Bloch i sitt hus.

Bitter och nedstämd gick Mi från sammanträdet, och när hon oförmodadt mötte Sigurd Bloch, just som hon skulle snedda öfver torget, skyndade hon förbi med en kort hälsning.

Hon hörde, att han stannade. Antagligen såg han förundrad efter henne. Hon skulle så gärna velat vända sig om — låta harmen slå ut och lätta sitt hjärta, men den ingrodda försiktigheten höll henne tillbaka. Det fanns två saker i Bergby, som alltid skrämt henne: kajornas skrik från kyrktornet och de många rundskurna aftonkapporna, som hon föreställde sig förfölja henne. Hon hörde deras dofva smällande i blåsten, de voro visst ett tjugutal — tjugi skvallerhärdar.

När hon väl hunnit i säkerhet innanför sin stängda port, ångrade hon sig och lofvade, att hon redan dagen därpå skulle gå till Kärfves. Hon ville ta leksaker med till barnen, blommor till Aina. Ville göra sig välkommen och afhållen. De skulle förstå, att hon tänkt på dem.

Och hon gick så gladt med sina paket i det grå snömoddet. Det var ett modigt företag. Både Lave och Ulla hade frågat, hur hon skulle använda

eftermiddagen. Lave tog nästan alltid upp det ämnet vid bordet:

— Nå, hvad ska mina fruntimmer hitta på i dag?

Ulla hade bostonklubben. Mi såg ned på sin tallrik:

— Jag skall gå ett par ärenden — och så ämnar jag mig till — Nej, hon kunde inte, hjärtat flög upp som en jagad fågel, och hon mumlade något om en gammal fröken. När Bloch rest, skulle hon lättare kunna säga: "Jag går till Kärfves!" Nu låg en misstanke i själfva luften omkring henne, fast den ännu ej nått Lave, en småsint afundsjuka öfver att doktorn så tydligt föredrog henne. Selma hade talat med Ulla om det. Ulla skrifvit det till Elsa. Och ändå var det ingenting — bara en aning om lycka. Sådant förstod ingen här i staden. De hade väl redan etiketterat förhållandet med det plumpa ordet kurtis. Det var något oerhördt att våga ta en dam från baritonmajoren — ett halft brott att gå ensamma ut i skogen. Mi visste det. Hon hörde domen bullra med Laves röst, och hon tänkte, att hon inte skulle kunna säga ett ord för att tysta den. Den kom inte som slag och förebråelser utan insvept i en kröningsmantel af heder och goda seder. — Han hade så ofta öfversett med hennes svagheter — och hon måste ju hålla af den, som var så exemplarisk.

10. — *Borgmästarinnan.*

Nu hade Lave tagit det med den gamla fröken för godt, men Ulla sade med sin torra röst:

— Skall mamma gå dit nu igen? Jag tyckte, det var i förra veckan mamma var där.

Hon blef svaret skyldig, men strax efter mid-dagen gick hon till den gamla med kaffe och socker. När Ulla klädde sig, hade hon hunnit till-baka och satt i hvardagsrummet, när dottern kom ut. Hon kysste henne på pannan och önskade henne nöje, som hon brukade. I fönstret stod hon och såg den unga, starkt byggda gestalten marschera nedåt gatan. Hon mindes flickornas första baler. Den ena klädde hon i rosa, den andra i blått. Hon fäste band i deras långa hår och knäppte pärlband kring de hvita halsarna. Och hon tyckte ibland, att det var sig själf, hon klädde till fest. Men när jungfrun följt dem och kom igen med besked om hämtningen, lade hon sig på schäs-longen och grät barnsligt, därför att hon ensam i hela staden kände sig så dåraktigt ung. Vid trettio år hade man hunnit öfver "sprattlet i benen" sade Lave. Ett förståndigt fruntimmer drog sig undan till allvarligare värf, när barnen växte upp. Och den tiden ville Mi vara förständig. Hon trodde, att hon måste det — — — kajorna och de rundskurna . . .

Emellertid var hon en stund senare på väg till Kärfves, letande sig fram öfver gården och in i en låg förstuga — mörk, som om man icke brukade vänta någon.

Jublande barnröster, sång, musik och trask af stora och små fötter i dans nådde värmande hitut. Hon lyssnade begärligt. Tänk, att helt tyst få komma och ställa sig i ringen, bli ett barn, som gick ur famn i famn, känna varma händers vänliga grepp, skratta så gladt som för länge, länge sedan, säga, hvad som föll för en! Å, om hon kunde.

Men hon knackade i stället på en annan dörr, som låg midtemot. Det var väl köket.

En stor, röd arbetshand och ett burrigt hår öfver grisögon och mot höjden vidgade näsborrar syntes. Bakom flickan ett upplyst kök med sotare-attiralj midt på golfvet. Sotaren själf hade hamnat på pinnsoffan, där han satt, som han nyss haft något i knät, hvilket flugit bort.

Mi log åt genrebilden. I sitt eget kök kom hon sällan.

— Är herrskapet hemma.

— Jaa då. Knacka på midt emot, så öppnar dom.

Mera hade burrhufvudet ej tid med. Dörren stängdes. Mi tänkte på sin egen educerade husa, som kom in med visitkort på silfverbricka, och log igen, medan hon följde den uppmaning hon fått.

Arkitekten öppnade.

— Fru Baume! Välkommen. Det var riktigt roligt, att borgmästarinnan ville titta in. Aina du — rart främmande!

De kommo omkring henne alla, Aina rusade

från pianot, Sigurd med en liten flicka hängande vid hvar arm, uppsluppen som en pojke. Mi visste inte, hur hon fick ytterkläderna af sig. Plaggen yrde som troféer. Där flög muffen.

— Ta den, Ebba!

— Se här, Siggan, har du boan!

Sigurd hängde upp kappan.

— Tar ni inte af hatten? Det är ni tvungen till för fjädrarnas skull.

Men så treffligt det är i de alltför låga rummen. Den gamla taffeln är visst ett dåligt instrument med tunna toner, och ändå ser det ut som om den lyste af glädje. De glesa gula tänderna blänka vid skenet af de tända stearinljusen. Ett rundt bord är skjutet åt sidan, och midt på golfvet har dansen gått.

— Ska vi inte fortsätta, ber Mi, jag dansar gärna med.

Men barnen ha fått de nya leksakerna och syssla öfverlyckliga med dem. Aina står med sina blommor i handen. Hon smeker dem med lätta, tacksamma händer.

— Här skall borgmästarinnan sitta — i Hans' soffa. Den är det finaste huset har. Olympen så att säga.

Sigurd leder henne fram till soffan i hörnet, och Hans kommer efter, sist Aina, när blommorna ställts i en vas. Mi minns sedan hela sitt lif denna stund som en ljus, blid stämning. Bakom alla ord spritter lifvet; tankarna fylla alla tomrum. Upp-

står en paus, är det inte en död punkt utan snarare ett elektriskt batteri, som i nästa sekund skall urladda sig. Och allt är så naturligt. Hans akademiska termer låta här i hemmet som hvardagsspråk, förstådt och uppskattadt. Ainas muntra infall, burleska ibland, stänka omkring som glitterande, friska droppar. Sigurd är också en annan här hos vännerna. Enkel och hjärtlig, ofta med blicken beundrande fäst på Hans och sedan kastad öfver mot Mi: — Hvad säger ni om honom — intelligent, hvad! — —

Innan Mi går, erinrar hon Sigurd om hans löfte att låna henne några böcker.

— Ja, det var sant. Jag har en hel kista på mitt rum. Vill ni inte komma med upp och välja.

— Jo tack.

— Vänta då, så springer jag före och tänder.

Hon stiger långsamt uppför den branta trappan och kommer in i det hvälfda vindsrummet, nästan med en känsla af att vara ute på äfventyr. Aina och arkitekten ha stannat därnere. På måfå bläddrar hon bland böckerna. De flesta utländska har hon hvarken hört titeln på eller känner författaren till. De svenska däremot har hon läst utom "de svåraste".

Han skrattar åt det naiva uttrycket.

— Jaså, det begreppet existerar ännu för er. Förlåt mig — jag trodde, ni hade växt ur lindan och såg ärligt och naturligt på lifvets olika förhållanden. Drar ni er verkligen för att läsa om

modern erotik? Då tror jag inte, jag har mycket att bjuda er. Driften i dess olika former är ett studium, som går igen i alla skönlitterära arbeten. Man har alldeles för ängsligt dämt för de förhållandena förut. Nu är dammborden söndersprängda.

— Jag tror inte, att en stark känsla nödvändigt måste taga sig perversa eller råa uttryck, sade hon sakta. Och jag tycker det är synd, att talangfulla författare gjort till sin kult att upphöja otillåten kärlek. — De orden kunde vara hämtade ur Laves mun. Hon hörde det själf, men något tvang henne att använda just dem.

Han släppte ett paket böcker med en duns och stack händerna i fickorna.

— Fru Baume — kom inte med gråhåriga teorier! När människor älska, är allting tillåtet. Det är inte ett fall, som kan bortdiskuteras af förståndet — börjar man med att ställa kärleken inför lagen, blir den naturligaste handling brott, och en slags skematiskt inrättad skenlefnad etisk rättrådighet. Det är detta de unga i konst och skrift bortbevisa. Läs den här boken, den har en kvinna skrivit! En, som tror på förälskelsens helgd och det s. k. sedliga äktenskapets förskämning.

Mi tog emot boken. men lade bort den igen med en afvisande rörelse. Hennes mörka ögon djupnade i ångest inför de tankar, som trängde

sig på henne och läpparna blefvo smala och tunna, när de slötos hårdt och otillgängligt.

Han stod med ena knät uppe på en stolsits, balanserande kroppen fram och åter i en omedveten rytmisk rörelse. Blicken hvilade på henne hela tiden, när han talade:

— Hör inte ni till dem, som kämpar för kvinnans frigörelse — hennes likställighet med mannen? Först, när hon fullt medvetet har samma rätt till kärlek som han, kan hon nå ett mål i samhället. Så länge hon skrymtar och ljuger med sina känslor, förnekar dem, säljer dem på äktenskapsmarknad eller annars, klämmer in dem och stryper dem med familjeflicksheder, förblir hon ofri.

Mi hade satt sig. Hon höjde hufvudet och strök bort den mörka hårvågen ur pannan.

— Jag tror som ni. Hon skall inte hyckla och gå bakom, när hon är fullt säker på sitt hjärta, när hon vet, att det inte bara är sinnena som talat. Det tycker ni låter gammalmodigt, men jag säger ändå: ett sinnesrus är inte kärlek.

Han märkte icke, att det låg en skygg vädjan i hennes svar, utan inföll häftigt:

— Hvad är det då, som ni kallar kärlek?

Han stötte ned i kistan den bok, han nyss velat låna henne. Det roade honom att höra, hur hon skulle reda sina begrepp.

Hon dröjde med svaret, slutligen sade hon osäkert:

— Jag har bara hos andra sett det jag tror är kärlek. Här hos Kärfves till exempel. De ha växt sig fast vid hvarandra med alla goda tankar, all sorg och all glädje. De möttes väl en gång, när de voro unga och kände genast, att ingenting yttre eller inre kunde skilja dem åt. Sinnenas eggelse, driften, som det mest heter, är en lycka för dem, det tviflar jag inte på, men tror ni inte, att han skall taga henne lika ömt i sin famn, när hon blir gammal och vissnad? Jag tänker mig, vet ni, att när en ensam kvinna drömmer om kärlek, är det mindre kroppen, som längtar, än själen.

— Det beror naturligtvis på temperamentet. För somliga är själen uttryckt i en kyss.

— Det förstår jag.

Hon nickade tankfullt.

— Också utom legaliserade förhållanden?

— Ja, smekningar betyder ju så mycket för oss kvinnor — inte de brutala ömhetsbetygelserna — utan de, som låta oss känna, att vi varit en vacker lyckostund i ett mörkt lif eller de, som skänkas som goda, milda önskningar.

— Tamt, utbrast han nästan förargad.

— Glöm inte, att jag är fyrtio år och har lefvat borta från världen i femton.

— Jag ville fråga något — bli inte förnärad bara — är ni lycklig med er klokhet?

Hon svarade genast med blicken i hans.

— Nej — men jag har heller ingen annan

möjlighet till lycka. Antag, att jag råkade ut för en förälskelse — att det funnes en man, som en kort tid ville ge mig kärlek (vi kan ju kalla det så!). Jag följde honom. Jag lefde upp i en berusande lycka, som tände min flydda ungdom för att sedan ta alla mina krafter. Säg mig, hur skulle det bli sedan?

— Ni hade ett minne att lefva på — vore inte det nog?

Hon ryckte till, detsamma hade hon sagt sig, men nu tyckte hon plötsligt, att hon måste motsäga — för sin egen skull — för sin heder.

— Jag tror inte, att det minnet skulle vara något för min stackars skruppna ålderdom. Min längtan efter starka, varma ord hade det inte tillfredsställt. Det skulle bara slita band, göra tomheten omkring mig ännu förfärligare. Vore jag ung — hon hade rest sig och kom fram till honom — kunde jag få mitt lif tillbaka, skulle jag ge det vackrare former och vackrare kärlek. Nu — hon tystnade och räckte honom handen till afsked. Godnatt, doktor Bloch, så uppriktig som i kväll har jag aldrig varit förr — men den här stunden har jag ju inte heller behöft tänka på, att staden lyssnade. Tack för att ni hört på mig — förstått mig, har ni nog inte. Jag har för trång horisont för er.

Hon hade rätt. Han förstod henne inte. Hon var till hela sitt väsen latent lidelse och ändå reagerade hon som en from Kristi brud mot hvarje

sundt utbrott. Hon hade liksom ett hårdt, förkalkadt skal omkring sig af borgmästareåsikter och förlegad jungfrumoral. Och ändå ville de små skälfvande händerna så gärna bli smekta. Ögonen tiggde värme och munnen frös i sin egen slutenhet.

— Ni tog ingen bok alls, ropade han efter henne i trappan.

— Nej, jag glömde det, svarade hon halft förlägen. Jag får komma hit en annan gång.

Hon tog hastigt adjö af Kärves. Nej tack, doktor Bloch skulle inte ha besvär att följa henne. Hon ville helst gå ensam. Och ut skyndade hon på den mörka gatan.

Hon hade tackat honom, för att hon fått tala "uppriktigt". Hon hade visst till och med själf trott på att de hvita, vackra tankarna voro hennes. Hon hade förnekat en het förälskelses lycka, talat sansadt och stilla med ord, som klämtat för hennes egna öron likt begrafningsklockor. Men nu var det sagdt. Nu stod det som ett värn mellan henne och frestelsen. Han hade trott henne; funnit henne smått löjlig. —

Försiktigheten — kajorna — de rundskurna! Hon kunde inte komma bort från dem. Den strimma lifsdager, som med Bloch fallit öfver hennes tillvaro, var inte bred nog att täcka det grå hvardagsförståndet, inpränta rätt och orätt.

Men inför sig själf ville hon erkänna, att hon var mycket lycklig att få möta honom ibland,

höra hans steg. Hon tyckte, de hade svikt som om de knäckte murkna grenar; hon blef också så ungt läranktig i hans sällskap. Naturföreteelserna finga ett intresse, hon hittills stått utanför. Beskref han en plantas utveckling, såg hon det för sig så lefvande, att hon sedan, när hon kom hem till sina mekaniskt välvärdade krukväxter, kunde ställa sig och granska knoppar och blommor på ett helt annat sätt än förr — med förstående af deras väsen.

Hans stämman var så frisk och klar — yngre och ljusare än alla röster i Bergby — hon jämförde den med sin mågs. Nej, Ragnars röst började redan bli litet fet af välmåga. Sedan han i fjol blifvit utnämnd till stadsläkare, hade han blifvit en sannskyldig lokalpatriot — med spända benkläder öfver något svällande dimensioner och ett öfverdrifvet användande af ordet "absolut".

Att Elsa kunnat förälska sig i honom? Lilla fina, vackra Elsa med sin strålande lifsglädje och sina starka känslor! — Var det därför, att han var den ende, som kom i hennes väg, när hon stod färdig att tagas af kärleken? — Hon var inte som Ulla, betänksam och vägande inför ödet. För Elsa fanns endast nuet och njutningen. Hennes tankar flögo ut och in som svärmande bin, upp mot sol och blå himmel. Men hon frågade inte efter, om hon såg ett större stycke himmelsblått än det, som hvälfde sig öfver Bergby. Hennes värld fick gärna inskränka sig till några smala

gator i radier kring ett torg, bara hon och glädjen härskade där.

Lilla Elsa — snart skulle hon komma hem med nya intryck. — Hvilka? — Hade hon öppnat ögonen för lifvet? Det föreföll knappt så på hennes bref. Mi mindes sin egen bröllopsresa: upphetsade stämningar — dagen fylld af nattens upplevelser — värld och människör långt borta i ett dimmigt fjärran. Inga tankar — bara hamrande pulsar och trötthet midt i ruset. Hade Elsa också känt detsamma? Eller älskade hon verkligt Ragnar? Mi hoppades det. Men hon kunde inte se in i sin dotters hjärta. — Elsa hade väl ett hjärta? — Hon kom att tänka på ett litet elegant damguldur, fäst kokett frestande bland spetsarna på klänningslifvet. Det tickade jämnt, lifligt och vaket. Glänsande och prydligt vaggade det sitt ciselerade blomstermotiv på ett varmt kvinnobröst — — — Elsas hjärta — ett litet modernt ur — Elsas hjärta — — —

Hon kände, att hennes ansikte blef vått af tårar. Och hon skämdes öfver att gå på gatan och gråta. Om hon mötte någon — — —

— Kommer du från en dödsbädd, Mi — — —?

— Kära du, hvad har händt? Är någon sjuk hemma hos dig? — Har du fått några tråkiga underrättelser från Elsa? — —

Nej, så glada och tillfredsställande! För borgmästarinnan log hela lifvet — och hon grät häftigare. Måste gå in på en gård, där en stor lind

sträckte bladlösa grenar som ett brunt nätverk
öfver kvadraten mellan de små husen.

Med ryggen mot den knotiga stammen stod
hon länge, innan hon var så pass lugn, att hon
kunde återvända till det komfortabla hemmet.

VI.

Ur en port ljödo upprymda röster, skratt, som trafikerat konversationstråden så länge, att de nu löpte utan risk och ansvar. — Där var Baumen med en äldre dam under hvardera armen.

— Akta, mina damer, försiktigt! Det har frusit på. — Halt så det förslår.

— Vi tynger på borgmästaren...

— Å för all del — ingen börda är mig angenämare! — Hvilken väg är nu genast?

Andrén har fått sin fru under armen. Hon skrattar och glider och ropar i ett:

— Jag faller, Svante, det kan inte hjälpas — jag faller!

— Inte, min gumma lilla, inte!

Grosshandlar Fripp stagad och i festhumör:

— När fru Andrén faller, är det rätt. Men faller jag, så är — det galet — men jag fall-ler i alla — — full-a fall.

Ulla åker kana framåt trottoaren, följd af stadens löjtnant. De roa sig som barn, säga tan-

terna, och de snälla barnen ila i förvåg, så att sällskapet hvarken kan höra eller se dem. — — —

Mi och Bloch avsluta tåget.

— Det här var en typisk kapitalistbjudning? frågar han. De gå med långsamma, afvägda steg för att hålla balansen.

— Ja — men ni bör känna er stolt att ha varit inviterad. Wallanders är ett af de finaste husen.

— Det är med unga Wallander er dotter är gift? — Obeskrifligt patriarkalisk sammanhållning här i staden!

— Det mår samhället väl af. — Ingen längtar bort — de bli så omhuldade våra egna!

Han ser på stjärnorna, som stå i stark vinterklarhet på den mörka himmelen.

— Kommer ni nu ihåg, hvad det där är för en, frågar han lifligt och pekar uppåt. Det roar honom att ge henne litet populärt vetande. Och det är allt mera sällan de tala om Bergby.

— Saturnus.

Hon är ängslig att misstaga sig. Hennes ögon vidgas och brynen dragas ihop af ifver. När han nickar belåtet, ler hon och väntar fortsättning på tentamen.

— Nå, den då?

— Vega.

— Fru Baume börjar bli duktig nu. Vi borde verkligen gå upp en kväll på berget och riktigt studera stjärnorna. Hans och jag var där i går. Det var praktfullt att se upp i så många lysande

världar. Jag var alldeles bländad. Helst hade jag stannat hela natten, men jag saknade nödiga agremanger för tältning. Men det var svårt att vandra ned i gropen igen. Observerade ni inte för resten Orions bälte; ni kunde se det från ert vardagsrum. Jag tänkte på er och trodde, att ni stod vid fönstret. — Halkar ni? — Tag mig under armen!

Mi lyder, och han drar den smala armen bättre intill sig, skyddande och ömt. Han känner så vänligt för henne. Vill ge henne all värme han kan den här korta tiden. Ett par gånger har han lyckats få henne med på promenad, och då har han smekt hennes oro stilla med goda ord, med allt det ljusa och sunda han har i öfverflöd. Det är något rörande i hennes instinktiva mimicryförklädnad. Hon vet det själf. Hon är bara en liten insekt, som han helt kunde få i sitt våld, men hon omgärdar sig med små falska sedlighets- och redbarhetsringar, hvilka äro ämnade att hålla honom på respektfullt afstånd.

Och han fogar sig efter hennes lilla fattiga klokhet. Han har sett nu, att hon börjar bli gammal trots den obestridliga charme, som är öfver henne. Hennes hals är mager och nyckelbenen skarpa. Händerna ha ibland något visnadt och trött. De se ut som om de inte orkade lyftas till skål ens om hesperidernas äpplen. — Då gör det honom så ondt om henne; han minns hennes

ord: "Och sedan . . .?" — Sedan blir hon en torr skidfrukt — ett ingenting.

Med ett språng i tankegången säger han:

— Det är underligt, att inte folk bjuder Kärves! — Som nu i kväll . . . Wallander hade visserligen träffat mig ett par gånger på klubben. Dit går aldrig Hans, men det kunde väl varit enkelt att stifta bekantskap. De tyckas vara luft för den högt ärade societeten.

Mi känner sig skyldig. Hon har inte uppsökt dem. Inte bedt Aina komma. Bara glidit fram i sin drömbåt och blundat för det ögonblick, då den skall slås till spillror mot stranden.

Sigurd fortsätter:

— Aina tänker ge en romansafton nu före jul. Hur tror ni det går?

— Ni skall afråda henne — gör det — lofva mig! Den här tiden är Bergby mer än någonsin inne i sitt eget jag. Hon får inte sjunga för tomt hus, det vore så förfärligt synd. — Är det — är det af ekonomiska skäl hon vill det, tror ni?

— Det antar jag. Hon arbetar natt och dag. Det lyser viljekraft af henne. Och får hon en tillfällig framgång, är hennes strålande humör så oemotståndligt, att det måste smitta den värsta tungus. — Men Hans är förändrad. Han har blifvit skygg här. Det har han aldrig varit förr. Nu sedan den där förbaskade byggherrn har kommit till staden, har han visst totalt mist modet. Först jag kom hit, märkte jag ingenting, och än

i dag är han min gamle Hans, när vi kommer in på metafysiska frågor, men hans intelligens har för lågt till taket här. Jag tror, det går rent åt skogen, om han inte snart får arbete. — Ett par ritningar till egna hem är visst allt, hvad han haft att göra på hela den här tiden.

Mi går tyst. Hon kommer ihåg, att Lave senast i går rekommenderade "byggherrn" till en landtpatron, som skulle bygga om sitt corps de logis.

Hon, som annars aldrig blandade sig i herrarnas samtal, hade då sagt, att arkitekt Kärfe väl vore lämpligare.

— Förstår du dig på arkitektur, min gumma!

— Försmädligt. — Lave tålde inte rättelser.

— Nej, Lave, men jag tycker det ligger i öppen dag. Kärfe har studerat, den andre har varit bas vid några enkla byggen.

— Lilla Mi, jag tror, att herr Kärfes kunskaper är alldeles för teoretiska, för att vi i vår lilla praktiskt anlagda vrå skall ha användning för dem. Vi behöfva inte sådana öfverlägsna talanger. Han skulle ha tänkt på det och lagt bort en del konstigheter, innan han kröp in genom "nyckelhålet". — Ser patron, för en storhet som herr Kärfe är vårt sund — ett nyckelhål. Man har pretentioner!

Mi hade genast förstått, att det uttrycket skulle borgmästaren inte smälta, och när hon hörde hans afrundade, alltid vänliga stämma få en underton

af hätskhet, insåg hon, att Kärfve icke hade något att hoppas i Bergby. —

— Doktorn borde råda arkitekten att flytta härifrån!

— Råda — ja! Men hvar ska de ta vägen? Här föreföll det särdeles gynnsamt. Nu tror jag inte de ha möjlighet att komma loss. — Jag har resonnerat med Hans om det. — Jag tyckte, ni nämnde, att er måg skulle bygga en villa. — När kommer doktorn hem?

— Jag vet inte. Han hade något att studera i Stockholm, så det blir väl inte förrän i julveckan. Men Elsa kommer i öfvermorgon. Hon tillägger som en uttalad tanke: Jag är litet nyfiken på min flicka.

— Det är jag med. Han erinrar sig porträttet. Hon var en kopia af modern — väl utförd, men utan gnistan. Till ersättning var hon ung. Det fanns ingen enda ung fru i staden. Hon blefve antagligen föremål för en storartad hyllning. Det var ju rätt själfständigt, att hon reser från sin man.

— Jag tror, att Elsa är själfständig på sitt sätt. Hon har blifvit van att kunna göra och säga, hvad som helst. Ingen blir ond på henne. Hela Bergby håller af henne. Hon är så glad, ser ni.

— Får man vara det — ungdomsglad?

— Ja, när man är samhällets egen. Tanterna ha sett hennes första skratt, och hennes största beundrarinnor ha till och med antecknat de lustigheter, hon sade som liten. Jag minns, att de

brukade ställa upp henne på bordet och leka med henne, som om hon varit en docka. Det gjorde ingenting, att hon drog dem i näsan och lyfte på hårklädslarna. Hon räckte till och med ut tungan; men de *ville* inte se något fult hos Elsa. När jag kom och skulle banna henne, inbillade de mig — och väl också sig själfva — att hon visst inte räckt ut tungan utan kastat slängkyssar. Elsa var klipsk; *då* kysste hon på fingern till höger och vänster.

— Hon roar mig. Ni får lof att göra mig bekant med doktorinnan. Han ser det obehärskadt sorgsna draget i hennes ansikte och förstår, hvad hon känner. Med ett varmt leende tillägger han: Och så kanske skvallerkärningarna glömmar er och mig för att sysselsätta sig med lilla helgonet.

De äro vid tanternas port — den första anhalten.

— Tack, snälla, snälla borgmästarn för så rart stöd!

— Å, jag ber — jag ber. Får jag lof att få portnyckeln!

— Nej, det är då alldeles för mycket.

Fripp deklamerar, figurerande nedanför trottoaren.

— Ge mig nyckeln — ge mig nyckeln! — Kungen vill ha nyckeln — han skall ha nyckeln — till lilla jungfruns skrin.

Elsa hade kommit. Bergby tog emot henne vid båten med öppna armar, och hon hade inte ord nog starka för sin förtjusning att vara hemma igen. På själfva bryggan hoppade hon jämfota och ropade: "Hurra, hurra, hurra för Bergby!" En smattrande fanfar af klappande händer besvarade hennes påhitt. Nej, hvad hon var söt! Hvad hon var vacker och stilig!

Karin v. Barck beundrade högt den lilla sköldpaddskammen.

— Tycker du om den! Å så roligt, jag har händelsevis köpt en alldeles likadan åt dig.

Tanterna omringade henne.

— Söta tant Jacqueline, så snällt att komma ned! Men hvad tant ser ung ut. — Är det för att jag inte varit hemma och vändt upp och ned på alla burkarna i tantens skafferii. Å, de delikata kakorna, finns inte maken!

Mi såg sin dotter gå ur famn i famn. Själf stod hon bredvid Lave, tyst och alldeles för stel för den allmänna hjärtligheten. I gruppen närmast Elsa fanns Sigurd Bloch. Någon presenterade honom.

— Nej, så roligt att göra doktors bekantskap! Jag träffade en fröken Signe Bloch i Paris — är det släkt?

— Ja, min syster.

— Då måste doktorn komma upp, så att vi få prata om henne. — Vi blef så rysligt goda vänner på fyra dar — är det inte lustigt! Hennes

spelande bruna ögon, smala sammetsflikar innanför ögonfransarnas vippande rand, vandrade omkring: Säg, rara tanterna, är det opassande, att jag bjuder en ungherre? Men ni förstår väl, att jag vill visa mitt vackra hem för alla människor. Jag är tvungen att ha kafferep hvar dag, annars dör jag af ledsnad, innan Ragnar kommer.

Elsa hade utvecklats, tänkte Mi; hon hade kommit ännu högre upp mot ytan och glittret. Hela hennes själ var som små blinkande skärffvor — diamanter i solljuset. Nu var hon fullt medveten om sin oemotståndlighet. Det var tydligt, att hon mött beundran ute i världen, och att hon förstått värdera den. —

Några dagar senare, då hon en kort stund var ensam med dottern och denna slutat en liflig beskrifning på hur firad hon varit vid en blomstercorso, frågade Mi:

— Men hur skall du kunna trifvas här, Elsa, nu, när vår tysta vinter kommer?

— Å, jag reder mig nog. Blir det för enformigt, hittar jag alltid på utväg. Ragnar lindar jag om mitt lillfinger, som du väl kan tänka dig, mamma.

Mi ville så gärna ha sagt något, försökt draga dottern till sig med ett gifvet förtroende, men hennes tankar och ord voro alldeles för tunga och allvarliga. Hon hade ingen väg till detta unga, lifssjudande sinne. Mellan dem lågo inte

blott åren utan något ännu oöfverkomligare: bristen på förstående.

När Elsa skildrade sina eröfringar — små brokiga papperslappar på erotikens torg — satt Mi med en stum undran i de stela dragen: skulle hon nu börja leken med Sigurd Bloch — och hur långt gick hon! — Mi glömde i denna stund allt hvad Bloch betydt för henne. De flydda korta dagarnas aprillycka var slut; det hade hon förstått vid Elsas första uppträdande, och saknaden komme väl sedan. Nu var det på sitt barn hon tänkte. Inte så innerligt kärleksfullt som hon önskat, men med modersinstinktens bevarelsesdrift. Luften omkring Elsa var het af erotiska upplevelser med mannen i handling, med de andra i form af förstulna ögonkast, hemliga leenden, rosor, handtryckningar, framhviskad eggande ord.

Oupphörligt stod Elsa för henne sådan hon sett henne kvällen före bröllopet — leende åt mammas naivitet.

— — — — —
Elsa hade icke mycken tid för hemmet och modern. Visiter och bjudningar fyllde hennes dag; så lifligt hade det inte varit i Bergby i mannaminne, och ändå stodo julbestyren för dörren. Den unga doktorinnans kontinentalvanor meddelade sig åt staden, förändrande dess lugna hvardagsprägel. Elsa var outtröttligt vänlig och outtröttligt glad. Ena förmiddagen åkte hon kälke med Ulla, doktor Bloch och stadens löjtnant, den andra satt hon

på ett symöte och åhörde andaktsfullt pastor Mellings kristliga föredrag. Samma eftermiddag kunde hon ställa till med en liten bjudning hemma hos sig. Ulla och Bloch voro själfskrifna gäster. Man måste göra något för lilla syster, förstodo tanterna. Och tyckte de inte, att det var liksom ett ödets pekfinger detta med statsrådet Blochs son? — ”Ser lilla tant, när man själf är så lycklig, vill man gärna att andra . . .”

Och Elsa blef förstådd af hela samhället. Hon oscillerade mellan Strandgatans villor, hemma-stadd i dem alla. Som en solstoftsstråle verkade hon i de tysta, något kyliga förmaken. Hennes prat och skratt färgade och värmdde upp luften. Och så flitig hon var — alltid ett julkappsarbete med — — åt Ragnar förstås. Det märktes, att hon längtade efter honom. Hans namn låg alltid för henne. Ibland missade hon sig till och med: ”Jag sade just i dag till Ragnar — nej, till Bloch menar jag — — —”

Och postfröken visste, att doktorn och doktorinnan dagligen skrefvo till hvarandra. Elsa vanligen vykort — hon hann inte med bref. Dagarna räckte aldrig till för henne. Hon blef invald i alla kommittéer och föreningar. Ostentativt visades, att hon var den blifvande hufvudpersonen. Lilla Elsa, som hade så varmt hjärta för sin födelsestad! Det var underbart, hvad hon in i de minsta detaljer kunde erinra sig händelser från barndomen. Detta tog de gamla. Hon var stadens barn som

ingen annan, till och med Ulla kom i bakgrunden. Elsa hade ju också det företrädet att vara fru. Man kunde tala vid henne på ett annat sätt än med en ung flicka. Hon hade erfarenhet, intresserade sig för hushållsangelägenheter. Hennes receptbok, inbunden i guldsnitt, väckte husmöd-rarnas vördnad, och när hon rodnande berättade, hvilka böcker hon läst om barnavård, var hon oemotståndlig. Hvem skulle först få underrättelsen om lilla doktorinnans "Tysklandsresa" undrades afundsjukt. Tant Jacqueline knep ihop munnen. Det kunde knappt tänkas, att det kunde bli någon annan än hon — Elsas gudmor.

Biskopinnan hällde med hufvudet. Ännu fanns det ungdom, som först kom till de äldsta med sina heliga förtroenden. — "Min goda Jacqueline, jag fyller sjuttiotre till våren — — —"

Selma Andrén försökte fråga ut Mi:

— Nå, söta Mi, få vi inte snart gratulera lilla mormor?

— Elsa har ingenting sagt.

— Men du har väl ändå dina små misstankar — är det inte fyra månader hon varit gift, och det är ju så kärt. Hon är så söt, så man kan äta upp henne, när hon talar om sin Ragnar och sin lycka. Ack ja, du Mi, där ha vi också varit! Nu sitter vi snart här som gamla nuckor. Det är bedröfligt att tänka på!

Mi visste aldrig hvad hon svarade på Selmas utgjutelser. Sedan Elsa kommit hem, hade borg-

mästarinnan blifvit ännu tystare och mera tillbakadragen än förut. Hon afslog bjudningar under en eller annan förevändning, och Lave gick ensam med sina båda döttrar. När Bergbys treenighet kom framåt gatan, följdes den af vänliga blickar och ord. Stoltheten öfver att äga dessa tre var och förblef öfvervældigande. Mis frånvaro beklagades med utsökta fraser, men Elsa representerade modern så fulländadt och behagligt, att borgmästarinnan icke ens saknades af de mest konservativa: de, som ville ha hvar sak på sin ursprungliga plats.

Nu väntades Ragnar, och borgmästarens skulle ge middag för de nygifta.

Hvarken Kärfves eller Bloch blefvo inbjudna. De hörde ju inte till umgänget, men unga doktorinnan öfvertalade borgmästaren att be några dansanta ungdomar till kvällen. Med sitt friska gaminleende tillade hon: — Och då har nog hvarken mamma eller Ulla något emot att Bloch kommer.

Mi såg på dottern med en underligt afvisande blick och inföll genast:

— Det vore bra ohöfligt att bjuda doktorn och förbigå Kärfves.

— Det är inte alls Elsas bekanta, skar borgmästaren af, hon har ingen anledning att liera sig med dem. Jag har dessutom hört, att arkitekten snart skall vara konkursmässig igen.

Mi gjorde en invändning, skarp och hård:

— Det är synd, att du skall vara så småaktig, Lave! När någon en gång vågar säga dig en sanning, ger du dig ingen ro, förrän du får trampa det obehagliga sanningsvittnet under fötterna. Det är först och främst ditt fel, om Kärfe går under här. Du har hindrat honom, hvar du kunnat.

— Har jag — jag har väl inte haft det minsta med den karlen att skaffa.

Redingoteskörten voro upprullade om de stora händerna. Han gick med hela foten mot golfvet.

— Du har ett otroligt stort inflytande på din lilla lydiga stad, det vet du. — Och du har energiskt och tyst motarbetat honom. Jag vet det, Lave, och jag skäms för din skull. Just du borde ha visat dig så helt annorlunda.

— Hur är det, lilla Mi, jag tror du behöfver Hoffmans droppar. Mamma har varit en smula nervös på sista tiden, ser små flickorna. — Ja, du Elsa, vi ska tänka på den saken med ungdomen. Stöt på Bloch, om du händelsevis träffar honom, eller du kanske vill, att jag — — —

— — — — —
Samma dag gick Mi till Aina. Det finge förefalla som en vanlig visit. Något ärende hade hon inte, kunde inte ens be henne komma upp, så som sakerna nu stodo. Egentligen hade hon ingen enda fläck i den stora borgmästarvåningen, som hon kunde kalla sin.

Hennes knackning var skygg och förlägen. Hon fick upprepa den, innan Aina öppnade, slarf-

vigt klädd, okammad och grå i hyn. Ögonen hade röda kanter. Hvad hon var ful!

— Ursäkta mig, jag kommer kanske olägligt.

— Nej, visst inte! — Här ser kanske rysligt ut, men det får borgmästarinnan förlåta. Jag har inte hunnit städa än — jungfrun gick i går.

— Ja, men då kommer jag bara till hinder — —
Mi stod kvar på tröskeln.

Aina öfvertalade henne inte mera. Hon stod och såg in mot de odammade möblerna; på en stol en halfäten smörgås, på en annan några lek-saker. Ljusen på pianot hade fått brinna ned i piporna. Noter lågo nedfallna på golvet.

— Jag är ensam om alltihop, sade hon trött, och det duger jag inte till. Mitt sällskap är det inte heller mycket med i dag. Jag satt uppe till tre i morse, så jag känner mig rätt sjaskig.

— Fru Kärffe ser klen ut. — Nu blir det väl att hvila riktigt, när julen kommer.

Ainas ansikte blef en enda röra af arbetande muskler, som skulle hjälpa till att hålla bort tårarna. Just det skulle inte Mi ha sagt! Det var inte många veckor sedan hon gladt sig åt helgen, hoppats på den, och nu såg det dubbelt motigt ut. Den romansafton, hon tänkt sig skulle bli en god recett, hade Sigurd öfvertygande afrådt henne från att ge, och det gick dåligt med försäljningen af taflorna uppe i Stockholm. — Det kommer så många nya, hade man skrivit till henne, och folk vill ha originalitet, djärfva idéer;

de vilja också se konstnären. Den, som går undan, blir glömd.

— Ja, det blir väl att hvila då, svarade hon slött på Mis vänliga tilltal. Det var tråkigt, att jag skulle ta emot er så här, men — — Hon orkade inte släpa fram flera ord som skylande skärmar utan tillade: Hans är ute och åker kälke med barnen; det är visst ett härligt väder.

— Ja, förtjusande. — Vill ni inte ta på er och gå ut med mig en liten stund? Det skulle göra er godt.

— Nej tack, det kan jag inte. Sigurds rum och matrummet får jag åtminstone ha i ordning — och så är det maten! — Det är det värsta af alltihop.

Mi säger adjö, vänligare än någonsin, men hon känner sig så missnöjd med ord — ord! Aina Kärffe behöfde så mycket mera än de. Hade hon fått komma med en hjärtlig inbjudning, bedt henne sjunga i en ljusfylld och festprydd salong, sagt henne varmt och menadt, att hon vore en kär gäst, då hade hon gifvit... Hon tycker sig se detta magra, arbetsförfulade ansikte förvandladt af en stunds glömska och glädje. —

Mis fattigdom är så tyngande, aldrig har hon känt den som nu. För fattig är hon att ge sitt eget inre en skärf — den ringaste. För fattig också att lindra andras svält. Att så bittert tydligt se en blick, hungrig efter människors glada, vackra hem — att själf äga en stor, dyrbart inredd våning

— och så stänga dörren dit! Hon vet inte själf, att hon kvider sakta, där hon går midt i solskenet.

Med sig själf är hon färdig. Det embryo till lifslust Bloch väckte hos henne vissnade bort. Elsas modiga händer ryckte upp det. Hon gjorde det genast, därför att hon ville ha Bloch för sig. Och Mi drog sig undan. Kanske hade hon väntat, att han skulle märka det. I ensamheten klemar man med sina önskningar som med sjuka barn. Hon önskade ännu så mycket, fast hon kallade hopp och längtan dödsdömda.

Med tankarna pekande som en skälfvande magnetnål mot ett visst håll, gick hon Strandgatan fram. Vid slutet af Planteringen fanns de storas källbacke och skridskobana. Ulla och Elsa voro där. Hon visste det. Elsa fortsatte med sport trots sin fruvärdighet, det andra, hon fått att tänka på, hann hon också med.

Från viken hördes stönandet af en liten isbrytare, som skulle hålla sundet och segelrännan klara. Maskinens hackhosta och rökens svarta, illaluktande andedräkt verkade pinsamt på Mis upprifna nervsystem. — Lave hade rätt. Hon behöfde nog Hoffmanns droppar — en stor dosis, så att hon kunde försjunka i slappt välbehag och tacka försynen för sina dagars frid.

Selma Andrén kom emot henne nedanför backen. Hon var varm och andfädd. Ögonen glänste.

— Tänk, jag stod här och såg på ungdomen, du Mi. Och så kom doktor Bloch och ville nöd-

vändigt att jag skulle åka med. Är doktorn tokig, sa jag, en gammal fru i Bergby! — Men då skulle du hört på Elsa: "Selma är visst inte gammal — tio år yngre än mamma! Selma skall åka." — Henne kan ju ingen motstå förstås. Stackars doktor Bloch, han får sig väl ett hjärtesår!

En kälke kom nedsusande.

— Se upp!

Mi följde kälkens hvinande flykt. Elsa låg på knä bakom Bloch med armarna på hans skuldror. Af farten trycktes hon tätt intill honom. Hennes hvita skinnmössa strök mot hans kind.

Kälken svängde om och skulle dragas upp igen. Bloch fick se Mi. Hans ansikte, friskt och rött af luft och ansträngning, visade gladt intresse. Ögonen ilade före honom till henne med en hjärtlig och deltagande blick. Helst skulle han ha tagit henne i famn och värmt henne. Stackare, hon såg så frusen och ledsen ut, och nu var näsan afgjort sentimental. Det var synd, att hon skulle ha så sjuk blick, en herrelös hunds.

— Goddag, fru Baume. Nu skall ni minsann åka kälkbacke med mig!

— Ja, det skall jag.

Hon räckte honom handen. Hennes tonfall var allvarligt och de smala läpparna brydde sig inte om att simulera ett leende. Elsa hade kommit fram och ställt sig bredvid modern. Likheten emellan dem var slående, men hos Mi hade alla färger bleknat, utom den gula. Bloch tänkte, att

det var underligt, så fort hyn gulnat — han mindes ett litet hvitt ansikte. Nu var det som förbrändt.

— Det var hyggligt, att ni inte kom med några invändningar, fru Baume. Sätt er på kälken! Jag kan nog draga er upp för backen. Doktorinnan orkar jag inte med, men ni är spensligare och bestämdt lättare än alla Bergbys andra femininer — damer, pardon!

— Tack, jag går hellre upp.

Elsa hade hängt sig fast vid hennes arm. Hon lösgjorde sig lugnt och lämnade dottern hos Selma. Att de närmade sig hvarandra i hviskande samtal och fnittrande skratt bekymrade henne inte. Så fort Bloch och hon blifvit ensamma, sade hon utan inledning:

— Jag vill veta, hur det är mellan er och Elsa? — Era åsikter i erotik har ni en gång tydligt framlagt. Jag kommer ihåg hvart ord. Och under de här veckorna har ni onekligen haft tillfälle att tillämpa dem. Jag vet, hurudan Elsa är. Jag har märkt, att hon dagligen förstått ordna det så, att ni träffats. Hur långt har det gått?

Sigurd Bloch ser ned på den lilla kvinnan, som talar så flämtande och ifrigt. Hennes andhämtning försvåras af att hon går uppför den branta stigningen. Och hennes hjärta klappar våldsamt. Han behöfver inte lägga handen mot hennes bröst för att veta det. Han känner med henne — inte i hennes modersoro. Den är honom främmande, men i den ångest, som frampressar orden just

till honom, den ende hon frågat efter på många år, och som kom, när hon redan var halft paralyserad. Dottern, den unga, lifsstarka, har ryckt något ifrån henne, något, som hon visserligen aldrig själf skulle vågat taga emot för sin kälkborgerliga heders skull, men som föresväfvat henne i frestande drömmar, röda syner.

— Hvarför svarar ni inte?

— Hvad skall jag svara — jag har flirtat tappert med fru Elsa. Det ha andra gjort före mig, och jag tvisflar inte på att få successorer. Mannen frågar hon nog inte värst mycket efter. Hon hör till de kvinnor, som äro männens. En ovanligt förslagen ung dam. Charmant för resten. Man tröttnar inte fort på henne. Men nu snart får svärmeriet en ända. Doktorn är kanske en Othello.

— Det är så underligt att höra er tala så om min dotter. — Ni vet så mycket mera om henne än jag. Nu först förstår jag, hur långt mina barn gått ifrån mig — medan jag trodde, att jag ännu höll dem i handen. Och ni — skulle ni kunnat säga mig hvad ni nyss sagt, om jag inte vore en dålig mor? Hvad gör andra för sina barn — för sig själfva för att inte så hopplöst sjunka ned i en dy af tankar och känslor?

Hon var så upprörd, att hela hennes gestalt darrade. Tänderna slog mot hvarandra. Hennes käkar tuggade som en gummas. De voro nu uppe på krönet, men hon märkte det inte utan fortsatte med en sömngångerskas tunga, hasande

steg. Han lät kälken stå och följde henne. Utan att mötas af motstånd lade han hennes arm i sin. Muffen tog han också ifrån henne; den var för tung för de skakande händerna. De hade kommit in på en skogsväg. Snön låg ospåradt vit mellan furorna. Tystnaden kom emot dem med kränkt hemortsrätt. Hvad hade människor att beställa härinne? —

— Här är för djup snö; här kan ni inte gå, fru Baume. Men törs ni inte sitta ett ögonblick? — På trädstammen där!

Han sopade bort snön och hon satte sig på det kullvräkt trädet, trött som efter en milslång vandring. Hvert hennes blick irrade, mötte den skogsskugga och vinterhvitthet. Bakom furudungen låg berget: jätteåsen med sina puckliga konturer af låga enbackar och småväxt björk. När det stormade, och vågorna gingo höga, hördes hafvets brus ditupp som ett aflägsset kokande, men ville man se det skummande fria vattnet, måste man gå längre än Mi någonsin mera trodde sig orka. Solglansen låg gulröd öfver tallarna, men nådde icke längre ned än till själfva kronan. Stam vid stam stod i mörker: en öde pelarhall.

Om en fågel kvittrat härinne eller en solstrimma glimmat på den dödsblå snön, kunde stämningen slagit om, tänkte Bloch. Men gråsparfvarna hade troligen intuitivt anat, att de härliga nekarnas tid var nära och dragit inåt staden. Han föreställde sig, hur deras sömniga ögon blin-

kat i vinterskymningen, när de vid solnedgången sågo en ny, för sparfbegrepp underbart strålande ljuscorona utbreda sig från gropen nedanför berget. De flögo dit — till staden — till de andra sparfvorna. Väl bekomme! —

Han väntade, att Mi skulle tala. Han hade ingenting på hjärtat. Att Elsas smakliga röda läppar i en fönstersmyg — under en kälkfärd i mörkret — ja, i själfva familjehärdens aula: borgmästaresalongen, råkat i närmare kontakt med hans, var ju en smuggelhistoria utan nämnvärdt intresse. Han erkände, att karesserna mellan lilla fru Venus och honom kanske gått så pass långt, att han inte hade vidare lust till brorskap med den s. k. "ähta" mannen. Hans samvete var visserligen rätt oberördt af den erotikens karusellfärd Elsa inbjudit honom till — han eller en annan à la bonne heure — men ändå var det ingen behaglig utsikt att eventuellt spela Josef inför Potifar. Sigurd antog, att alla varmblodiga unga kvinnor hade en noli tangeres känslighet. Och han dömde Elsa lika litet som de andra. Hvarför skulle det vara onatur inom människovärlden, som var det enda sunda och rätta i växtvärlden?

Mis blick riktades ansträngdt på honom. Ögonen voro för stora i det smala ansiktet.

— När reser ni?

— Efter jul — strax efter jul har jag tänkt. Jag är färdig med mina elaiosfärer. Ni kan nog tänka er, att det gått bra att skriva om fettkulor,

när jag dagligen suttit vid småstadsvälståndets egyptiska köttgrytor.

De sista orden hade hon inte hört eller frågade inte efter dem. Nästan gladt blir uttrycket kring munnen, när hon hastigt säger:

— Ni kan då träffa Ragnar Vallander — vara tillsammans med honom?

Plötsligt slår det honom, att det är en mor, som ser på honom och frågar, om han vet, hvar barnet är. Flickan har gått vilse, tror hon. Vet han bättre? — Han böjer sig ned och letar en cigarrettask i fickan. Blodet, som en sekund sköljde hett öfver hans ansikte och stack upp i hårrötterna, cirkulerar igen, men att han sökt cigarretter är glömdt. Han hör henne tillägga, och nu är rösten inte längre en mors, den är en kvinnas, som vill se allt godt hos den man, hon kunnat ge sin kärlek, om hon vågat:

— Jag har alltid talat med er på annat sätt än med de andra. En liten tid tyckte jag, att vi två hörde tillsammans och hela Bergby stod utanför. — Ni sade en gång, att ett minne kunde vara nog att lefva på — det förnekade jag då, men nu tänker jag annorlunda. Och jag ville så gärna att jag finge se tillbaka på den tid ni varit här — ni kommer väl aldrig igen? — utan bitterhet. På mitt sätt håller jag af mina flickor — Elsa mest, och den förödmjukelsen, att just ni försimplat henne, dragit ned hennes koketteri till något ännu tarfligare, skulle kännas som det svåraste — —

— Bästa fru Baume — han undvek hennes blick genom att se upp i en fur och slå till en snötyngd gren så att flingorna yrde — ni tar verkligen det här alldeles för seriöst. Jag kan utan alla skrupler träffa doktor Wallander. Och doktorinnan tycks inte alls frukta morgondagen. Låt oss nu vara förståndiga! Er dotter kommer direkt från Italien, där klimatet gör sitt till att alstra röda blodkroppar, fysisk styrka. Hennes dygn har fyllts af kärlek, smekningar etc. etc. Så kommer hon hit — bedårande i sin säkerhet på sig själf. "Tillbed mig, var så god! — Hvad är du för en, som kan låta bli det!" — Tre veckor i ett sådant här litet snigelsamhälle är en lång tid. Inga yttre händelser distrahera. Man har inga intressen, som drager hit och dit, stora och starka. Trång är horisonten, smala gatorna. Man möts, möts ideligen, först tillfälligt ett par, tre dagar, sedan efter uppgjord plan. Hvar dag får sitt program, frikostigt tillmätt. Ingenting ändrar det. Händelsevis finner fru Elsa en, som sett världen liksom hon. En, som inte hör till staden, inte är skriven här och skall gå igen på middagar och supéer under ett tjugutal år. Ännu har hon inte glömt fysionomierna där utifrån, och det roar henne att midt i sin egen lilla stad hitta en gångare från reseäfventyren. Det går långsamt att berätta — fort att upplefva! — Ni och jag, fru Baume, skulle inte så fort kommit till slutet på en episod — nu förrycktes den af Elsas hem-

komst — emellan oss låg tankarnas och ordens konflikt. De ha inte förekommit i umgänget med dottern. — Var lugn, på min heder kan jag försäkra, att jag inte skadat Elsa. Hon är inte ni, betänk det! — Och som väl är för henne, hon blir det aldrig heller. Ni föredrar att multna bort i rigorös oantastlighet. Hon tackar lifvet med kropp och själ för alla dess härliga gåfvor. — Men ni fryser ju erbarmligt. Stig upp och låt oss gå igen! — Inte om kälkbacken, nej, det kan ju vara onödigt, fast — tål ni vid att pulsa i snön?

Hon reser sig och går före honom. Solen är borta från furutopparna. Dödblå är snön, blått i en ljusare nyans hennes ansikte, och tystnaden går med dem, lömskt fientlig och kall; brutal i sin stränga oåtkomlighet.

Med ens tvärstannar hon, vänd mot honom. Hennes tonfall bär knappt orden. Rösten brister och blir glastunn, utan klang.

— Är det sådant — som det med Elsa — ni kallar kärlek?

— Nej, visst inte. Det är rätt och slätt en sinnesvibration, tillkommen af en slump.

Hon går igen. Väg finns inte, men drifvorna äro inte höga. Hon känner dock, hur snön kyler upp öfver kängskaften. Så genomfrusen hon är — och så trött. Den stora hatten med den svarta plymen är för tung. Fläckvis är hufvudet ömt, som om knutna händer slagit där. Men tankarna

domna inte trots smärtan. När hon kommer hem, skall hon försöka reda dem. Det är något trassligt att nysta upp, tycker hon.

Först när de kommit ned i en af gränderna vid hamnen, började Bloch tala igen — om juluppköp, som han gjort i butikerna. Hade hon sett de blåa glasskålarna i Marinos affär? Gamle Marino var så stolt öfver dem, som om de varit af lapis lazuli. Han hade köpt en att förära sin syster. Och galanterierna i boklådan? De voro inte dåliga. Han hade fått tag i en enastående, originell pappersknif.

Hennes drag förblefvo orörliga.

— Jag hör inte på, sade hon.

— Nej, jag märker det.

Han var smått stött. Tack, hon behöfde inte stuka honom! Han hittade ut ur sundet igen. För honom var Bergby snart ett stoftkorn, som han skuddade af vandringsandalerna.

— Kanske fru Baume helst är af med mig.

— Det gör mig detsamma.

— Får jag inte komma till er om onsdag efter installationsmiddagen för mågen? Plågar min överdighet er?

— Nej — kom! — Ulla beundrar er boston.

Han blef ond, omotiveradt, oresonligt ond. Orden kunde ha fräst ut öfver läpparna, om han inte hejdat i sin uppbrusning af Mis ansiktsuttryck. Det var så rörande i sitt hjälplösa famlande, sin stumma sorg. Hon visste tydligen inte hvad

hon nyss sagt; det hade undsluppit henne som ett minnesfragment. Tankarna arbetade långt borta från yttrandet. Men hvarför kunde hon inte fatta så enkla saker som dem, hvilka han velat förklara för henne? Hon var inte trångbröstad, tillbad inte fördomarnas helgonbilder, läste inte något radband för samhällsbevarande och kristlig dygd. Hon var en människa, fast en människa i Bergby och eforus' maka. Ja, där hade han väl pudelns kärna. Hon var märkt med borgmästarens sigill.

— — — — —

Stämningen vid middagsbordet hos borgmästarens var påfallande högtidlig. Elsa hade följt med Ulla hem. Båda de unga damerna sutto mest tysta, och yttrade de några ord, skedde det antingen till hvarandra eller till fadern, hvilkens vänliga stämman stockade sig i halsen och måste lossas under kraftiga harklingar. Mi märkte icke den snäfva hälsning hon fått och inte heller, att de undveko att vända sig till henne. Hon satt själf likgiltig och önskade bara, att middagen skulle vara öfver och kaffet drucket. Sedan blefve hon som vanligt ensam i hvardagsrummet, medan Lave sof middag inne i sängkanmaren och döttrarna gingo till Elsa med sina julklappsarbeten. Hon undrade, om Bloch också i kväll skulle gå dit upp. Det gjorde han väl. Och Elsa arrangerade en liten improviserad fest, till hvilken också några

af hennes kära tanter inbjödos. De gamla gingo tidigt hem. Ungdomen följde dem. Elsa med.

Lave sköt stolen ifrån bordet med solenn vördighet. Hans hakor påsade sig mot kragen, när han böjde hufvudet och tackade gud för maten. Flickorna följde faderns exempel. Sedan kysste de fadern och flyktigt — iskallt modern.

Då först blef det klart för Mi, att hon skulle tuktas. Hon hade ställt till skandal — det var hon, som ställt till skandal! Där stod det anklagande och dömande i tre par ögon. I mannens, i barnens! Elsas ögon, som hon så ofta kysst, när den lilla låg vid hennes bröst, Elsas vackra, glada ögon, nu voro de stelnade i ringaktning. Och Ulla, hennes blick var som grå, ogenomskinlig luft. Irisringen föreföll grumligare än eljest. Vid näsroten hade kommit ett par missklädande rynkor.

Som i procession tågar familjen in i hvardagsrummet, där hvar och en har sin gifna plats. Kaffet drickes och bäres ut. Kopparna klirra svagt emot hvarandra på brickan, och Anna flyttar dem, hvarefter både hon och de ljudlöst försvinna.

Lave går omkring och öppnar dörrar, tittar bakom dem och stänger igen, långsamt. Med afmätta steg gör han rondan. Elsa har ställt sig vid fönstret. Hon trummar på rutan. Ulla broderar. Hon kan inte vara sysslolös. Hufvudet med den tunga hårknuten sjunker ned mot det

rostbruna klädet. Hon har nog sinnesnärvaro att kunna räkna stygnen — rätt.

Nu har Lave slutinspekterat och närmar sig soffan, där Mi sitter orörlig med händerna knäppta om knät. Ögonen stirra skrämmt. Kajorna och de rundskurna — hon hör dem — hon ser dem. Vingar och kappslag svepa omkring henne och det skriker i luften: hesa, illvilliga stämmor — —

— Kära Mi, flickorna ha berättat mig någonting mycket besynnerligt — mycket avita. Du vet förmodligen, hvad jag menar? —

— Ja, att jag gick in i skogen med doktor Bloch.

Blixtnabbt vänder Elsa sig om, och hennes unga röst är ogillande skarp:

— Ja, vet mamma, Ulla hade verkligen skrivit till mig om, att mamma var rysligt svag för den där doktorn. Men att det var så galet, trodde jag ändå inte. Stackars lilla pappa och vi alla! Ulla och jag höll på att skämmas ögonen ur oss, när inte mamma kom igen. Och Selma var gråtfärdig för vår skull. Hon tyckte, det var något alldeles oerhördt. I Bergby har det väl aldrig händt något liknande. Jag kan inte hjälpa det, men jag anar, att mamma komprometterat sig förfärligt.

Lave och Ulla betrakta Elsa, beundrande och en smula tveksamt. Lave undrar, om det är fullt korrekt, att en dotter talar så till sin mor, men

å andra sidan: saken måste ju dryftas. Man bordlägger icke ett ärende af den beskaffenheten.

Mis läppar förbli slutna. Hennes hjärta dunkar, som ville det ut ur bröstet. Tankarna slitas sönder af sinnesrörelsen och en mattighet, som kryper genom lederna. Lave borde väl försvara henne, tänker hon. Han kan inte tro ondt om henne efter alla de år de lefvat i hvarandras närhet, han uppfostrande, hon bortdomnande, uppgående i hans lifsriktning. Hvarför ser han på henne med så stickande ögon? Svartsjuk är han inte. Hans kärlek har upplösts i flegma. — Han är sårad. Hon har förgått sig mot honom — mot staden. Nu får hon kanske ljuga sig fri. Att ange Elsa faller henne icke in. Hon kan inte säga, att hennes egen lilla flicka är anledningen till hela denna pinsamma scen. Med en ömhet, som ett ögonblick döfvar ångesten, erinrar hon sig, att Elsa har ett långt lif framför sig inom Bergbys sfär. Så länge hennes sinne kan behålla solig glädje, passar hon i de små förhållandena, där man kanske mera än i de stora är tacksam för glada ord och ljusa löjen. Hon tänker vidare och hennes eget jag glider undan — för skugglikt att tagas med i realiteten —: När nu Ragnar kommer hem i morgon, blir allt julfrid, och Bloch kommer inte i fråga vid familjefesterna. Han blir glömd för helgens barndomsminnen.

— Du kanske är god och ger något skäl för den extravaganta promenaden, Mi.

Laves grofva tummar skofla rundt som propperblad inne i de knäppta händerna.

— Skäl! Hon sträcker öfverkroppen framåt och faller sedan tillbaka igen mot den stoppade soffryggen. Om hjärtat bara ville sluta att hamra! Hela bröstet värker och ömmar under slagens våldsamhet. Skäl, upprepar hon som för att samla sig. Vi hade ingendera tänkt att gå ifrån kälkbacken, men jag ville be doktor Bloch om ett råd, jag — — —

Hon tystnar tvärt och ögonlocken falla tungt ned. Hon kan inte ljuga med Laves stora, köttiga ansikte så nära. Massverkan af rättrådighet. Hon kan inte ljuga inför Elsa och Ulla, som hon haft på sitt knä och lärt tala sanning. Och minst af allt kan hon tala sanning. — Än en gång gör hon ett försök — ledbrutet, stympadt:

— Det är inte alls som ni tänker er. Jag är inte en gammal kokett, eller kanske ni tror något ännu värre. Jag kan gärna svära på min heder, om du vill, Lave —

Han höjer högra handen myndigt afbrytande:

— Jag vill helt enkelt veta, hvad du och Bloch afhandlade, när ni så där nonchalant och taktlöst afsöndrade er från sällskapet. Det är den punkten — han trycker ned fingertopparna i bordsdukens plysch — min bästa Mi, vi få hålla oss till.

Situationen får med denna grandpèregest ett skimmer af löjlighet, som inte undgår Elsa. Hon kommer fram inom lampans ljuskrets och säger

med en glimt i de smala sammetsögonen, hvilken tyder på återvändande godt humör:

— Mamma har ju ännu en dotter att gifta bort — kanske det var anledningen — —

Men Mi tar inte räddningsplankan; hon ser inte ens, att Ulla plötsligt höjer hufvudet och granskar henne med en min, som om hon tänker: Om det vore så, kunde vi möjligen ha öfver-seende...

Ånyo vänder Mi sig till Lave:

— Vi talade — om Kärfves. Hon drar djupt efter andan. Osanning blef det ändå till sist. — Jag var hos fru Kärfve på morgonen, och det gjorde mig så gränslöst ondt om henne. — Jag får ju ingenting göra för dem. Och så bad jag deras enda vän. Han måste ju ha inflytande. Hans far är statsråd. Hon föresätter sig att om onsdag säga Bloch allt detta. Kärfves ligga henne om hjärtat. Det är åtminstone inte lögn. — Afundsjukan här fördrar dem inte, fortsätter hon och rösten blir stadigare. Bergbys spetsar tål inte andra begåfningar än dem de själfva uppammat. Har jag inte rätt? — Det blir en lycka, när en gång järnvägen kommer. — Den skall helt och hållet ändra samhället genom att förbinda det med andra trakter. Jag tror, att nya kommunikationsleder slår åder på inbilskheten och ger den ett säkert aflopp.

— Mi! — Du talar som en liten kacklande höna. Järnvägen hör inte alls hit, men den kom-

mer i sinom tid, var du lugn. Hvad däremot Kärffves beträffar, är jag fullkomligt af din åsikt, att Bloch gjorde staden en stor tjänst genom att distansera dem. Vi både kan och vill ta emot främlingar, det är inte fråga om det, men ett fattigpatrask, som kommit hit, när de inte hade någon annan stans att ta vägen, är vi inte skyldiga att ta emot med öppna armar.

— Din lilla stad är ändå inte så hård som du, Lave. Fru Kärffve talar ofta om hur snälla människorna är här. Det är du, jag upprepar det än en gång i dag, du, som gör det så förfärligt svårt för dem.

Ulla infaller tvärt:

— Men inte behöfver mamma gå in i skogen med doktorn för att tala om Kärffves.

Mi rycker till. Ett ögonblick har hon känt sig varm och fri från den tryckande ångesten. Nu kväfver den henne igen.

— Nej, det håller jag med Ulla om; det förefaller rätt onödigt.

— Jag kunde inte låta de andra höra på — det hade varit ogrannlaga.

— Och hur har du nu tänkt att vi skall utagera den här saken? Vår ställning ger oss förpliktelser — stora — verkliga. Laves fingrar sprita som strålarna i en gloria. — Hur skall du kunna urskulda din oförsiktighet inför våra vänner — inför staden. Man blamerar sig inte så, om man har något förnuft i behåll. Det är att ge hugg

på sig. Särskildt för flickornas skull har det berört mig pinsamt — vi ha dyra och heliga plikter emot ungdomen, min kära Mi.

— Ja, Lave. Hon ser på Elsa och känner en oemotståndlig längtan att få draga henne till sig, kyssa det mjuka ansiktet och hviska i hennes öra: Min egen lilla Elsa, du är mig så kär, att jag hellre låter hacka ut ögonen på mig än jag prisger dig åt ett hårdt omdöme. Barnet mitt, smek min hand, lägg den bara en sekund mot din kind, och du har tackat mig nog!

Men Elsas blickar glida åt annat håll. Hon börjar finna samtalet tråkigt. Det tyckes ju inte vara något att bråka för, och mamma har då sannerligen så förlorat sig på sista tiden, att det skulle varit märkvärdigt, om en sådan konnässör som Bloch senterat henne. Raskt infaller hon:

— Det blir väl jag, som får hitta på något att blidka små tanterna med. Det går an, att mamma är öfver snedsprängens tid och därtill har varit en snäll och hygglig Bergbyfru i alla sina dar. — Jag känner inte fru Kärfe, men nog tycks hon ha förhäxat mamma på ett rysligt konstigt sätt. — Kläd på dig nu, Ulla, så går vi. Å, alla mina julklappar, jag har en massa ofärdiga ännu.

Ulla reser sig, rullar ihop arbetet och går ut ur rummet.

Lave ser på klockan.

— Ja, jag måste gå på ett sammanträde, säger han. Och jag tror vi lämnar den här otrefliga

saken i de bästa händer, om vi låter lilla Elsa sköta den. Låt mig bara säga dig, kära Mi, att jag aldrig trodde vårt lyckliga, fridfulla hemlif skulle rubbas af främlingar. Människor, som vi fått oss på halsen utan att begära dem. — Han kunde gärna hållit sig utanför "nyckelhålet". — Och jag trodde, Mi, att du var så fästad vid de dina, att alla dina handlingar skulle vara konsekvenser af din tillgifvenhet för oss. — Så är det nog också i själfva verket, min gumma — en bastant klapp i ryggen — fast du gått öfver vildgräs, som min salig mor brukade säga, när folk ett, tu tre skenade åstad ifrån både klokhet och vett.

Han nickar gemytligt. Svaret gör honom det samma. Han känner sig öfvertygad om, att det måste bli sådant han vill ha det och går i det lugna medvetandet att icke ha öfverilat sig.

Mi och Elsa äro ensamma. Doktorinnan ämnar också gå. Då kan inte Mi längre behärska sin åtrå efter ett godt ord. De två stå ju hvarandra så nära: mor och dotter.

— Elsa lilla — — —

— Ja, mamma.

— Kom hit, barnet mitt! Du ensam skall få veta, hvad Bloch och jag talade om. Det var om dig. Jag var ängslig för din skull — och jag tyckte, att jag inte kunde gå till dig med min oro — om den var obefogad. Jag ville inte väcka

känslor, som kanske bara jag i min ångest trott mig se — — —

— Kära mamma, hvad var du ängslig för?

Elsas kinder ha blifvit heta, och hennes händer, som Mi tagit i sina, rycka otåligt. Mot hennes vilja drar Mi henne ned i soffan och lägger det unga hufvudet intill sig, så att hon känner den lena kinden mot sin.

— Vi ska inte tala mera om det, barn. Du förstår mig. Nej, Elsa, inte den minen! Det här är inte något skämt. En kvinna får aldrig leka bort sin heder. Det vill jag säga dig, innan det är för sent. Det är också något annat, du skall höra. Hon kysser varsamt, nästan skyggt dotterns ögon: Min lilla Elsa, du kan tryggt komma till mig, om det en gång hände dig, att du tyckte dig stå ensam trots alla dina goda vänner. Jag håller så mycket af min lilla flicka — också för ditt röda hjärtas skull. Och jag skall tacka dig, när du kommer — hur du kommer — — —

VII.

Julen i en storstad är som en tafatt landsortsbo, hvilken känner på sig, att hans volym är alldeles för robust och skrymmande, hans sätt att skicka sig för bullersamt och omständligt. Man tar emot honom, därför att det är ohöfligt att visa en så gammal person på dörren, men i själfva verket tycker man, att han betänkligt börjar gå i barn-dom och känner en verklig lättnad, när oldfar ger sig af.

Så är det inte i de små samhällena, ju längre de ligga från världen, desto ifrigare samla de sig om helgintressena. Då kommer det bästa till dem som minne, hopp eller verklighet. Våningarna, som hela året om stå tysta och tomma med rum in-till rum prydligt uppstädade, få med ens en annan fysionomi, densamma de hade, innan barnen kommo ut i världen. Ty de unga vilja alltid se hemmet oförändradt. Hur oroligt sinnet än är, hatande allt stillestånd, finns det en fläck i världen, där ingenting får rubbas: barndomshemmet.

Rimfrost och starkt hvitt solsken hade efter-

trädt några dagars snöslask och gråtung luft. Bergby glittrade under ett fint, fjuntigt täcke af små, flyktiga iskristaller. Gatorna lågo hvita mellan butikernas festligt inbjudande expositioner. Vid alla dörrar stodo doftande granar; specerihandeln på Storgatan var full af kunder, och röda expedithänder blåste upp påsar i hundratal, öste i det ena kilot risgryn, mjöl och socker efter det andra. Skrapet af fötter innanför och utanför disken ljöd staccato.

Aina Kärfve stod där ibland de andra. Hon hade brådtom och sträckte fram sin röda bok för att få antecknadt i den allt hvad hon skulle ha. Pengar förekommo så sällan annat än som trasitovara hos arkitektens. Aina tog på kredit. Här i Bergby mistrodde ingen dem. Hon kom ihåg, hur det varit i Stockholm på sista tiden — allting måste betalas kontant. "Om jag kunde få anstånd tills i morgon!" Hon hör sin egen för-
tviflade röst. — "Nej, snälla fru Kärfve, det är mig omöjligt." — Och så hade hon gått utan att få med sig brödet, det uppskurna köttet och smörklicken. Efter henne hade stickorden stänkt i giftiga droppar, och hemma väntade barnen och Hans, hungriga och modlösa.

Lifvet hade varit för hårdt emot dem, tänkte Aina ibland. Förr hade hon känt sig stridslysten till anfall mot en orättvisa, som skulle hämnas, men sedan hon kommit till staden under berget, hade hennes sinne blifvit blidare och på samma

gång tyngre. Dagarna förflöto stillsamt och händelselöst med stereotyp återkommande förrättningar. Hemmet, som förut fått hennes få hvilstunder från arbetet ute bland människor och kamratglädjen på muntra samkväm, tog henne nu uteslutande i anspråk. För sin konst hade hon ingen tid annat än när hon måste försätta allt annat för att i flygande fart teckna en beställd vignett.

Sången tänkte hon knappt på längre. Rösten blef väl igengrodd för annat än små entoniga barnmelodier.

Hon hade aldrig förr någon jul varit i en liten stad, och när hon nu kom ut på gatan, såg hon sig intresserad omkring. Som ett enda stort, vänligt och gästfritt uppdukadt julbord föreföll Bergby. Gula, frodiga kärfvar vinkade hvar man såg fåglaskarorna till sig. En kombinerad lukt af läckert bakverk, nyskuradt, barrdoft och skinka trängde ut ur förstugorna. Skogen hade dragit in på torget, där myllrade granar och enar, sorgligt amputerade i sin bästa ålder. Omkring de gröna dungarna trängdes glada barn med ögonen stora af förväntningar.

Aina tänkte på sina små flickor. De skulle få det rätt ensamt och tyst. Julen blef inte för dem hvad hon i sangviniska stunder drömt om, inte heller för Hans och henne. Sigurd stannade inte längre än öfver helgdagarna. Han hade så totalt tröttnat på Bergby, att han ett tag funderat på att

resa själfva julafton, men Hans öfvertalade honom att dröja till tredjedagen.

Ännu uppehölls båtarten, då kylan ej varit vidare stark, men i januari, skulle sundet frysa till, det visste de gamla stadsborna. Man brukade hinna få af de kära julgästerna, innan vinterisoleringen började, sedan blef — vanligen på en enda natt — berget höljdt i snö. Hvem kände inte till "trettondedagsyran"? Den kom hvirflande genom luften och tornade upp manshöga drivvor på gatorna, gaf fönsterkarmar och dörrposter tjocka snölistor och skakade ned i skorstenarna hela fång af isiga flingor. Dagen därpå kunde allt se så lugnt och fridfullt ut, att ovädet föreföll som en mardröm. Åsen var förvandlad till en jättebädd med bländande hvita kuddar, mjuka, orörda, staplade på hvarandra ända upp mot taket: den låga, grå himmelen. Och stadens alla hus hade hvita nattmössor, de små trädgårdarna sofvo under snön. Smala stigar skottades från port till port. Efter jul behöfdes inga festligt breda vägar, då trampade man i hvarandras spår. Det var man van vid. Ingen hade brådtom längre.

Aina hade flera gånger hört denna beskrifning, och sagt till Hans: I vinter få vi pröfva på att bli lefvande begrafna.

Han nickade trött: — Det är vi redan, Aina. Här hjälper det inte ens att tycka om hvarandra och hålla sig uppe på det. Motståndskraften blir utsliten, har du inte märkt det?

— Nej, inte min, hade hon försökt svara, modigt och hoppfullt, men som en klump sutto tårarna i halsen, och hon måste rusa ut för att han inte skulle märka, hvilken stackare hon var. De sista veckorna hade varit fulla af små motgångar. Som hagelbyar kommo de, den ena efter den andra.

Hans hade fått ett sätt att luta hufvudet framåt, som verkade så brutet, och hans händer voro alltid kalla och viljelösa. Ibland brusade Aina upp:

— Du får försöka något, du med! Gå åtminstone ut och laga, att du blir bekant. Om du bara hade litet energi, Hans.

— Ja, Aina, om jag det hade — — —

Och han satt kvar i sitt soffhörn, stilla, med boken öfver knät och blicken skyggande för dagern. — Han hade varit glad och stark. Hans tankar hade sprungit upp, fjädrade af vilja och lifslust. Hit hade han kommit som skeppsbruten, men ändå med något af sin forna spänstighet i behåll. Aina mindes hans låga, hjärtliga skratt — det hade tystnat. Hon erinrade sig, hur han först tagit i — lifligt, villigt, med hela sin intelligens vaket spanande. Men nästan hvar dag bjöd på någon ny missräkning, och han kunde inte armbåga sig fram genom svårigheterna.

Sigurds sällskap hade varit hans enda ljuskälla. När han rest och de sutto där — de två, som gnagdes af samma bekymmer, och som, hvad

de än talade om, aldrig kunde glömma morgondagen — blefve det tröstlöst mörkt.

Midt i julglädjen gick Aina och tänkte detta. Stegen mot hemmet blefvo långsammare. Hon hade blifvit feg. Härute såg allt så sorgfritt ut. Hon mötte så många af dem hon kommit i beröring med, fick en vänlig hälsning och ett tillropadt: "God jul!"

Fru Andrén kom öfver till henne:

— God jul, fru Kärfve! Jag har så många paket, att jag inte kan taga er i handen! Julaftonen är en bråd dag ända till kvällen, då kommer barnaglädjen.

De präktiga hvita tänderna skina. Hon är typen för en bortskämd och jämnstruket lycklig kvinna.

Borgmästaren med måg och dotter går förbi. Selma lämnar hastigt Aina och skyndar efter dem. Gatan fylles af deras glada prat och skratt. Laves stämman är bred och belåten. Han hälsar åt alla håll.

Sådana här dagar är hans hjärta helt stadens. Ungdomen, som han sett växa upp, ler emot honom och han välkomnar dem fryntligt till barnomshemmet. — Nå, hur känns det att vara i Bergby igen? — I de flesta fall blir svaret efter hans önskan, och då dubbar hans plumpa hand den unga julgästens skuldra: — Ett vackert drag, min unge vän, riktigt vackert, att inte glömma fädernestaden! Jag hoppas på en liten visit! —

Aina fick något hårdt i ögonen, när hon såg på borgmästarens rygg, omstoppad af bäfverpälsens tjocka välmåga, och hennes läppar pressades samman. Hvad man planlade, hvart man sträfvade här i Bergby, möttes man alltid af denna kufvande öfvermakt, och hon önskade plötsligt, att Hans hört till de krypande och lismande, till de mjuka och undfallande. Personligheter! Hvad betydde de? Nej, flocken, den stora flocken skulle man följa och uppsvara med deras miner och leenden. Då räddade man sitt skinn.

Hon stötte på Sigurd just som hon skulle vika om ett hörn. Han var så lifligt upptagen af någon tanke, att han icke kände igen henne utan lyfte på hatten med ett tankspridt: "förlåt!"

— Nej, vet du! Aina brast i skratt. Å, så skönt. Det körde bort stelheten från ansiktsmusklerna.

— Å tusan, var det du! Han tog henne under armen. Jag gick och funderade på en enlevering, som jag de sista dagarna haft i sinnet.

— Är det sant, Sigurd! Ainas gråa ögon började spela. Vill hon det? Får du henne med dig? Jag skulle unna honom det. Hon tog inte jämna steg med honom. Som alltid, när något ifrigt upptog henne, var hon svår att hålla takt med. Det fanns hvarken rytm eller harmoni i hennes gång; än kunde den vara ett jagande crescendo, och då slog klackarna djärft i, och än seglade hon fram i tankestiltje.

— Aina, ett tu, ett tu! Försök att gå litet sansadt, är du hederlig! Sedan skall jag be att få veta, hvem du menar.

Hon blef generad. Hon tyckte det var ofint att erkänna för Sigurd, att hon lyssnat till skvalleret om Mi och honom. Det rörde ju inte henne. Hon rättade stegen efter hans — ett par minuter kunde det gå — och sade tveksamt:

— Jag trodde, att borgmästarinnan och du kommit öfverens om resällskap.

Han skrattade uppsluppet.

— Det är förbaskadt, hvad dottern ställer sig skickligt! Hon lyckas smita undan allt skvaller, men Mi vill de åt, käringarna, därför får hon sitta emellan trots all sin dygd. Nej du, jag lämnar den grossen Baume mit Zweigen und Ästen kvar på bryggan, vinkande farväl med kalla handen åt det äfventyret. Det är din Hans jag vill enlevera. Kan du lefva här tout solo ett par månader, medan jag tar hand om min gamle vän? Han måste ryckas upp. Jag har tyvärr inga stora planer. Det kan hända, att han får knoga sig fram här igen, men åtminstone skall hans lungor ha litet ren luft. Det är nog synd om dig med, Aina, men — — —

Hon afbröt honom:

— Kom inte med dumheter, Sigurd! Jag är väl inte så fjantig, att jag jämför Hans och mig! — Du har så rätt i, att han måste ut, och öfver allt utom i Bergby, här är jag kusch, skulle jag

ta dig i famn och krama dig. Att du ändå är sådan, Sigurd! . . . Jag började verkligen tvifla på dig också. — Har du sagt något till Hans?

— Nej, det blir du, som får öfvertala honom. Kan du det utan att — —

— Lipa! Hon gjorde en grimas, som visade, att lätt skulle det inte bli. Men rörelsen var fort öfvervunnen. Jag skall helt enkelt tvinga honom, om ingenting annat hjälper, sade hon raskt med en energisk knyck på hufvudet. Och med ens hade hon strukit af sig sentimentaliteten. Bort! — Undan! — Inte tänka på, att hon hela den långa, trista vintern skulle somna och vakna utan honom. Hon skulle säga honom, att hans bref skulle bli glada händelser i enformigheten. Och när han komme tillbaka, hade de begge två något nytt att lefva på. Hennes fantasi arbetade hurtigt med det nya stoffet. Sigurd såg på hennes ansikte, att hon redan talade med Hans.

— Du är en riktig kärnmänniska, Aina! Han tryckte hjärtligt hennes arm. Man missträknar sig aldrig på dig; du blir inte småsint trots allt småaktigt omkring dig, och så har du en så sällsynt förmåga att ge dig själf utan att fråga efter, hvad du får i stället. Jag undrar, om Bergby skall få dig annorlunda? Hans rår det inte på, ty om han också lefver här i hundra år, förblir han utom samhället, du däremot är så lättfångad, du varma själ. Men stå på dig, Aina! Låt dem inte knåda om dig — du är bättre värd.

Hon hörde knappt på honom. Hon tänkte på Hans. Nu skulle hans slocknade blick få lif. — Och ändå krånglade han förstås. Inte utan dig, Aina. Inte utan dig reser jag! Och så komme hon med nya argument. Han skulle aldrig få sista ordet. Till sist gaf han vika. Kofferten bars ned från vinden — ena handtaget behöfde lagas. Hon hjälpte honom att packa: mycket böcker, litet kläder, hennes och barnens fotografier. Så rese-dagen... aldrig hade de varit skilda förr. Hon finge också trösta flickorna: Pappa reser liksom ut för oss allesammans, barn! När han kommer hem, visar han oss de stora städerna. Ni vet, hur pappa kan berätta! — — — Sedan, nej, så långt framåt får hon inte se, där är det hon vill kalla det hvita mörkret: snön i hopade drifvor omkring en liten tyst stad. Stängda fönsterluckor, stängda dörrar, och inga vägar ut till världen; bara snö och skymning. Hon har aldrig i verkligheten sett detta, men det står så lefvande för henne, att hon skakas af en frossbrytning.

*

I hamnen låg båten uppeldad, färdig till afgång. Flagghduken slokade i den stilla luften. De blågula färgerna vöro smutsiga och ett af fälten lappadt. Skylightet var borttaget från akterdäck. Bänkarna fröso, där de sträckte sina nakna lemmar utmed relingen. Ingen utsikt att passage-

rarna skulle värma upp dem. Det fåtal, som reste så här midt i julfirandet, höll nog helst till nere i salongen eller i rökhytten.

Kaptenen hade redan gjort upp ett viraparti med ett par affärsmän. Något skulle man ha att roa sig med, när man måste lämna julsinkan och kålen efter blott två dagars angenäm samvaro. Han hade inte haft något emot, att det smällt till nu med detsamma. De här vinterturerna togo på krafterna, och reumatismen satte åt. I Bergby hade han sin egen varma stuga och sin gumma. Han finge väl snart tänka på att slå sig till ro för alltid.

Vägen ned till hamnen var svartgrå af till-trampad snösörja, och det snöblandade regn, som fallit sista dygnet, hade blött upp de simmande isflaken ute i viken, så att de nu sågo ut som en slags affjällad öfverhud på det mörka vattnet. I dag artade det sig till klar tö. Molnen drogo långsamt bort, afslöjande stora flikar blå himmel och en hvitstrålande sol kisade allt oftare fram mellan skyarna.

Ända ned till bryggan nådde julstämningen, blid och godmodig. Båten skulle gå vid middags-tiden, och det passade så bra att förlägga promenaden hitåt. Stora kotterier ungdom hade samlat sig. Från olika håll hade de till helgen infunnit sig i Bergby för att roa sig där med de traditionellt återkommande bjudningarna, nyårsbalen, slädpartiet.

De, som varit hos gamla Wallanders på juldagen och unga Wallanders på annandagen och således träffat doktor Bloch, beklagade, att han redan skulle resa, och flickorna skämtade med Elsa:

— Kan inte du hålla honom kvar? Eller kanske Ragnar helst ser, att han försvinner? Å visst inte! Ragnar tycker också det skall bli tomt efter honom, men vi ha ju fått hit alla våra små hyggliga löjtnanter i stället, det är väl lika bra.

Och doktorinnan strålade af glädje vid tanken på kvällens danstillställning hos Andréns. Egentligen var det lugnare med många än med en. Man blef så lätt intensiv och ville alltid hänga ihop. Om några år skulle hon kanske tala om för Ragnar, att hon varit duktigt förälskad i Sigurd Bloch. Så skulle hon smyga sig tätt intill honom och försäkra: Men det tog tvärt slut, när du kom hem och jag fick ha dig hos mig både dag och natt.

Där hon står i klungan af bekanta och beundrare, stödd på sin mans stadiga arm, erinrar hon sig plötsligt en historia om en madame, som Sigurd berättat. Öfver den lilla anekdoten låg en doft af boudoarparfym, som Elsa fann behag i.

— Madame var vacker och behaglig. Hon hade charme som ni, berättade Bloch. Elsa ser honom för sig med de lifliga ögonen bakom pince-nezglasets glitter och den ena vackra, rashanden fingrande på armbandet kring hennes handled.

Madame hade många små intressanta upplevelser utom äktenskapet, men monsieur tolererade dem alla, därför att la femme var dubbelt intagande, när hon ännu värmdes af glöden från något äfventyrs flammor. Ja, doktorinnan, detta är gallisk spiritualitet. I nordligare länder föredrar man trogna och osmältbart tråkiga huskors.

Elsa ser förstulet på Ragnar. Det frestar henne att experimentera à la madame. Hon ämnar sig en tur till Stockholm i vinter. Selma Andrén och hon skola göra sällskap.

Högt, så att alla kunna höra det, frågar hon nu Sigurd Bloch, som kommit fram för att taga adjö:

— Hvad säger doktorn om att lancera ett par små landsortsfruar i hufvudstadskretsar en gång i vinter? Vågar man ringa upp statsrådet Bloch och fråga efter sonen i huset?

— Min mor skulle säkert bli förtjust att få se den unga dam, som visat mig så stor och — det heter ju: oförtjänt? — välvilja. Välkommen på besök.

Walländer ser sig omkring varskoende: — Hör Bergby, min hustru skall introduceras hos statsrådet? — Och han kysser sin hustrus kind:

— Jo, du förstår att ordna det du, Elsa!

Elsa och doktor Bloch trycka kraftigt hvarandras händer. Hennes små fasta, blodfyllda fingrar kännas på ett helt annat sätt än moderns.

— Tack för den här tiden, säger han lätt och gladt. Vill ni hälsa er mor.

— Det skall jag visst. Men mamma tänkte sig ner. — Ja, där kommer hon också — hon går som en liten, krokig gumma!

Mi hade icke sin vanliga, spänstiga hållning. Hufvudet föll tungt ned mot bröstet, och kroppslinjen var böjd som af öfvervältigande trötthet. När hon kom närmare bryggan, rätade hon sig ansträngdt utan att det dock kom en skymt af lif i det bleka ansiktet. En smärtsam nervryckning förvred ibland dragen, och de stora, allvarliga ögonen hade ett skyggt uttryck.

Skvallret hade följt henne, hvart hon tagit vägen de sista dagarna. Det hade suttit vänligt och blidt i de mjuka sofforna och de stoppade stolarna. Bakom henne hade det stått i lyssnande pose, när Bloch närmat sig henne, och sedan smugit på tå genom våningarna, leende, afskakande sig ansvaret: Jag vet ingenting, men det sägs... Ute i köket bullrade det sig fram mellan i häpenheten sönderslagna glas: Å kors i Jösse namn — ute i skogen! — Hvad gjorde dom där — — —

Lave har ändå förstått afväpna den värsta kristliga elakheten genom att sätta Mi på sin högra sida i kyrkan både under julbönen, i julottan och i högmässan. Hans uppförande är sådant, att hon förstår, hur han i sin godhet upprättat henne, men hon känner ingen tacksamhet, ingenting känner hon, icke ens längtan längre.

Nu sätter Baume kronan på verket genom att själf komma henne till mötes med sin arm under Blochs. Den fatala champagnefesten har han alldeles förlåtit. Doktorn har lofvat att intressera sin far, statsrådet, och sin morbror jordbruksministern för uppodling af några stora torfmossfält i närheten af Bergby.

— Kan vi bara draga industrien hit till oss — han håller upp handen, som om han väntade, att diverse företag skulle flyga ned på detta ansehliga plan — då utvidgar vi oss kolossalt, hitåt — och ditåt. — — — Nej, se där är du, Mi. Hur mår lilla gumman? Min hustru har varit litet klen efter julstöket, och den feta julmaten tynger kanske för mycket i en ömtålig mage. Man skall ha min konstitution.

— Fru Baume behöfver bestämdt luftombyte.

— Af hälsoskäl? Borgmästaren skrattar. Nej, min kära Bloch, bättre klimat än det här finns inte. Jag har tänkt bilda ett bolag och få en liten elegant kurort här med tiden. Ja, ja, måtte jag bara få lefva och gagna mitt samhälle. Jag har planer — idéer — det skall bli något af — När du härnäst gör oss den äran —

— Tack skall du ha, det blir nog inte med det första — — —

Bloch ler och döljer ironien bakom mustaschern. Kärfves — hela familjen — komma nu i sista minuten. Båten har redan blåst två afgångssignaler.

— Arkitekten har bestämdt gråtit. Usch, så omanligt! Ulla rycker på axlarna, vänd till Selma Andréén.

— Kära du, det finns karlar, som bara är byxpersoner. Han hör bestämdt dit. —

— Adjö, fru Baume. Bloch bugar sig vördnadsfullt, så djupt, att hans läppar ofrivilligt snudda vid den lilla slappa hand, han tagit i sin. Följer ni inte med er dotter till Stockholm?

Baume infaller, och han vet, att hans kraftiga stämman når bort till ett par af tanterna, hvilka länge lyssnande sträckt hals.

— Nej, skall hon ut och resa, följer jag allt med själf. Jag är så rädd om henne.

Mi gör ingen invändning. Hennes fingrar glida likgiltigt ur Sigurds hand. Under de sista månaderna har hon ofta känt tryckningen af denna muskulösa, fasta hand. Nu säger den henne farväl — den och allt det, som dess unga makt dragit in i hennes tillvaro. Hon frågar inte mera efter att följa den. Omedvetet har den slagit hänsynslöst och grymt — det har skett, därför att den är så stark — därför att hon icke böjde sig undan i tid.

Medan alla andra, som följt resenärerna, rusa ned till båten, när landgången drages in och trossarna lossas, vänder Mi och går långsamt uppför backen. Bakom sig hör hon sång och hurrarop.

— Lefve doktor Bloch, lefve han, ljuder det kraftigt. Hon stannar en sekund och trycker handen hårdt mot bröstet, sedan fortsätter hon ännu långsammare framåt den våta spången.

Det plaskar och stönar. Propellern suger till sig hvita skumpärlor, maskinen dunkar; på kommandobryggan står kaptenen: Sakta framåt — och så i sundet: Sakta — stopp! Men när detta passerats ett lättadt: Full fart! Mi hör det alltsammans. Hon ser de viftande näsdukarna, bländande hvita i solskenet. Ansiktena, nöjda, vänliga: Skönt att slippa sätta sig på en kall båt! — Hemma vänta brasorna, middagen, granen. Också i dag skola alla de små ljuslågorna tändas, när skymningen faller öfver staden, och glädjens brokiga långdans skall glida ur hus i hus, barnsligt uppsluppen.

Hon är väl själf med — visst är hon med — så som hon varit det i många år; först ung och firad som Elsa nu, men aldrig så afhållen som hon, sedan hade hon blott och bart blifvit borgmästarinnan, den medelålders dam, som måste ha plats i soffan. Om några år vore hon mormor, den gamla, hvilken man förlät löjligheter och oförmåga att intressera sig för stadens brännande frågor. Fyllde hon en mission: att uppgå i barnbarnen, sanktionerades hennes värde. — — —

— Spring bara, Ebba, spring! Och du med, Siggan, jag skall taga fatt er! Ett uppsvälldt ansikte skymtar förbi henne; ögonen äro brädd-

fulla af tårar. Hatten har glidit ohjälpligt på sned, håret hänger i testar, icke alldeles raka utan tofvigt afbrända, antagligen ha de varit krusade under helgdagarna.

— Goddag, fru Kärve.

— Goddag borgmästarinnan, rösten är tjock och grumlig, jag springer här och leker med flickorna, så att vi ska glömma bort en stund, att pappa rest. Nej, gråt inte, Ebba, nu springer vi igen!

Mi har endast hunnit uppfatta ett misslyckadt leende kring en förtviflad mun, så hör hon trask, plask. Fyra små fötter och två stora springa ifrån sorgen och saknaden, springa som för lifvet — till ett tomt, fattigt hem.

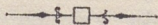
Hon undrar plötsligt, om hon ej gör klokast att invänta de sina. Annars kanske någon ny skvallerkrönika rinner upp. Och det är synd om Lave, som skall ha sådan möda att vederlägga dem.

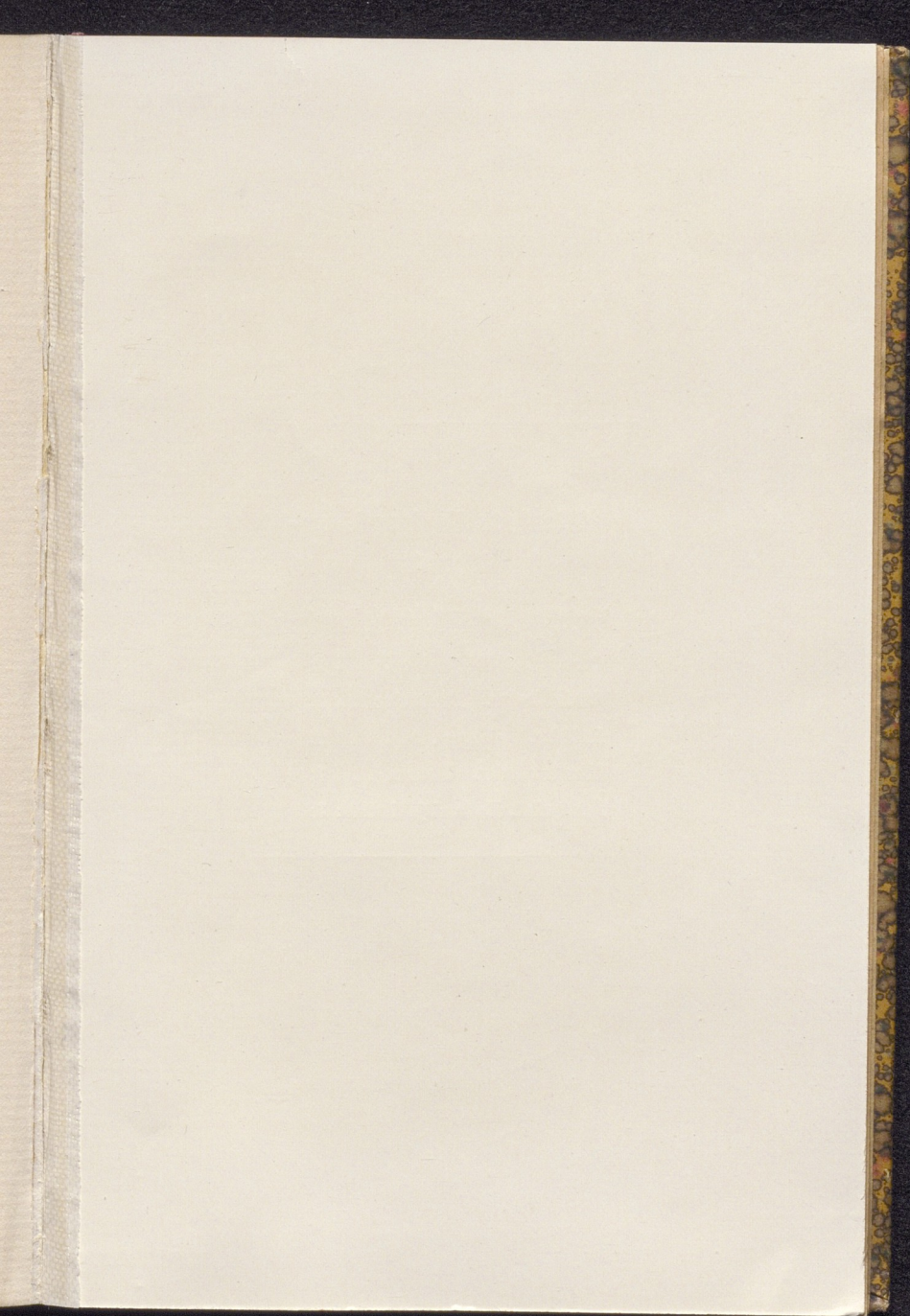
Hon vänder om och kommer lugnt, stillsamt emot det hemvandrande Bergby, beredd att förernas med det, uppgå i denna krets af samförstånd och förnöjsamhet.

Röken efter ångaren ligger som en lätt dimma kvar öfver viken. Sundets smala strimma skjuter in i berget och blir borta mellan ett glest skogsparti och några kala klippor.

Allt mindre blir afståndet mellan henne och den stimmande flocken. Hon drar djupt efter

andan och höjer hufvudet som af gammal vana. Landskapet glider undan hennes blick. Hamnen är en död punkt, när båten lämnat den, men människorna lefva och omringa henne med många ord och många leenden.

Arbeten af

**Elisabeth Kuylenstierna-
Wenster**

utkomna på **Albert Bonniers förlag.**

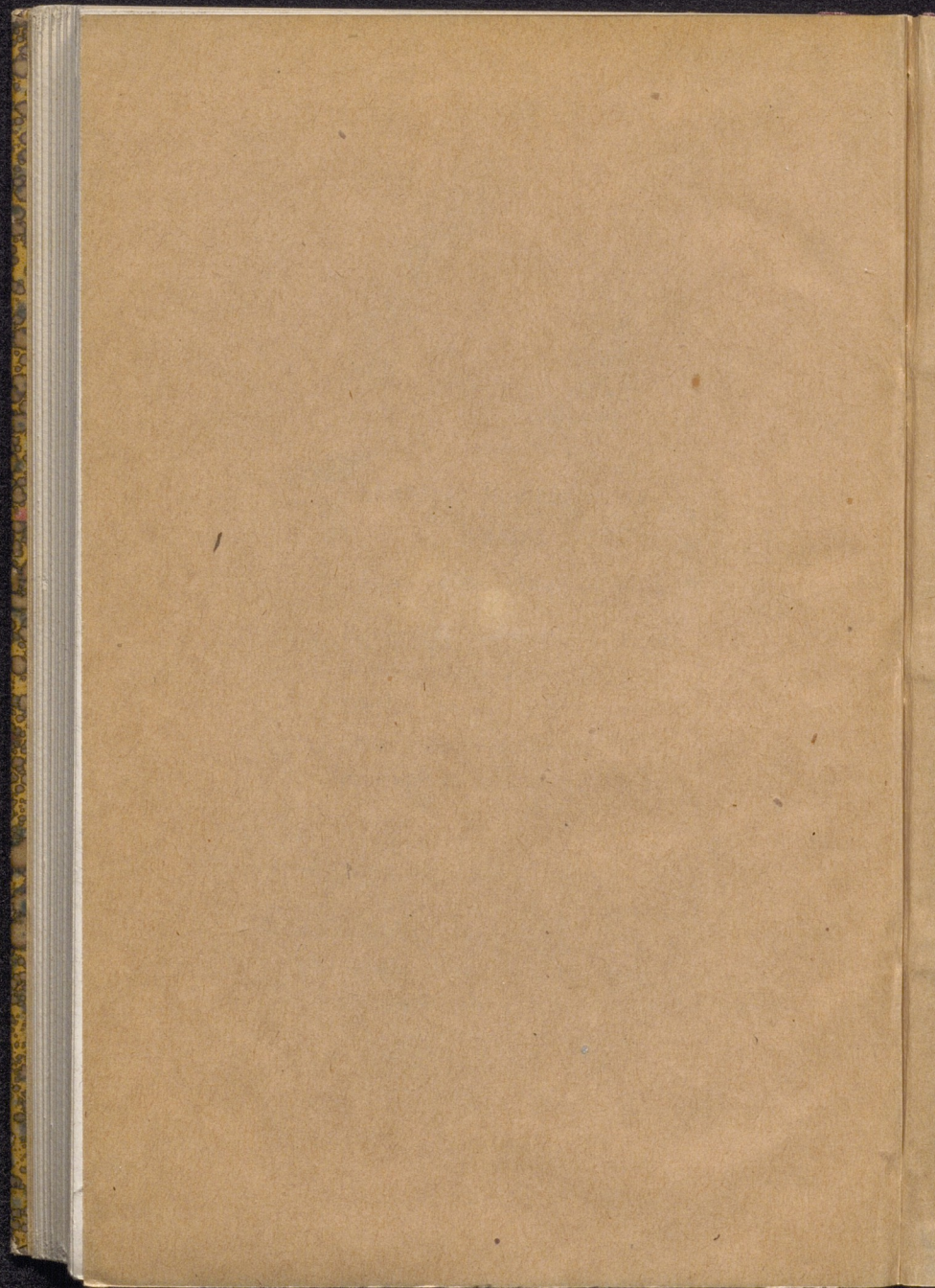
Beroende. Berättelse 2: 50

Doris Smith. Berättelse . . 2: —

Bubblor. Skisser 2: —

Lifvets röster. Roman . . . 3: —

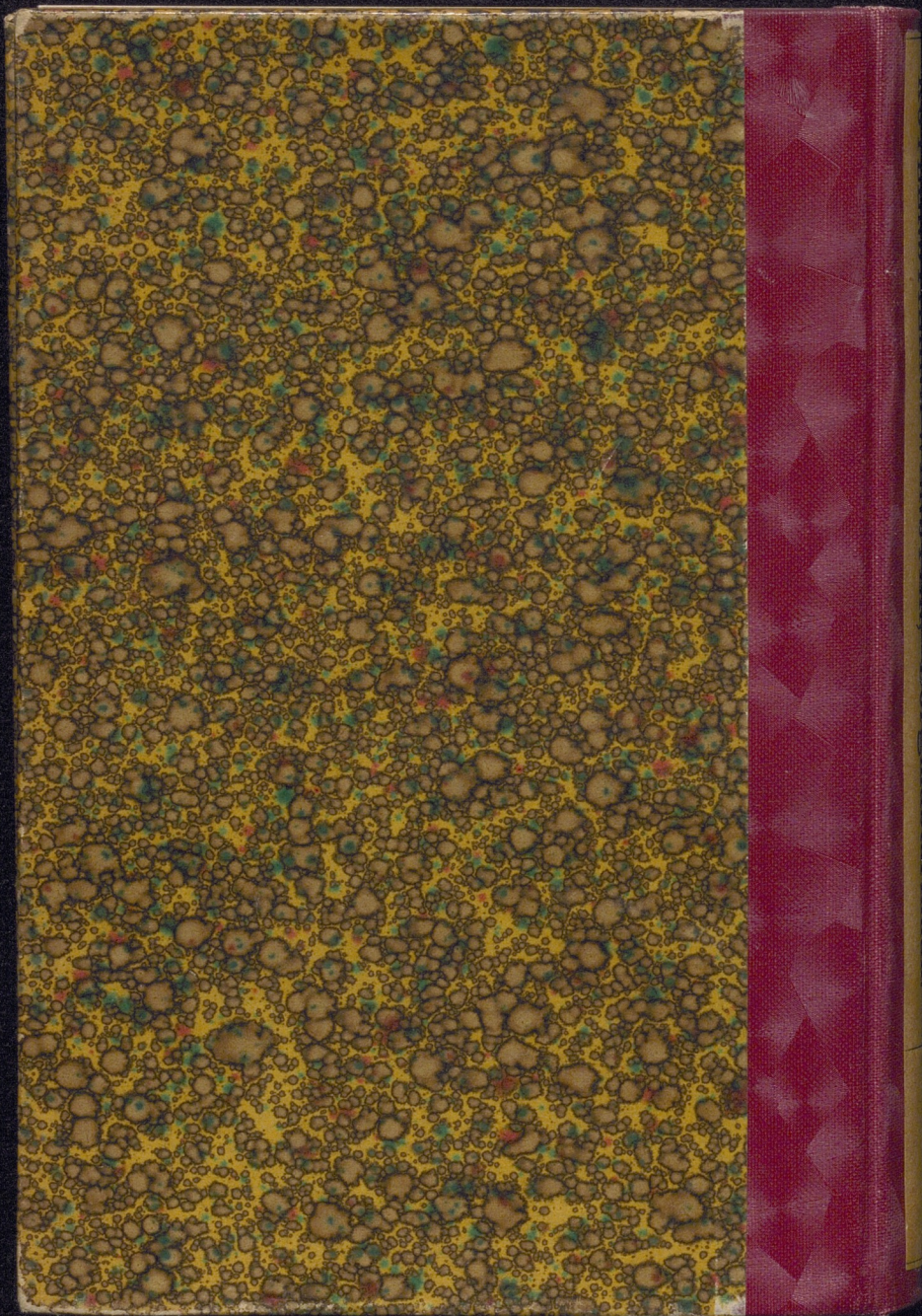
Ådelt vildt. En familjehistoria. 3: 50

Uppsala universitetsbibliotek

16000003172405

КУЙЛЕВСКИЙ-ВЕНСКИЙ БОГЪСЛАВЪ.

Stahlm 1909.